

ကကြို (၁၃) အတွက် (၃) လိဒ်စာ ၂၀၂၅ နံ

# သုလုကီဝု

HULEI KAWWEI

ကညီဖိနုဆာဒိာ်လုာ်စီ Karen Environmental Forum

## တၢ်စုတဘၣ်ယီတသု ထုလံပိညါမၤစၢသု လၢတၢ်အိၣ်ကူအိလၢဒီးတၢ်အိၣ်မုာ်ဆိးဟၤအဂီၢ်

- သုၣ်ထီၣ်ဟၢပြးသန့ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢတၢ်မၤကျိၤကျဲ - ၄  
တၢ်ဟ့ၣ်လၢ ပုၤလၢအဒိသအပုၤတဖၣ်အဂီၢ် - ၈  
ကူၣ်တၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပုၤလၢဟ့ၣ်ကီဘၣ်ခဲဖိဂီၢ် - ၁၂  
ဖီလၢ အဖုးနၢမူ ကညီကီၢ် - ၁၉  
တၢ်ဘုၣ်ကွဲၣ်ဒိးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲၣ်စီကနဲစီ - ၃၁







သူလူ့ကိစ္စ၊ ဘဏ်တရားရေးအလုပ်  
ကညီဖိခိပ်ယူဒီးပျာဂ်ဝိတ်မပျာဘူးစကရ

Karen Environmental and Social Action Network

တၢ်ကွဲးလၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအဟံၣ်ဖျါ  
ထီၣ် သူလူ့ကိစ္စ၊ မ့တမ့ၢ် အဲဒီးထီၣ်အတၢ်ထံၣ်  
တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပျာလီၤကဝီၤဖိဒီး ပျာလၢအကွဲး  
တၢ်အနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်လီၤ.

### သူလူ့ကိစ္စအတၢ်ပညိၣ်

- ☐ ဒ်သီးကရၢလီၤန့ၣ်ခိၣ်ယၢတၢ်ကစီၣ်လၢဘၣ်ထွဲဒီးပျာ
- ☐ ဒ်သီးကဆိးကါဒီးဒုးဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ကညီဝီၤဩလၢခိၣ်  
ယၢန့ၣ်တကယ
- ☐ ဒ်သီးကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတၢ်ထံၣ်  
တၢ်ဟံးသးဘၣ်ထွဲန့ၣ်ခိၣ်ယၢဒီးတၢ်လဲထီၣ်လဲထီ
- ☐ ဒ်သီးကမၤထီထီၣ်လီၤကဝီၤဖိအတၢ်သုကွဲးသုဖး, ယိ  
ထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ
- ☐ ဒ်သီးကဟ့ၣ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်တၢ်ကျိၣ်ဘၣ်ကျိၣ်သုလၢဖိမံ  
ဒီးကညီဖိလုၢ်လၢထူသန့

လံာ်ကုခိၣ်ဒီးလံာ်ကုရှာတၢ်ဂီၤ - ကညီပျာထူလံာ်ဖိတၢ်သ့ၣ်  
အိၣ်ဖျးအိၣ်ဒုးဒီးစံာ် ဖဲလုၤသီကီၤဆၣ်, မုၢ်တြီၤကီၤရှၢၣ်, ယိၣ်  
လီၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်  
တၢ်ဂီၤ - ခုစံာ်

## တၢ်ပရၢလၢအဲဒီးထီၣ်

### ဆူဒီပုၢ်ဝဲၣ်ပျးလံာ်ဖိခိၣ်လၢ,

ပသးခုလၢပထူးထီၣ်ဘၣ်ကဒီးသူလူ့ကိစ္စအသိတဘျီလၢပပူၤတ  
ဝါအဂီၢ်ဒီးတဘျီလီၤသးအိၣ်စံးဘျးဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၣ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ကွဲး  
လုၢ်ဒိၣ်ပျာဒိၣ်တဖၣ်လၢလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သူလူ့ကိစ္စလၢအဟးထီၣ်တဘျီအံၤအခိၣ်တီမ့ၢ်ဝဲ “တၢ်စုတဘၣ်  
ယီၤတသ့ ထူလံာ်ပိညါမၤစၢၤသ့, လၢတၢ်အိၣ်ကူအီၤလၢဒီးတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိး  
ယၢအဂီၢ်” လံာ်တဘျီအံၤအပူၤ တၢ်ဂ့ၢ်ပၣ်ယုၢ်ဝဲဒ်အမ့ၢ် သ့ၣ်ထီၣ်ပၤပြး  
သန့ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢတၢ်မၤကျိၤကျဲအဂ့ၢ်, ကျိၣ်တၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢ  
ပျာဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိဂီၢ်, ဖိၣ်မုၢ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါ, တၢ်ဂၤလီၤဒီးသအကူပမိၢ်ပၤ  
ဖဲဖုဟီၣ်ခိၣ်ကဟံးခွဲးယၢအဂ့ၢ်, တၢ်ဘျီကွဲးဒိၣ်ဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲးစီကနဲစီ  
အဂ့ၢ်, တၢ်ကွီလၢအမ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢအစၢၤကလီၤတူၣ်အ  
သးသမူအဂ့ၢ်, ကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲၣ်စလၢအမ့ၢ်သ့ၣ်ပျာတၢ်အိၣ်ယၢ, လုၢ်ဖိ  
ထါဖိဒီးအကတဖၣ်အိၣ်ဒီးအါမးလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်မုၢ်တလၢတပျဲဘၣ်ဆၣ် ပဆၢ  
မုၢ်လၢလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဆိမိၣ်လၢပကညီတတဖိတဖၣ်အဂီၢ်  
စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ်ယသးအိၣ်ကွဲးမုၢ်ဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၣ်ပျးတၢ်ဖိလၢကကွဲး  
လံာ်ဆူအဲဒီးထီၣ်အအိၣ်, ကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဟံးသးလၢသူလူ့ကိစ္စ  
ဝါအလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအဖိခိၣ်မုၢ်ဂုၤ, ကရၢပျာမၤတၢ်ဖိအဖိခိၣ်မုၢ်ဂုၤ  
န့ၣ်လီၤ. ဒီပုၢ်ဝဲၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်ကျိၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢဆူ  
ညါသူလူ့ကိစ္စအတၢ်လဲထီၣ်လဲထီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

### အဲဒီးထီၣ်

## တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢတၢ်ကွဲးအဂီၢ်

ပကွဲးမုၢ်ဘၣ်န့ၣ်လၢ နကကွဲးတၢ်ဆူသူလူ့ကိစ္စအအိၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲး  
ဟံးဒုတယုၢ်အလံာ်ဖျါကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ ၂၀၀၀ - ၃၀၀၀ အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.  
တၢ်ကစီၣ်တၢ်ကွဲးအက့ၢ်အဂီၢ်လၢသူလူ့ကိစ္စအပူၤတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်က  
စီၣ်ကီၢ်ကီၢ်လၢလၢ, တၢ်သံကွၢ်စံးဆၢ, တၢ်တၢ်ပိၣ်အဘျီ, တၢ်ယုသ့ၣ်  
ညါတၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ဟံးဖျါ, ပျာတကတၢ်စုၢ်သန့ၣ်, ဟံးထီၣ်ရီၤ, တၢ်ယုသ့ၣ်  
ထွဲ, လုၢ်ဖိထါဖိဘၣ်ထွဲ, တၢ်ဂီၤမ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးလၢဘၣ်တၢ်စဲကျဲး  
အီၤလၢသူလူ့ကိစ္စအပူၤန့ၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်ခိၣ်ဖးလီၤလၢစုယိ ၅၀၀ ဘး  
လီၤ. တၢ်ဂီၤအဂ့ၢ်မုၢ်ပၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကွဲးန့ၣ် တဘျီကမ့ၢ်စုယိ ၁၀၀ ဘးလီၤ.  
ပျာကွဲးတၢ်ဖိတဖၣ် ကဟံးဖျါထီၣ်ယုၢ်အမံၤဒီးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤလၢ  
လၢပျဲပျဲဒ်သီးအဲဒီးထီၣ်ဆဲးကျိးအီၤကသုအဂီၢ်လီၤ.

သူလူ့ကိစ္စအိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢလၢကဒိၣ်တၢ်ကွဲးဒ်အကြးဝဲအသိး  
မ့ၢ်ဂုၤ, ဝဲကွံာ်တၢ်ကွဲးမုၢ်ဂုၤသ့ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိစ့ၢ်ကီးပျာကွဲး  
လံာ်ဖိလီၤ. ပျာကွဲးလံာ်ဖိကိးဂၤကဝံးသးစူဆူယုၢ်အမံၤဒီးအလီၤဆိးထံး  
ဒ်သီးအလီၤမုၢ်အိၣ် “သူလူ့ကိစ္စ” ကဆဲးကျဲဘၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သုလ္လကီဝေအပျာမာ  
သကိးတၢ်တဖၣ်

အဲဒီးထၢၣ်  
နီၣ်ဆၣ်မူ

ပျာကွဲးတၢ်ဖိ  
စီလါလွဲၣ်ထူ  
စီကွဲၣ်ကဘီ  
စီဖိဝါ  
စီစိဒိၣ်  
စီဆၣ်ဒိဒိၣ်မူ  
စီညၣ်ကံၢ်ထူ

ပျာဖးဘျုးလံာ်  
နီၣ်နီဆံး, နီၣ်စနီ

ပျာဖးကံၢ်ဒီးရဲၣ်လံာ်  
နီၣ်နီဆံး

လၢတၢ်ကဆဲးကျိးကွၢ်ဒီးသုလ္လကီဝေ  
ဝေအဂီၢ်လံာ်ဒီးနီၣ်ဂံၢ်

KESAN/Thulei Kawwei  
P.O Box 35, Sansai Post Office,  
Sansai, Chiang Mai, Thailand 50210  
Thailand  
Email: [info@kesan.asia](mailto:info@kesan.asia)  
Website: [www.kesan.asia](http://www.kesan.asia)  
Facebook: <https://www.facebook.com/KarenEnvironment>

### တၢ်ဂုဏ်ခိၣ်တီတဖၣ်

အဲဒီးထၢၣ်နီၣ်ယၢ

☐ တၢ်စုတဘၣ်ယီၤတသု - ၂

တၢ်ကစီၣ်

- ☐ သုၣ်ထီၣ်ပၤပြးသန့ဒိၣ်ခိၣ်ထံးကမျါတၢ်မၤကျိၤကျဲ - ၄
- ☐ တၢ်ဟ့ၣ်လၢ ပျာလၢအဒိသၢပၤတဖၣ်အဂီၢ် - ၈
- ☐ ကျီၣ်တၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢပျာတၢ်ကီၣ်ခဲဖိဂီၢ် - ၁၂
- ☐ ပျာပျာယီၤလၢပျာကလုာ်ဂီၢ် - ၁၅
- ☐ လါခူးကံၢ်စု - ၁၇

ဟံၣ်ထီၣ်ရီၤ

- ☐ ဖိလၢ အဒုးန့ၣ်မူ ကညီၣ်ကီၢ် - ၁၉
- ☐ ဂဲလိာ်ဒိသၢကုၤပမိၢ်ပံၤဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံၤခွဲးယၢ - ၂၄
- ☐ တၢ်ဘုၣ်ကွဲးဒိၣ်ဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲးစိကနဲစိ - ၃၁
- ☐ တၢ်မုၢ်ယၢခံၣ်ဒု ဘၣ်သကၢ်ဒုးတၢ်ဖဲဘျုးဂီၤပျီအဂီၢ် - ၃၆

လီၤကဝိၤဖိအကလုာ်

☐ လၢမနုၤအယီၤကဲထီၣ်ကွၢ်တၢ်ပီၢ်ဘၣ်ယၢဆၢတခါလဲၣ် - ၃၉

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအသးသမူ

☐ တၢ်ကွီၤအသးသမူ - ၄၂

ကသံၣ်သုၣ်ဂံၢ်ဝဲၣ်

☐ ကသံၣ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်အကလုာ်ကလုာ် - ၄၅

တၢ်ယဲၤ

☐ ထီၣ်ခဲထီၣ်ကိး - ၄၈

ထီ

- ☐ ပပံၤပပျံၤအထီၣ်ဘၣ်ယးတၢ်စံးပံၤအထံးအကီၢ်အဂီၢ် - ၅၃
- ☐ ထီၣ်သုၣ်ဘၣ်သးဘၣ် - ၅၄
- ☐ ထီၣ်ခဲလၢ - ၅၅

# တၢ်စူတဘၣ်ယီၤတသ့

အဲဒီထဲမှာကိန်းယာ

ပှၤ ကိးကကထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိတလဲမအသးလၢ တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်အတၢ်ပူၤလၢပကညီဖိဟီၣ် ကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မဆါတနံၣ်အံၤ တၢ်ဆါကတၢ်တၢ်သိးလၢပူၤလၢဘၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်အံၣ်လီၤ ပှၤကညီအါထီၣ် တၢ်ဖဲးအိၣ်မအိၣ်အလီၢ်အံၣ်လီၤ, တကးဒီးဘၣ်တၢ်သ့ၣ်လီၤသးကွံၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ် ခိၣ်အါထီၣ်, ပှၤတကးဒီးတကတၢ်အံၣ်တၢ်ကွံၣ် တၢ်သး ကညီစူလီၤ ဒီးအိၣ်ဒၣ်ထဲတၢ်အံၣ်ဒီးခိၣ်မိခိၣ်ကမီၤ လီၢ်သးခိၣ်ဖျိလၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်အိၣ်ယၢအ ယိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်လီၤသးကွံၣ်သိးအံၤအယိ တၢ်ဃုကျိၣ် ဃုစုအါအါဂီၢ်ဂီၢ် ဒီးပှၤခိၣ်မိခိၣ်ကမီၤတဖၣ်အိၣ်ထီၣ် ဝဲခိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်အယိ မၤဘၣ်ဒီးကတၢ်အိၣ်မူ တၢ်မဲတၢ် မါ, ဒီးတၢ်မူအါကလုာ်, အကတၢ်န့ၣ်ကဲထီၣ်က့ၢ်ခိၣ် ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဟးဂုၤဟးဂီၤ ဒီးတၢ်လၢပကဘၣ်ကူး က့ၢ်အဘျုးအဖျိန့ၣ် မ့ၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢတၢ်တတၢ်တ

နါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖျိတၢ်ယၢဒီးတၢ်အိၣ်တကူအိ တလၢအိၣ်ထီၣ်ဝဲခိၣ်ဖျိတၢ်စူတဘၣ်ယီၤတသ့အယိ က မျၢၢ်ဖျိသဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီ အပူၤ တကးဘၣ် ထံလီၢ်ကိၢ်ပူၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၢစ့ၢ်ကိး တပတုၢ်အသးစ့ၢ်ကိးဘၣ်. တၢ်ကိတၢ်ခဲအစးတဖၣ် တစးအယိ ပှၤလၢအဘၣ်ကိဘၣ်ခဲမ့ၢ်ဒၣ်ကမျၢၢ်သ့ၣ် တဖၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်ကွၢ်လၢပကိၢ်သုလုၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤ တၢ်တ တၢ်တနါအကျါတၢ်ကိၢ်ယီၤယု, ဟီၣ်ခိၣ်လၢ, ကလံၤ မ့ၢ်လီၤ, ထံခိၣ်ဒီးတၢ်ဖိယၢလီၤတဖၣ် ကဲထီၣ်အသး အါကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤသးပှၤထုလံၤတဖၣ်အိၣ်ဒီးအ တၢ်သ့ၣ်ညါထုလံၤလၢအတဲဘၣ်က့ၢ်အဖိအလံၤ ဒီးဟ့ၣ် ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤက့ၢ်အတၢ်ကျိၣ်တၢ်ဆးသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိး ဖိလံၤလၢခဲသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ပလီၢ်ပဒီအသးအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ တၢ်တတၢ်တနါတကလုာ်ဂ့ၤ တကလုာ်ဂ့ၤ တချုးဒီးလၢအမၤအသးဒီးဘၣ်န့ၣ် န့ၣ်ဆၢၣ်



တၢ်စူထံခိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ထံကၢ်ဟီၣ်လၢတၢ်ဟးဂုၤဟးဂီၤ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲဖ်





တၢ်စုးထံဒိၣ်မၤဟးဂီၢ်တၢ်လၢအိၣ်သးသမူလၢအမ့ၢ်စံၣ်လီၤပုၤလီၤဒီးဖူသဝီဖိဟံၣ်ယီၤအါမး. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

တၢ်အိၣ်ယၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ဘိ, တၢ်ဖိယၢ်, ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ဒုးန့ၣ်ဖျါဆိဝဲအယိ မ့ၢ်ဝဲတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအဘျုးအိၣ်ဒိၣ်ကတၢ်စ့ၢ်ကီးတခါ လၢပကဘၣ်ကတၢ်ဆိပသးဖဲပထံၣ်တၢ်ပနီၣ်ဒ်အံၤအခါန့ၣ်လီၤ.

ဒ်လီၤကဝီဖိလၢကီၢ်သုလၢဟီၣ်ကဝီပူၤသ့တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်အသိး, အဝဲသ့တဖၣ်တၢ်လၢအပူၤကွံာ်တထံၣ်, နၢ်ဟူဒီးတူၢ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်သ့တဖၣ်ဒ်မိၢ်ပၢ်ဖဲလၢပူၤစံၣ်ယဲၤတၢ်ဝဲအသိး အခဲအံၤအဝဲသ့တထံၣ်ဘၣ်ဒီးတူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအနီၢ်ကစၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမ့ၢ်တၢ်တလူၤထွဲပိာ်ထွဲမိၢ်ပၢ်ဖဲလၢပူၤအတၢ်မၤလိာ်ပိာ်ထွဲသ့တဖၣ်အယိန့ၣ်ဧါ? န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ကသုဒီသအဒီးမၤစုၤလီၤကွံာ်န့ၣ်ဆၣ်တၢ်တတၢ်တနါအဂီၢ် ထူလံၤတၢ်သ့ၣ်ညါမ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ, ကညီဖိတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤဒီးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အကျိၤအကျဲ, ပိးလီလၢ

တၢ်သုတၢ်အီၤလၢတၢ်ဒီသအသးလၢန့ၣ်ဆၣ်တၢ်တတၢ်တနါအါကလၢန့ၣ်, ကဲထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်အဒိတခါလၢတၢ်ဒုးတယးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အကွၢ်အဂီၢ်, လၢပကဘၣ်ဒီသအဆိပသးဆူညါဘၣ်လးဒီးတၢ်ကတၢ်ဆိသးလၢပပူၤကညီအနီၣ်ဂံၢ်ကအါထီၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒီးတၢ်ကဆဲးဟူးဂဲၤဘၣ်လး တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါနၢ်ဟံၣ်ဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၣ်တၢ်တတၢ်တနါအတၢ်ကစီၣ်ဆူပူၤလီၤကဝီဖိအအိၣ်န့ၣ်တတူၤလီၤကိးဘျီဒဲးဘၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

ခိဖျိလၢတၢ်စုၤတဘၣ်ယီၤတသ့အယိ ပုၤအါဂၤသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်လၢကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢကိးနံၤဒဲးတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ အလီၤအိၣ်လၢပကဘၣ်မၤသကိးတၢ်, ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးပတၢ်သ့ၣ်ညါနၢ်ဟံၣ်ဒဲးသိးပကသုဒီသအပသး ဒီးအိၣ်ကတၢ်ကတၢ်သးလၢတၢ်ကဟဲဒိဘၣ်ပုၤသ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

# သုၣ်ထီၣ်ပၤပြးသန့ဒ်ကံၣ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢ်တၢ်မၤကျိၤကျဲ

သုလုၤကီၤစ့ၤ

ပုၤ ထုလံၤဖိလၢအအိၣ်ဖဲတီၢ်အူကီၢ်ရၣ်တဖၣ်အပူၤ, မၤဝဲဒၣ်သီသံၣ်တီၢ်အူပုၤထုလံၤဖိကရၢ် ဘျီၣ်ဒိၣ်ခိၣ်နီၣ်တၢ်ယုထၢ (၁) ဝိတဝီ ဒီး တၢ်ယုထၢထီၣ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၢ်တဖၣ်ဝံၤဝဲဒၣ်ဂ့ၤဘၣ်ဘၣ် ဖဲလၢဒိၣ်စဲဘၣ် (၁၂) သီ ၂၀၂၅ နံၣ်ဖဲတီၢ်အူကီၢ်ရၣ်, ကီၢ်သုလုၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤအါဂၤထံၣ်ဒီးသုၣ်ညါဝဲလၢ မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ယုထၢတခါလၢအဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤဖျိဖျါဖျါ ဒီးတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ကီးမံၤကီးသန့ဒ်ဒီး လၢတၢ်သုၣ်ထီၣ်ကမ္ဗၢ်အါဂၤတၢ်ဘၣ်သး (ဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်တ့ၣ်) တၢ်ပၤတၢ်ပြးသန့ လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ခိၣ်ခိၣ်ဟံးမူၤလၢအဟံးန့ၣ်ခိၣ်တယၢ်လၢ ကံၣ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢ်တၢ်မၤကျိၤကျဲအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

ပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၢ် (၁၁) ဂၤလၢတၢ်ယုထၢထီၣ်အီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, “စီၤသီတူၢ်ထု-ပုၤဟၤလီၢ်ဆ့ၣ်နီၤ, နီၢ်စ့ဖိ-ပုၤဟၤလီၢ်ဆ့ၣ်နီၤ (၂), နီၢ်စဲလဲ-န့ၣ်ရဲၣ်, စီၤတီကျၢထု-န့ၣ်ရဲၣ်သယံၤ, ဒီးကမံးတံၢ်ဖိတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ,

စီၤအဲၣ်ဝါ, နီၢ်ဆၣ်ပြီဖိ, စီၤကွဲၤစ့, စီၤအဲလံၤဘး, နီၢ်တၢ်စၢ်လုၤခိၣ်, နီၢ်ထုဖိစၢ် ဒီးစီၤကံၣ်ဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သီသံၣ်တီၢ်အူပုၤဟၤလီၢ်ဆ့ၣ်နီၤ, ပဒိၣ်စီၤသီတူၢ်ထုစံးဝဲ, “ဖဲပယီၤသုးမိၤစိရိၤဂဲၤလိာ်မၤန့ၢ်ဆိၣ်ခံလၢ တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ယုထၢလၢအတဖိးသဲးဖဲလၢဒိၣ်စဲဘၣ်အလၢာ် (၂၀၂၅) နံၣ်ဒီးလၢယန့ၢ်အါရံၣ် (၂၀၂၆) နံၣ်အတီၢ်ပုၤအဖၢမ့ၢ်န့ၣ်, ပဲပုၤထုလံၤဖိဖဲသီသံၣ်တီၢ်အူပုၤထုလံၤဖိကရၢ်လၢအအိၣ်လၢ ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒီးကလုာ်စၢ်ဖျိၣ်ကရၢ်အတၢ်ကဟုၤကယၢ်လၢလၢပျဲပျဲအဖီလၢာ် ဖဲတီၢ်အူကီၢ်ရၣ်, ကီၢ်သုလုၤပုၤသုၣ်တဖၣ် မၤဝဲဒၣ်သီသံၣ်တီၢ်အူပုၤထုလံၤဖိကရၢ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၢ်အတၢ်ယုထၢဝံၤဝဲဒၣ်ဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအလီၤဆီဒီးခိၣ်ချၢလိာ်အသးဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဒီးသုးမိၤစိရိၤတၢ်ယုထၢအယီၤအဘျီၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤတပျၢၣ်တပျီၤဒီးတၢ်မၤသံမၤဝီထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ဗၢ်ဆူၣ်မဲာ်ကဲၤမဲာ်ခီဖျိတၢ်ဟးခးလီၤတၢ်လၢကဘီယုဒီး



သီသံၣ်တီၢ်အူပုၤထုလံၤဖိကရၢ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၢ် (၁၁) ဂၤ, တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်





ဖဲသီသံဉ်တီၣ်အူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ခိၣ်န့ၣ်တၢ်ယုထၢအဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

ကျိးဒိၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲ သီသံဉ်တီၣ်အူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်အပူၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ကမၢၢ်အါဂၢၢ်တၢ်ဘၣ်သး (ဒိၣ်မိၣ်ဗြဲၣ်တ့ၣ်) သနူအမ့ၢ်အတီၤဒီးတၢ်ပၣ်ယုၣ်ကိးမံၤကိးကပၤလၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ပုထူလံၤဖိအါန့ၣ်ဒီး (၁၁၃,၀၀၀) ဂၤလၢသဝီ (၃၁၉) ဖျါၣ်အတၢ်ဆိၣ်ထွဲၣ်ပနီၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်သးလၢလၢပျဲၤန့ၣ်လီၤ.”

ဖဲ (လၢဒိၣ်စဲဘၢၣ် ၁၀-၁၂ သီ) န့ၣ်, သီသံဉ်တီၣ်အူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်ပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံၢ် (၁၁) ဂၤ, ပုလၢအပၣ်ယုၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပိၣ်မုၢ် (၅) ဂၤ ဒီး ပိၣ်ခွါ (၆), ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်အီၤလၢဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢၢ် (၉၉) ဂၤအသိးအကျါန့ၣ်လီၤ. ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးစိကမီၤအထီၣ်ကတၢ်ဖဲ သီသံဉ်တီၣ်အူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်တၢ်ပတၢ်ပြးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအက့ၢ်အဂီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢၢ် (၉၉) ဂၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်အီၤမိၣ်ဖျိလီၤကဝီၤပုထူတတၢ်ယုထၢအကျါအကျဲလၢအဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤအီၤဖဲ လါယံး (လါယုလံ)

တုၤ ဆံးမုၢ်လါ (လါဖဲးပထုဘၢၣ်), ၂၀၂၅ နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲသီသံဉ်တီၣ်အူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်တၢ်ဘျီၣ်မုၢ်ပုၤအတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်ကွဲးဟ်လီၤအသးလၢပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤအတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ် (၅၀) မျးကယၤအိၣ်ဝဲအသိး, ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢၢ်အံၤပၣ်ယုၣ်ဝဲဒ်ဒီးလီၤကဝီၤပုထူလံၤဖိခၢၣ်စး (၃၆) ဂၤ, ကညီၣ်ဃုာ်စး (၁၂) ဂၤ, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်-တီၣ်အူကီၢ်ရဲၣ်ခၢၣ်စး (၃၇) ဂၤ, ဒီးကညီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကရၢၢ်ကရၢၢ်စး (၁၄) ဂၤန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်တၢ်ယုထၢတၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်တခါလၢတၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိၣ်ဒီးဟ်ဂၢၢ်ဟ်ကျၢၤသီသံဉ်တီၣ်အူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်တၢ်ဘျီၣ်မုၢ်ပုၤဖဲ (၂၀၂၄) နံၣ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးလီၤကဝီၤပုထူလံၤဖိ (၉၂) မျးကယၤဖဲကဝီၤ (၁၈) ဘၣ်ဆိၣ်ထွဲၣ်ပၣ်ဂၢၢ်ဟ်ကျၢၤအီၤဝံၤအလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ဘျီၣ်မုၢ်ပုၤတဘျီၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤလၢတၢ်ကဘၣ်ယုထၢထီၣ်လီၤကဝီၤပုထူလံၤဖိခၢၣ်စး (၃၆) ဂၤဒီးကညီၣ်ဃုာ်စး (၁၂) ဂၤလီၤလိၤဖဲသီသံဉ်တီၣ်အူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.



ဝဲသီသံၣ်တီအူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ခိၣ်န့ၣ်တၢ်ယုထၢအဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

သီသံၣ်တီအူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်အတၢ်မုၢ်လၢ ကွၢ်စိတခိမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မမူမၤဂဲၤဒီးတၢ်ဒီသအက့ၤလီၢ်က ဝီပုထူလံၤဖိလၢ်လၢထူသန့, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, တၢ်မူ တၢ်မဲအါမံၤအါကလုာ်, ဒီးယုာ်ကတၢ်ဟတၢ်ပြးန့ဆၢၣ် တၢ်အိၣ်ယၢတၢ်ဖဲတၢ်မလုာ်လၢသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိစုလီၤယုာ်တၢ်ဂဲၤလိာ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျိမၤ သကိးတၢ်ဒီးပုထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုတတၢ, ကမံး တံာ်ရဲၣ်ကျဲတၢ် (တၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်မၤကမံး တံာ်), ခုၣ်အဲၣ်ယုာ်-တီအူကီၢ်ရၢၢ်ခိၣ်န့ၣ်, ဒီးကညီဂံၢ် ခိၣ်ထံးကရၢၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်တပူၤယီၤအယီၤ, သီသံၣ် တီအူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်အထံဆၢကီၢ်ဆၢသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဒီးဟံၣ်ဂၢ်ဟံၣ်ကျၢသကိးအီၤဝဲဝဲဒၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ ဘၣ်ဘၣ်, ဒီးတကတီၢ်ယီၤတၢ်ဘျီမိၢ်ပျၢ်စ့ၢ်ကိးဘၣ် တၢ်တူၢ်လိာ်ဒီးဟံၣ်ဂၢ်ဟံၣ်ကျၢအီၤလၢ လီၢ်ကဝီထံးဖိကီၢ် ဖိကမျၢၢ်လၢကဝီ (၁၈) ဘ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သီသံၣ်တီအူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်အံၤ ဟံးန့ၢ်ခိၣ် တယၢ်လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဟတၢ်ပြးသန့လၢအခိၣ်ဆၢက့ၤ လီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ရိၣ်ဖျိၣ်ပၤဆၢတၢ်သန့, ဂဲၤလိာ်မၤလၢ ထီၣ်ပျဲထီၣ်က့ၤတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်, ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ် စံၣ်အိၣ်ကျၢ, ပုတတၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအကျၢၢ် ဘၢဝဲဒၣ်တၢ်ကိးမံၤကိးသန့, ဒီးပျၢ်ထံက့ၤလီၢ်ကဝီ ပုတတၢအတၢ်ဟံၣ်လုာ်ဟံၣ်ပျၢ်ဒီးတၢ်သုးဘူးယီၤသးတၢ်မၤ ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်မူထွဲမၤထွဲတ့ၢ်လံၤအီၤအစိ တဖၣ်အစိလံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံၣ်ဂၢ်ဟံၣ်ကျၢက့ၤတၢ်ထံၣ်စိၣ်ဖိးသဲးတၢ် မၤကျဲဝဲသီသံၣ်တီအူပုထူလံၤဖိကရၢၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်ဂဲၤ လိာ်ကျဲအသီတဘိလၢလီၢ်ကဝီပုထူလံၤဖိဒီးပုတတၢ သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် လၢတၢ်မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်က့ၤတၢ်မုာ် တၢ်ခုၣ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် ကဘၣ်အိၣ်ခိးစူသးပဒိၣ်ပပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ယဲၣ်



လီၤဘျါလီၤကွၢ်အဝဲသ့ၣ်အနီၣ်ကစၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိလၢအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီအလီၤ, ပှၤထူလံၤဖိဖဲသီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဲၣ်ဒီးဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်အိၣ်မူလၢအမုၢ်အခုၣ်ဒီးအယုၣ်ကၢကမ့ၢ်တၢ်ဒဲလဲၣ်ဆူပှၤအါဂၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သကိးတၢ်ပၣ်ယုၢ်မၤသကိးတၢ်ပတၢ်ပြးအက့ၢ်အဂီၢ်လၢတၢ်ဒီသအက့ၢ်ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးတၢ်ပတၢ်ဆၢၣ်ကျဲၤက့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်, အဝဲသ့ၣ်ခိၣ်ရီၣ်ဒီးထီၣ်ဒါသကိးလီၤခၢၣ်သးတၢ်ရီၣ်ဖျါပတၢ်သန့အတၢ်အိၣ်တူၣ်အိၣ်ကလီၤမိၢ်ပၤဖဲဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢအဆိၣ်သခူထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီးတၢ်စၢ်လီၤနီၣ်ခိၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကျဲၤအသိးသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

သီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်အနဲၣ်ၤ, နီၣ်စလဲၣ်စးဝဲ, “ပဝဲပှၤထူလံၤဖိဖဲသီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ပတၢ်အိၣ်ခိးကလီၤလၢဖဲၣ်ဒရၢၣ်ဒဲၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ် (ကမ့ၢ်အါဂၤဘၣ်သးကီၢ်စဲၣ်စဲၣ်ဖျါကီၢ်စဲၣ်ဖျါ) ကဟဲအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်, အခိၣ်တလီၣ်ပနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲပဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်သကိးတၢ်မၤအမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၤလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်က့ၢ်သီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ကရၢၢ်တဖျါလၢအပၣ်ပနီၣ်ဒီးစိၣ်ကဖီထီၣ်က့ၢ်ပှၤထူလံၤဖိတၢ်ပတၢ်ဆၢၣ်ကျဲၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ကျဲၤသန့, ဒီးတကတီၢ်ပီၤဂဲၤလိၣ်ထီၣ်ဖျါရီၣ်ဖျါက့ၢ်လီၤက

ဝီပှၤတတၢ်, ခုၣ်အဲၣ်ယုၢ်-ကညီဒီကလုၢ်စၢ်ဖျါကရၢၢ်, ကညီကံၢ်ခိၣ်ထံးကရၢၢ်ကရၢၢ်ခၢၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲသီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးအက့ၢ်အဂီၢ်တခါပီၤအပူၤ လၢတၢ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ကီၢ်စဲၣ်စဲၣ်ဖျါကီၢ်စဲၣ်စဲၣ်ဖျါသန့ (ဖဲၣ်ဒရၢၣ်သန့) အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အသးသ့ၣ်ပဟီၣ်ကဝီၤ (သီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်) အံၤဒီးကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ်လီၤ.”

လၢခံကတၢ်စုလီၤဆိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအမ့ၢ်သီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်အံၤအိၣ်ဒီးတၢ်မုၢ်လၢကွၢ်စိလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဒီသအက့ၢ်ပှၤထူလံၤဖိလုၢ်လၢထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးတၢ်မူအါကလုၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်မၤပျံၤမၤဖုးအကလုၢ်ကလုၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤထူလံၤဖိအလုၢ်လၢထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်အိၣ်စဲဘူးအသးဘူးဘူးတၢ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်, ဒီးတကတီၢ်ပီၤပှၤလၢအကဒီသအသ့ၣ်ပှၤဝၣ်ပှၤ, ထံကျိထံကွၢ်, ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤဖဲအဟီၣ်ကဝီၤပှၤလၢအဂ့ၢ်ကတၢ်ဒီးတုၤလီၤတီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. သီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ခိၣ်နၢ်တၢ်ယုၤထၢ (၁) တဝီအံၤ ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဒီးမၤအီၤဖဲဝဲဒၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်ဒီးပတၢ်ဆၢၣ်ကမံးတံၢ်ခိၣ်နၢ်လၢတၢ်ယုၤထၢထီၣ်အီၤဒဲကမ့ၢ်အါဂၤတၢ်ဘၣ်သး (ဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်) သန့အိၣ်ဝဲအသိးတခီမ့ၢ်ဒဲလဲၣ်အံၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ■



သီသံၣ်တီအူပှၤထူလံၤဖိကရၢၢ်ပတၢ်ဆၢၣ်ကျဲၤကမံးတံၢ်ခိၣ်နၢ်ဒီးကမ့ၢ်ဒီသကိးကရၢၢ်တၢ်ဂီၤ. တၢ်ဂီၤ-ခုစဲၢ်

# တၢ်ဟ့ၣ်လၢ ပှၤလၢအဒိသအပှၢ်တဖၣ်အဂီၢ်

စီမံဒိၣ်

၁ အပူၤကွၢ်လၢယူၤလံ ၅ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် အပူၤန့ၣ် တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲးဒီးပၤပြးတၢ်မၤလိ ကွီ (School of Governance and Public Administration) မၤဝဲဒၣ် တၢ်မၤလၢကပီၤ ကီၢ်သူလုၤ သုးမၢ်ဒိၣ်အမၢ်နံၤ (Kawthoolei Armed Forces) ယုၣ် ဒီးတၢ်သုၣ်သကိးသုၣ်အမူး ဖဲယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ် ကရၢၢ်, မၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တၢ်အံၤ ခိၣ်နၢ်ခၢၣ်စးလၢ ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ် ပၤဆူတၢ်ကမံးတံၢ်, ကီၢ်သူလုၤသုးမၢ်ဒိၣ် (Kawthoolei Armed Forces) အန့ၣ်အထၢၢ်အမ့ၢ် ကညီဒီကလုာ် တၢ်ထူၣ်ဖျးသုးမၢ်ဒိၣ်, ကညီဒီကလုာ်ကသးကရၢ, ဒီးကညီဒီကလုာ်ဟံးကီၢ်သုး, မၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၢ်သုၣ်ပှၤဝဲၤ ကျိၤ, ကွီဖိ, ဒီး ကညီကရၢၢ်ကရၢတဖၣ် ဟဲထီၣ်ဝဲဒၣ် မူးတၢ်အံၤလီၤ.

သရၢ်ကပံာ်လၢအမ့ၢ် တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲးဒီးပၤပြး တၢ်မၤလိကွီ အပူၤန့ၣ်တၢ်စံးဝဲ, “ပမ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်လၢ သုး မၢ်ဒိၣ်တခါန့ၣ် နှးတၢ်လၢ ကညီဒီတကလုာ်ဒီးကီၢ်သူ



တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲးဒီးပၤပြးတၢ်မၤလိကွီသုၣ်လီၤသကိးသုၣ်ဖဲယိၣ်လိာ် တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်, တၢ်ဂီၤ-ခဲၣ်

လုၤဒီတဘျီ တၢ်သဘျီအဂီၢ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဒ်သိးပက အိၣ်ဒီးတၢ်သဘျီအလၢအပဲၤအဂီၢ်န့ၣ် လၢပၤပြးတက ပၤစ့ၢ်ကိး ကဘၣ်ပၤဆူရဲၣ်ကျဲၤဝဲဒၣ် ကီၢ်သူလုၤအသုၣ် ပှၤဒီးအဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်သုၣ်တဖၣ်. အယိၣ်သးန့ၣ် သုး မၢ်ဒိၣ်ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးအကွၢ်အဂီၢ်သုၣ်တဖၣ် ကဘၣ် မၤသကိးတၢ် ဒီးဘၣ်န့ၣ်အတီၤလၢ တလၢအံၤမ့ၢ်တၢ် သုၣ်သုၣ်အလၢဒီးတနံၤအံၤန့ၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးကီၢ်သူလုၤ သုးမၢ်ဒိၣ်အမၢ်နံၤအယိၣ်သတးဒီး ပထုးဖျိၣ်တၢ်ဖျိၣ်က မျၢၢ်, ပကီၢ်ရၢၢ်ခိၣ်နၢ်ဒီးပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသုၣ်တဖၣ် ခဲ လၢာ်ခဲဆၢ ဒီးပမၤလၢကပီၤသကိးတၢ်သုၣ်သုၣ်အလၢ လၢ ကီၢ်သူလုၤန့ၣ်လီၤ.”

ကီၢ်သူလုၤတၢ်သုၣ်သကိးသုၣ်အလၢအဝဲအံၤ ဘၣ်တၢ်ပာ်ကပာ်ကျၢအံၤဝဲ ၂၀၁၇ နံၣ်အပူၤ လၢက ညီဒီကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢန့ၣ်လီၤ. အတၢ်ပညိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ဒ် သိးတၢ်ကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢကညီဖိအါက လၢကသုအဲၣ် သုၣ်သုၣ် လၢအတၢ်အိၣ်မူခါဆူညါအဂီၢ် ဒီးအတၢ်တူၢ် န့ၣ်ခိၣ်ကဲ မူခိၣ်ကလံၤသိၣ်ဂီၢ်တၢ်ဆိတလဲ လၢဟီၣ်ခိၣ် ဒီးဘၣ်ဘၣ်သကၢ်ဝဲဖဲမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထံဒီးဟီၣ်ခိၣ်, တၢ်ခံခါအံၤ မ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ် တၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်လၢပိာ်ထွဲထီၣ်အခံန့ၣ် တၢ် ဝဲတၢ်မၤ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, တၢ်မူတၢ်သၢ, ဝံၤ န့ၣ် ကပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ ပမူသတြီၢ်ဒီးအီၤ လီၤ. တၢ်သုၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ် ပှၤကညီ အတၢ်လၢတၢ်ပဲၤအိၣ်တသ့ဘၣ်. အယိၣ်န့ၣ် ပဘၣ်ပာ်ကဲအီၤလီၤ. ပဘၣ်ပာ်လုာ်ပာ်ပှၤအီၤလီၤ.



ပမၢ်ကွၢ်ကွၢ်လၢအနံၣ် ၇၆ နံၣ်ဘျၣ် ထံလီၢ် ကီၢ်ပူၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအကတီၢ် သ့ၣ်ပှၢ်ကဲထီၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢ ပဝဲကညီဖိတဖၣ်အဂီၢ်အါမးလီၤ. ကညီဖိတဖၣ်အဂီၢ် သ့ၣ်ပှၢ်န့ၣ် မ့ၢ်အတံၤသကိး, အဟံၣ်အယီ, အတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အဖျါ, အကသံၣ်ဒီး, တၢ်ပူၤဖျးအလီၢ်, တၢ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်ထံနီၣ်, ဒီးမ့ၢ်တၢ် လၢအမၤဘၣ်လိာ်ဖိးမံ မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီ ပကညီမိၢ်ပၢ်ဖဲတဖၣ် အိၣ်ဒီးအလုၢ် လၢထူသန့လၢအဲၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဝၣ်, ဒီးတၢ်အံၤမ့ၢ် တၢ်လၢအဒုးအိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ် ကီၢ်သူလုၤတၢ် သ့ၣ်သကိးသ့ၣ်အလၢအဝဲအံၤလီၤ.

လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤ ကညီဒီကလုာ်တၢ် ထူၣ်ဖျးသုးမ့ၢ်ဒိၣ် သုးခိၣ်ကျါခံ သုးခိၣ်ကျါစိ စီၤဘီ ကျိၣ်ဟဲးဝဲ,

“ထံဒီးဟီၣ်ခိၣ်, တၢ်ခံခါအံၤ မ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်တၢ်လီၤ. ဒီးတၢ် လၢပိာ်ထွဲထီၣ်အခံန့ၣ် တၢ်မဲတၢ်မါ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, တၢ် မူတၢ်သါ, ဝံၤန့ၣ် ကပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ ပမူသတြီၤဒီး အီၤလီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ် ပုၤကညီအတၢ် လၢတၢ်ပျဲၤအိၣ်တသ့ဘၣ်. အယီန့ၣ် ပဘၣ်ပၢ်ကဲအီၤ လီၤ. ပဘၣ်ပၢ်လုၢ်ပၢ်ပျဲၤအီၤလီၤ.”

တကတီၢ်ယီ ခိၣ်နံၣ်ခါစးလၢဟဲထီၣ်မူးတ ဘျီအံၤတဖၣ် ဟ့ၣ်ခိၣ်နီၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယးဒီး သ့ၣ်အ တၢ်ကဲဘျး, ပိာ်မ့ၢ်ဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၣ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲ, တၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်မူတတၢ, ပုၤထူလံၤ ဖိအတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၣ်, ဒီးတၢ်ပၤဆှၢ ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၣ်ဒီးခါဆူညါကီၢ်သူလုၤအဂ့ၢ်တဖၣ်လီၤ.

ကညီပိာ်မ့ၢ်ကရၢအပုၤနဲၣ်တၢ် သရၣ်မ့ၢ်က ညီဖိဝဲ, “ယဲန့ၣ်မိၣ် ယအဲၣ်ဒီးအိၣ်လၢကီၢ်သူလုၤ အပူၤ အိၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၣ်တၢ်ပံၤတၢ်လၢ, သ့ၣ်ပှၢ်လၢဟ့ၤ, အိၣ်ဒီးထံနီၣ်, တၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘျီၣ်လီၤ. ခဲအံၤ ပသုၣ်လီၤ တၢ်တစးဖိတမ့ၢ်ဖိလၢပကရၢအပူၤလံၤ. တအိၣ်ထီၣ်ဒီး ဘၣ်. နါက့ၣ်န့ၣ် ယဆိကမိၣ်ယထီၣ်သမ့ဘၣ်လၢ ဆူ

မဲၣ်ညါသၢနံၣ်န့ၣ်မိၣ် တၢ်သူတၢ်သ့ၣ်ကအိၣ်. တၢ်ဒီး တၢ်လၢကအိၣ်, ဒီးအမၤမ့ၢ်ယသးလီၤ. လီၤကံၢ်ဒီးသိး လၢ ယတၢ်မံၤမိၣ်လၢထီၣ်ပျဲၤထီၣ်လံၤမီၤနီၣ်. ကီၢ်သူလုၤ ငှၢ တန့ၢ်ဒီးဘၣ်. ပတၢ်သဘျၢလၢ ကီၢ်သူလုၤပူၤ တအိၣ် ဒီးဘၣ်. နၢ်က့ၣ်န့ၣ် ယကီၢ်သူလုၤအိၣ်တက့ၢ်ဖိလံၤ. အ ယီန့ၣ် ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ ပဝဲတဂၤလၢလၢ, ပကဲခိၣ် နံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပုၤမၤတၢ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤဒ်သိးတၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်အမ့ၢ်နံၤဒ် အံၤန့ၣ် ပကမၤယုၢ်ပဖိပလံၤ. ဒီးလၢ ပိာ်မ့ၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ပုၤ လၢအရၢခိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. လၢတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤဝဲဒၣ် ခိၣ် ယၤန့ၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးလၢသ့ၣ်ပှၢ်ဝၣ်ပှၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် ပသုတ သါပုၤနီၣ် ပိာ်မ့ၢ်အတၢ်ပၢ်ယုၢ်ပၢ်ဂီၢ် လၢတၢ်တီခိၣ်ရိၣ် မဲၣ်ဒီးတၢ်ဆၢတဲၣ်အပူၤတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ယတၢ်အဲၣ်ဒီး ငှၢသ့ၣ်ညါပုၤကိးဂၤန့ၣ်လီၤ.”

တကးဒီးဘၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤ မ့ၢ်စ့ၢ် ကိးတၢ်မၤလၢကပီၤကီၢ်သူလုၤသုးမ့ၢ်ဒိၣ်အမ့ၢ်နံၤအယီ သတးဒီး သုးခိၣ်သုးနံၤတဖၣ် ငှၢသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤ အသုးမ့ၢ်သံၣ်ဘီဒီးထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်လၢ သုးမ့ၢ်ဒိၣ်အ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအသးလၢ တၢ်ဒီးသအထံဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ်ဒီး ထံကီၢ်အတၢ်အိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၣ်အမ့ၢ် မိၢ်ပၢ်ဖဲအဟီၣ်ခိၣ်, သ့ၣ်ပှၢ်ဝၣ်ပှၢ်, တၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, ဒီးထံနီၣ်တဖၣ်



ကီၢ်ရဲၣ်ခိၣ်နံၣ်ယုၢ်ဒီးကမ့ၢ်တဖၣ်သ့ၣ်လီၤသကိးသ့ၣ်ပဲ ယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ, တၢ်ဂီၤ-ခဲစါ

နဲ့လို့။ တကတီယီ ခိန်နီတဖန် ဇူးသုန်နီထီတို  
ကွာအသူးမုဒ်သံဘိတဖန်လှာ သုန်နီ တမုဒ်ထဲနဲ့  
ဆာတံဘာတတခါခါဘာနဲ့၊ မုမုတခီ မုမုကီး က  
ညီတံဟ်ဆာအစုဒုတတခါအယီ တံကဘာအဲဒ်  
သုန်သုန်သုန်ဝံဒ်လဲနီလို့။

သုးခိန်ကျိဖိ စီကိန့် လာအမုဒ် ကညီဒီကလုာ်  
တံထုာ်ဖျဲးသုးမုဒ်ဒိန် သုးကုနီကံ (၅) သုးကုခိန်စံး  
ဝဲ, “ပဟးလးခူးပုာ်ပုာ်, ပမံလာသုန်ကျိဝံကျိ, ပ  
ဘာဒ်ဘာထံးလှာ ကျိမုဒ်ဂုာ်, လာယဲာ်လးဒီ သုန်ကု  
ဝံကုမုဒ်ဂုာ်, ဟဲထီာ်လှာ တံညာ်ဂီာ်ခိန်ဆါ လီတကံ  
ယီာ်တကံမုဒ်ဂုာ်, ဝဲကသံာ်ကသီတအိန်အဆါကတီာ်  
နီနီ သုန်လုာ်ဝံလုာ်တံမဲတံမါ ကသံာ်ကသီအိန်  
ဒီဒုန်လှာပဂီာ်လို့။ အါနီဒိန်နီနီ လာတံမဲာ်ညါ ပ  
မံ, ပအိန်, ပအိန်ပအိန်အဂီာ်, ဒီးသုးကလာတံလီာ်  
တံကျဲအဂီာ် သုန်ပုာ်ဝံပုာ်ကဲထီာ်တံဒီသလှာပဂီာ်  
အယီနီနီ တံဘာထဲအိန်ဒီးပုာ်လီလီလို့။ အလီာ်အိန်

လှာ ပကဘာကတံကတီာ်အီလို့။ မာစာပဝဲဒုာ်သုး  
မုဒ်ဒိန်လီလီလို့။”

တံရဲာ်တံကျဲတံတပတီာ်လှာ အမုဒ် တံမုဒ်  
လာမုဒ်ပီကီာ်သုလှာသုးမုဒ်ဒိန်အမုဒ်နီဒီးတံသုန်သ  
ကီးသုန်အလါဝံအလီာ်ခံ တံရဲာ်တံကျဲခံပတီာ်တ  
ပတီာ်နီနီ မုဒ်ခိန်နီခါစးဒီးသုးမုဒ်သံဘိ, ကိဖိသုန်  
ဘိာ်သးစာတဖန် သုန်လီသကီးသုန်အါမံအါက  
လုာ်လှာ တံတိခိန်ရိန်မဲဒီးပပံးတံမုဒ်လီကိအခိန်အ  
ယာ်နီလို့။ ကီာ်သုလှာတံသုန်သကီးသုန်အတံရဲာ်  
တံကျဲအံး တမုဒ်ထဲ တံကမုဒ်ထီာ်သုန်ပုာ်တခါခါ  
အဂီာ်ဘာနဲ့။ မုဒ်တံဟူးတံဂဲတခါလှာ အပာ်ဖျါထီာ်  
ကညီဖိအတံမုဒ်တံ, အလုာ်အလုာ်, ဒီးမုဒ်တံမုဒ်ဆုန်  
ထီာ် ကညီဖိအတံတုာ်နီခိန်ကဲ တံကသုန်ကသံးတံ  
ဆီတလဲ ဒီးမုဒ်တံသုန်လီတံမုဒ်လုာ်အချဲအသုန်လှာ  
တံသုန်ထီာ်ကွာ ကီာ်သုလှာအဂီာ်လို့။



ကီာ်သုလှာသုးမုဒ်ဒိန်ခိန်နီဒီးခဲစံးပုာ်နီတံခိန်ကျိသုန်လီသကီးသုန်ဖဲယိာ်လီာ်တံမုဒ်တံခုာ်ကရုာ်. တံဂီ-ခဲစံး



ဒ်န့ၣ်အသိး သရၣ်စီၤကပံၣ်စံးအါထီၣ်ကဒီးဝဲလၢ၊ “သုၣ်ဝၣ်ထံၣ်ကျိၣ်ထံၣ်ကွၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် ကီၢ်သူလုၤ တအိၣ်ဘၣ်. ပမ့ၢ်တကတဲာ်ကတီၤကွၢ်ဒီးပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ ကွၢ် ပထံၣ်ကျိၣ်ထံၣ်ကွၢ်, ပသုၣ်ပျံၣ်ဝၣ်ပျံၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဆၢၣ် လၢအိၣ်ဒီးပုၤတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ် ကီၢ်သူလုၤလၢပအဲၣ်ဒီးသ့ၣ် ထီၣ်အီၤန့ၣ် ကဲထီၣ်တသ့ဘၣ်ဒီး အိၣ်ဒီးပုၤတသ့ ဘၣ်. ပပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤအီၤမ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ် ကအိၣ်ကအိၣ် ခိးဒီးပုၤဆူမဲၣ်ညါအနံၣ်တဖၣ်အနံၣ်, ပပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ အီၤမ့ၢ်တဘၣ်န့ၣ် ပဒုးဒီးကျဲၤစးတၢ်လၢကီၢ်သူလုၤအ ကတီၢ်န့ၣ် တကပၤန့ၣ် တၢ်လီၤဆူလီၤပလုၤကအိၣ် ထီၣ်ဒီး ကီၢ်သူလုၤန့ၣ် ကဟါမၢ်လီၤ. အယီၤသးန့ၣ် ပုၤကိးဂၤကဘၣ်န့ၣ်ဟံၣ်ထွဲတၢ်အဝဲအံၤ ဒ်ပတၢ်မိၣ်န့ၣ် သးလီၤကကဲထီၣ်အဂီၢ်လီၤ.”

ကတီၢ်အဝဲအံၤ ကညီဒီကလုာ်စၢ်ဖျိၣ်ကရၢတီ ခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးဟံၣ်လီၤဝဲဒၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖးဒိၣ်တခါလၢ အမ့ၢ် ကီၢ်သူလုၤတၢ်မၤစၢ်လီၤတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆီ တလဲအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ (Kawthoolei Climate Action Plan) န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤန့ၣ်ခးပနီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ

- တၢ်ကသုၣ်လီၤမၤပွဲၤကွၢ်သ့ၣ် လၢတၢ်လီၤ ၂၀၀,၀၀၀ ဟဲးထၢၣ် (၄၉၄,၂၁၀ အံၤကၢၢ်) လၢသ့ၣ်တမဲထီၣ် ဒီးတၢ်လီၤလၢသ့ၣ်ပျံၣ်လီၤဟီၤပျီၤအလီၢ်တဖၣ် အပူၤ
- တၢ်ကမၤစၢ်လီၤသ့ၣ်ပျံၣ်အတၢ်ဟးဂီၤ (၅၀) မျးကယၤ ဒ်သိးတၢ်ကပၤဆၢကၤယၢ်ကွၢ်သ့ၣ်ပျံၣ် ၂၂၀,၀၀၀ ဟဲးထၢၣ် (၅၄၃,၆၃၁ အံၤကၢၢ်) လၢအအိၣ်တၢ်လၢကီၢ်သူလုၤပူၤ, ဒီး
- ကီၢ်သူလုၤကီၢ်ရၣ် ၇ ဘ့ၣ်အပူၤ တၢ်ကမၤဒိၣ်ထီၣ် လံာ်ထီၣ် တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤ လၢလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ် မ့တမ့ၢ် ပုၤထူလံၤ ဖိတီခိၣ်ရိၣ်မဲမၤဝဲတဖၣ်, ယုၢ်ဒီး တၢ်ဆိၣ်ထွဲဟ့ၣ် ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ တၢ်သ့ၣ်ကျဲၣ်ကျိၣ်တၢ်ဒီးသ့ၣ်ပျံၣ်အတၢ် မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ တၢ်တိာ်ဟံၣ်အီၤလၢ ၂၀၃၅ နံၣ်န့ၣ် ကဘၣ်လၢပွဲၤထီၣ်ဝဲ ဒီးကီၢ်သူလုၤတၢ်သ့ၣ်သ ကိးသ့ၣ်အလါအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤအံၤ အက့ဖိတက့န့ၣ်လီၤ. ■



ကရၢတီၢ်ဂီၤဝဲတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးပၤပြးတၢ်မၤလိကွီ, ကီၢ်သူလုၤသုးမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးကရၢတီၢ်ကရၢတဖၣ်သ့ၣ်လီၤသကိးသ့ၣ်မ့ၢ်နံၤ. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

# ကီၣ်တၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိကီၣ်

စီၤလိလွၢ်ထူ

လၢအီၤကုၣ် ၂၆ သီ ၂၀၂၅ နံၣ် ကညီၤလါ (လါခူး) အပူၤန့ၣ် ကီၣ်ကီၣ်တၢ်ပဒိၣ်မၤ တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢအ မ့ၢ်“တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးလၢပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိကယုဖံးယု မၤတၢ်လၢကီၣ်ကီၣ်တၢ်ပျဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ” နိသးက ထုးထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢတၢ်ကဟ့ၣ်လီၤတၢ်ခွဲးတၢ် ယၢ်လၢပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိအဂၤ ၇၇,၀၀၀ ဂၤ လၢအိၣ် ဆိးဖဲဒဲကဝီၤ ၉ ဖျၢၣ်အပူၤ လၢကယုဖံးယုမၤတၢ်မၤသ့ ဝဲ ဒီးလၢအဘၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်စးထီၣ် အီၤခိဖျိလၢ ကီၣ်ချၢအဖီလံာ်စံၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ပ တုၣ်ကွၢ်တၢ်မၤစၢၤပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိ, လီၤဆီဒၣ်တၢ် ဖဲ ဒီနီၣ်တြး အမဲရကၤကီၣ်ခိၣ်အဖီလံာ်စံၣ်ဒုးကထီၣ် တၢ်ကီၣ်တၢ်ခိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤ ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်အိၣ်မူလၢ ဘၣ်ဒီးသန့သးလၢထံချၢကီၣ်ချၢအတၢ်မၤစၢၤ မ့ၢ်တၢ်အိၣ် မူလၢတၢ်ကတကျၢဘၣ် အယီၤန့ၣ် တၢ်ပျဲပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ် ခဲဖိယုဖံးယုမၤတၢ်မၤသ့န့ၣ် မ့ၢ်ကျဲလၢကမၤစၢၤလီၤ.

ကီၣ်ကီၣ်တၢ်ပဒိၣ်မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤ လၢဘၣ်ကွၢ်ထွဲဟ့ၣ် တၢ်မၤစၢၤဆူပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲ ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးကျဲလၢပျၢဘၣ် ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိကကွၢ်ထွဲလီၤအနီၢ်ကစၢ်အသးဒီးအဟံၣ် ဖိယီဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ထွဲဒီးကီၣ်တၢ်ပဒိၣ်မၤဝဲတၢ်ဆၢတၢ်အံၤ မၢ်လးဒဲကဝီၤခိၣ်စၢၤ, နီၢ်ဖိဒီးဆၣ်စံးဝဲလၢမ့ၢ်တၢ်သး ခုလၢပျၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. အဝဲစံးဝဲ, “ပဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢကုၣ်ပနံၣ် ၁၅ ဖျၢၣ် ကဟဲကိး ပျၢမၤတၢ်ဖိလၢမၢ်လးဒဲကဝီၤဒီးဖဲလါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၄ သီ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ကဟဲဒုးသ့ၣ်ညါအတၢ်ဖံးတၢ် မၤ, တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျီ (MOI) ဝဲဒီးဒီးပျၢလၢအ သးမ့ၢ်ဆူၣ်လၢကလဲၤမၤတၢ်တဖၣ်ဟဲတီၣ်ထီၣ်ဝဲသ့ဒီး မ့ၢ်ဒၣ်အနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ဆၢတၢ်အံၤလီၤ.”

တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်တဘျီအံၤ ကဆီတလဲပျၢ ဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိတၢ်အိၣ်သး ဒ်လၢအပူၤကွၢ် ပျၢဟံးဆံး အဝဲသ့ၣ်လၢ အမ့ၢ်ပျၢတဖၣ်လၢဘၣ်အိၣ်ခိးထဲတၢ်မၤ စၢၤ ဘၣ်ဆၣ်ခဲအံၤ ကကဲထီၣ်ပျၢမၤတၢ်ဖိဒီးမ့ၢ်တၢ်ဂံၢ်



မၢ်လးဒဲကဝီၤခိၣ်ဒီးကညီဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲကမံးတၢ်လဲၤဟးအိၣ်သးကီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါမၢ်လးဒဲကဝီၤဖိလၢအလဲၤမၤတၢ်လၢလီၤခွဲးအကျိးတဖၣ် တၢ်ဂီၤ-မၢ်လးတၢ်ကစီာ်



တက်ဘါတခါလအိပ်ထွေးသကိးမု်ကျိဝဲကွင်လကီ် ကျိပ်တဲပ်ပူန့ၣ်လီၤ. တံၢ်ဟ့ၣ်တံၢ်ခွဲးတံၢ်ယံၣ်လတံၢ်က ယုမတံၢ်မသုဝဲ မု်တံၢ်ဟံၣ်ကပုၤအလုၢ်အပွၤသပျံၤက တံၢ် ခိဖျိလအဝဲသ့ၣ်မု်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်စုလတံၢ်ဖံးတံၢ်မ ပူ ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကန့ၢ်မၤစၢၤဘၣ်အဟံၣ်ဖိယိဖိ. ကမၤ ဂုၤထီၣ်အတံၢ်အိၣ်မူ, ကွၢ်လီၤအတံၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ, ကဲဘျုးလအနီၢ်ကစၢ်ဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိဂီၢ် ဒီးကဲဘျုး စုၢ်ကိးလၢလီၢ်ကဝီၤဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါအိးကထိဘၣ် (၃၀) သီၣ်ၣ်ၣ် နံၣ်န့ၣ် မဲၢ်လးဒဲကဝီၤခိၣ်ဒီးကညီဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲကမံးတံၢ်လဲၤဟး အိၣ်သကိးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဝဲမဲၢ်လးဒဲကဝီၤဖိလအလဲၤ မတံၢ်လၢလါခွဲအကျိးတဖၣ် ဒ်သိးကသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲအ ဝဲသ့ၣ်အတံၢ်ဖံးတံၢ်မတံၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မဲၢ်လးဒဲကဝီၤဖိလအလဲၤမတံၢ်လၢလါခွဲအ ကျိးတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလအဝဲသ့ၣ်လဲၤတုၤသီသီအခါ တညီန့ၢ်မတံၢ်ဒီးဘၣ်မတံၢ်လၢဂီၤတုၤလၢဟါအယိတံၢ် အိၣ်သးတဂ့ၢ်ကဲဆိးဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်မၤဝဲယံၣ်ထီၣ်ဒီး တံၢ်ကီၣ်တံၢ်ခဲလအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်တအိၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတနီၤနီၤတဲဝဲလၢ ခိဖျိလကျိပ်တဲပ်ဒီးခၢ်ဘိ ဒ်ယါအတံၢ်ဒုးကထီၣ်အယိ ပုၤခၢ်ဘိဒ်ယါထံဖိကီၢ်ဖိ လအဟဲမတံၢ်လၢကီၢ်ကျိပ်တဲပ်ပူတဖၣ်ဘၣ်က့ၤကွံၣ် လအကီၢ်အယိ ကထီၣ်တံၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢကီၢ်ကျိပ်တဲပ်အ

ဂီၢ် လၢပုၤမတံၢ်ဖိတလၢဘၣ် မ့တမ့ၢ် ခိဖျိလကီၢ်ချာတ ဖၣ်ပတုၣ်ကွံၣ်စုတံၢ်မၤစၢၤဆူပုၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိဒီး ကီၢ် ကျိပ်တဲပ်ပဒိၣ်အစုလၢကကွၢ်ထွဲပုၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိတ အိၣ်စုၢ်ကိးအယိ ကီၢ်ကျိပ်တဲပ်ပဒိၣ်ဘၣ်ထုးထီၣ်တံၢ် သိၣ်တံၢ်သီတဘျုးအံၤလၢတံၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖိခိၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂုၤ မ့တံၢ်ဆိၣ်ဂုၤလၢပုၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိအဂီၢ်စုၢ် ကိးလီၤ. လၢကျိပ်တဲပ်ပဒိၣ်တံၢ်ယုထၢကျဲအဂုၤအဂုၤ အဒိ-မဆူၣ်ပုၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိလၢကက့ၤကဒါက့ၤလၢ အကီၢ်အလီၢ်န့ၣ် ဟ့ၣ်တံၢ်ခွဲးတံၢ်ယံၣ်ဆူပုၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ် ခဲဖိကယုတံၢ်ဖံးတံၢ်မအယိ မ့တံၢ်လၢအလီၤပတြၢ ကီၢ်ကျိပ်တဲပ်ပဒိၣ်အတံၢ်ဆၢတံၢ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ.

ကျဲလၢတံၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တံၢ်အခွဲးလၢကယုမတံၢ်မသု တကတီၢ်ဘၣ်တကတီၢ်

- ပုၤဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိလအလိၣ်ဘၣ်တံၢ်မတဖၣ်, အဆိကတံၢ်ကဘၣ်န့ၣ်လီၤမၤထွဲဒ်ပဒိၣ်တံၢ်မတံၢ် ပြးအတံၢ်သိၣ်တံၢ်သီအသိးဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်တံၢ် သမံသမိးအီၤ ဒ်သိးတံၢ်ကဟ့ၣ်အခွဲးလၢကဟး ထီၣ်လၢဒဲကဝီၤချာကန့ၢ်အဂီၢ်, ဝံၤဒီးကဘၣ်လဲၤ မန့ၢ်တံၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချလံာ်အုၣ်သး (Health insurance) , မ့ၢ်ဝံၤဒီးဘၣ်လဲၤယုန့ၢ် လံာ်ဟ့ၣ်တံၢ် အခွဲးလၢကမတံၢ်မအဂီၢ် (Work permit) ဒီးလံာ် တဘျုးအံၤကဘၣ်ယုန့ၢ်ဝဲတနံၣ်တဘျီ ဒီးမတံၢ်မ သုကိးမံၤဒဲး လီၤဆီထဲဒ်တံၢ်မလၢ တံၢ်တြီပုၤကီၢ် ချာဖိမတသုဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.



ဒဲကဝီၤဖိလအန့ၢ်တံၢ်ပုၤဟးမတံၢ်လၢတံၢ်ချာတနီၤ. တံၢ်ဂီၢ်-မဲၢ်လးတံၢ်ကစီၣ်

တံၢ်ဟ့ၣ်တံၢ်ခွဲးတံၢ်ယံၣ်လတံၢ်ကယုမတံၢ်မ သုဝဲ မ့တံၢ်ဟံၣ်ကပုၤအလုၢ်အပွၤသပျံၤကတံၢ် ခိဖျိလအဝဲသ့ၣ်မု်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်စုလတံၢ်ဖံး တံၢ်မပူ ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကန့ၢ်မၤစၢၤဘၣ်အဟံၣ် ဖိယိဖိ. ကမၤဂုၤထီၣ်အတံၢ်အိၣ်မူ, ကွၢ်လီၤအ တံၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ, ကဲဘျုးလအနီၢ်ကစၢ် ဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိဂီၢ် ဒီးကဲဘျုးစုၢ်ကိးလၢလီၢ်က ဝီၤဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

- မွဲမုာ်လၢတၢ်မၤခိဉ် (ပုၤလၢအငါပုၤ မ့တမ့ၢ် အလိဉ် ဘဉ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ) တဖဉ်အဂီၢ်တခီ တၢ်ရဲဉ်ကျဲမုာ်တ လီၤတၢ်ဒီးဘဉ်န့ဉ် ကဘဉ်အိဉ်ခိးလံာ်တၢ်ဘိးဘဉ် ရၤလီၤလၢထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤဝဲၤကျိၤ ဒီးပုၤမၤတၢ်ဖိဝဲၤကျိၤ အတၢ်ဘိးဘဉ်ရၤလီၤန့ဉ်လီၤ.

တၢ်လၢဘဉ်ထွဲခဲလၢကဘဉ်ဟံသ့ဉ်ဟံသးလၢတၢ်ရဲဉ် တၢ်ကျဲတဘျီအံၤ

ပုၤဘဉ်ကီဘဉ်ခဲဖိတဖဉ် အဝဲသ့ဉ်မၤတၢ်သ့ တဘျုးကလုာ် တမ့ၢ်ထဲလၢတၢ်သ့ဂံၢ်ဘါတၢ်ဖိးတၢ်မၤ ထဲတမံဘဉ်အဒိ- ဒ်သိး ပုၤတဲကျိဉ်ထံတၢ်, ပုၤဖိတၢ် စဉ်နီၢ်, သရဉ်-သရဉ်မုဉ်, ကသံဉ်သရဉ်မုဉ်, ပုၤဘျီ တၢ်ဂီၤမူ ဒီးတၢ်မၤအဂၤအကလုာ်ကလုာ်, ကြးလၢပ နီဉ်ကဘဉ်ဆိဉ်ထွဲ ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢအိဉ်ဒီးတၢ်သ့တၢ် ဘဉ် (skilled labor) ဒ်သိးအဝဲသ့ဉ်ကနီၢ်ဘဉ်တၢ်မၤ လၢအလီၤဒီးအတၢ်သ့တၢ်ဘဉ် ဒီးကမ့ၢ်တၢ်ကဲဘျုး အအါကတၢ်လၢကီၢ်ကီၢ်တဲဉ်တဲဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

ပဒိဉ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢအမူဒါဘဉ်ထွဲသ့ဉ် တဖဉ် ကြးဟ့ဉ်တၢ်သ့ဉ်ညါနီၢ်ဟံဆူပုၤဘဉ်ကီဘဉ် ခဲဖိ လၢအလဲၤဖိးမၤတၢ်မၤတဖဉ် ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအ ရုဒိဉ်လၢကြးဟ့ဉ်တၢ်သ့ဉ်ညါနီၢ်ဟံန့ဉ်မ့ၢ်ဝဲ ၁. ပုၤမၤ တၢ်ဖိတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒ်သိးအဝဲသ့ဉ်ကသ့ဉ်ညါအနီၢ်က စၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဂီၢ်. ၂. တၢ်သိဉ်တၢ်သီလၢအဝဲသ့ဉ် ကဘဉ်သ့ဉ်ညါဒီးမၤပိာ်ထွဲ, ဒီးဖဲအဝဲသ့ဉ်မ့ၢ်ဘဉ်တၢ်

မၤအၢမၤသီဒီး ပဒိဉ်ကြးကတဲဉ်ကတီၢ်ဟံသးတၢ်ဆဲး ကျိးလၢတၢ်သ့တၢ်မၤစၢကသ့အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲလၢဘဉ်ထွဲဒီးကျိဉ်စုတၢ်ဂ့ၢ် န့ဉ် ပဒိဉ်ကဘဉ်ကတီၢ်ဟံသးကျဲလၢကမၤစၢပုၤဘဉ် ကီဘဉ်ခဲဖိလၢန့ဉ်ဘဉ်တၢ်မၤဒီးအဲဉ်ဒီးပာ်ယၢ်အစု (လါလဲ) လၢစုတၢ်ပုၤ မ့တမ့ၢ် ကဆုၤယီၤစုဆူအဟံဉ် ဖိယီဖိလၢအိဉ်ဖဲဒဲကဝီၤပုၤကသ့အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ခိဖျိလၢ အဝဲသ့ဉ်အခိဉ်ဂီၤတအိဉ်နီၢ်တမံဘဉ်အယီၤ လၢတၢ် ကယုၤအိးထီဉ်စုတၢ်စရိ (bank book) လၢစုတၢ်ပုၤ အဂီၢ် ကမ့ၢ်တၢ်ကီလၢအဝဲသ့ဉ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ.

ပဒိဉ်ကဘဉ်ဟ့ဉ်တၢ်သ့ဉ်ညါနီၢ်ဟံဆူပဒိဉ်အ ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢဘဉ်မူဘဉ်ဒါသ့ဉ်တဖဉ်အအိဉ် လၢက ဘဉ်နီၢ်ဟံအတၢ်မၤဒီးတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲခဲလၢလီၤတၢ်လီၤ ဆဲး ဒ်သိးကဒိသအတၢ်ကမၤလၢအကကဲထီဉ်လၢခဲ ဖဲတၢ်မၤဘဉ်ဒိပုၤမၤတၢ်ဖိခွဲးယၢ်အဆၢကတီၢ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်မၤလၢတတီတတြၢ် အဒိ-ပဒိဉ်အပုၤမၤတၢ် ဖိသ့အစိတၢ်ကမီၤလၢတလီၤဒီးတၢ်သိဉ်တၢ်သီ, တၢ် ယုၤအိဉ်သ့ဉ်စု, ဒီးတၢ်ကမၤအဂၤအကလုာ်ကလုာ်က လုာ်အသုတကဲထီဉ်အဂီၢ်ပဒိဉ်ကဘဉ်ဒိသအဆိပာ် စၢ, ပဒိဉ်ကဘဉ်ယုၤထၢကမံးတံာ်တဖု လၢကဘဉ်သမံ သမိးပဒိဉ်အပုၤမၤတၢ်ဖိလၢအမၤကမၤတၢ်သိတၢ်သီ, ဒီးပဒိဉ်ကဘဉ်ဟ့ဉ်ခိဟ့ဉ်နီၢ်တၢ်ကစီဉ်အမ့ၢ်အတီဆူ ပုၤကိးဖုဒီးလၢအဘဉ်ထွဲသ့ဉ်တဖဉ် ဒ်သိးတၢ်ကဘျိး ကဘျဉ်သုတကဲထီဉ်တဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ

လၢခဲကတၢ် “တၢ်ဟ့ဉ်တၢ်ခွဲးလၢပုၤဘဉ်ကီ ဘဉ်ခဲဖိကယုၤဖိးယုၤမၤတၢ်လၢကီၢ်ကီၢ်တဲဉ်ပုၤတၢ်ရဲဉ် တၢ်ကျဲ” မ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၢ်ဒိဉ်မးလီၤ. ဘဉ်ဆဉ်တမ့ၢ် ထဲလၢ ပုၤဘဉ်ကီဘဉ်ခဲဖိတဖုလၢကဘဉ်ရဲဉ်ကျဲက တီၢ်တၢ်ဘဉ် ပာ်ယုာ်စ့ၢ်ကိးဒီးပဒိဉ်ပုၤဘဉ်မူဘဉ်ဒါ, တၢ်ကရၢကရိလၢအဘဉ်ထွဲတဖဉ်, တၢ်မၤကစၢ်, ပုၤခဲ လၢကဘဉ်ဖိဉ်လိာ်စုမၤသကိးတၢ် ဒ်သိးတၢ်ရဲဉ်တၢ် ကျဲကကဲထီဉ်သးသ့ဂ့ၢ်လၢဘဉ်ဘဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ■



ဒဲကဝီၤဖိလၢအနီၢ်တၢ်ပုၤဟးမၤတၢ်လၢတၢ်ချၢတနီၢ်.  
တၢ်ဂီၤ-မဲၤလၢတၢ်ကစီဉ်



# ပုၤနူပုၤယိၤလၢပုၤကလုာ်ဂီၢ်

စီၤကွၢ်ကဘီ



သိးကညီဖိအိၣ်လၢထံၣ်ချၢကီၢ်ချၢ, ကီၢ်ပုၤ ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိဒီးသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကသ့ၣ်ညါ က့ၤကညီအတၢ်ဟံၢ်ဆၢအတၢ်လဲၤကျဲၤဒီးကသ့ၣ်ညါဟံၢ်လုာ်ဟံၢ်ပွၤက့ၤမၤထူရၤလၢအဟ့ၣ်လီၤတၢ်အသးသမူလၢထံၣ်ကီၢ်ဒီးပုၤကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, ဖဲလၢအီၣ်ကုၢ် ၁၂ သီ ကိးနံၣ်ဒီးန့ၣ် ကညီဖိအိၣ်လၢတၢ်လီၤအါတီၤ မၤလၢကပီၤသကိးဝဲ ကညီမၤထူရၤအမုၢ်နံၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

တနံၣ်အံၤ ဖဲလၢအီၣ်ကုၢ် ၁၂ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်အပူၤမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်, သးက့ၢ်နီၣ်ဂံၢ် ၅ ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်ရဲၣ်ကျဲၤဒီးမၤဝဲ တၢ်မၤလၢကပီၤက့ၤကညီမၤထူရၤမုၢ်နံၣ်ပျဲၤထီၣ် (၇၅) ဝီတဝီအမူးလၢတၢ်လီၤတတီၤဖဲမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ခိပူးကရၢၢ်တၢ်လီၤတတီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလၢကပီၤမၤထူရၤအမုၢ်နံၣ်တဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်တခီမ့ၢ်ဝဲ လၢကညီတၢ်ဟံၢ်ဆၢအနံၣ် ၇၀ ဘျီၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ် မၤထူရၤခိၣ်နီၣ် သိၣ်နူကမုၢ်အသးသမူလၢအလုာ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ် လၢတၢ်ဟ့ၣ်ဆၢက့ၤအပွၤတန့ၢ်ဘၣ်တဖၣ် ဘၣ်လုာ်ထီၣ်ကွၢ်အသးသမူလၢထံၣ်ကီၢ်ဒီးပုၤက

လုာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယိမၤထူရၤသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်မုၢ်လၢကွၢ်စိ ကလၢထီၣ်ပျဲၤထီၣ်အဂီၢ် ကမၤသကိးတၢ်တပူၤယိ, သးခိၣ်သးနီၣ်, သးမုၢ်သံၣ်ဘီဒီးကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤထူရၤသးသဟီၣ်သုတလီၤမၢ်တဂ့ၤ ဒီးကသ့ၣ်နီၣ်မၤလၢကပီၤအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်တဘျီယုၢ်ယိအဂီၢ် ကညီမၤထူရၤမုၢ်နံၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤလၢကပီၤအီၤကိးမုၢ်နံၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

သးခိၣ်ဒိၣ်စိစီၤလၢဒိၣ်ထူ ကၤသးသးခိၣ်ကျၢ်ခံးဝဲ “ပုၤကလုာ်အိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ဆိၣ်နးပၤနး လၢသးမိၤစိရိၤသနူလၢအနံၣ်ကယၤဘၣ်ကယၤပူၤ ဒီးခဲအံၤလၢတၢ်ဟံၢ်ဆၢအယိ မၤထူရၤမုၢ်နံၣ်ပျဲၤထီၣ်ဝဲဒၣ် ၇၅ နံၣ်ဝဲအံၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မုၢ်အနံၣ်အယိသးဒီး မ့ၢ်ဝဲဒၣ်မုၢ်နံၣ်လၢပဘၣ်ဟံၢ်လုာ်ဟံၢ်ပွၤအီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတနံၣ်အံၤယအဲၣ်ဒီးဝဲဒၣ်အံၤလီၤ.... မၤထူရၤမုၢ်နံၣ် ၇၅ ဝီဝဲအံၤ လၢအဘူးကတၢ်ဒီးတၢ်သဘျီမုၢ်နံၣ်ဝဲအံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢကညီဖိအဂီၢ်လီၤ. ကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟံၢ်ယုၢ်ဖိးထီၣ်သးဒိၣ်ကလုာ်တၢ်ယုၢ်ဖိးအသးန့ၣ် အကဘၣ်န့ၢ်ဝဲသပျၢ်ကတၢ်လီၤ, ဒီကလုာ်တၢ်ယုၢ်ဖိးလၢပဟံၢ်ဖျိၣ်ထီၣ်အီၤ မ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ် ကညီကတုၤဆု



တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လီၤလၢဖဲတၢ်မၤလၢကပီၤပုၤနူပုၤယိမုၢ်နံၣ်မူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၢ်-ခ့ၣ်ဖါ

ပုၤကလုာ်အိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ဆိၣ်နးပၤနး လၢသးမိၤစိရိၤသနူလၢအနံၣ်ကယၤဘၣ်ကယၤပူၤ ဒီးခဲအံၤလၢတၢ်ဟံၢ်ဆၢအယိ မၤထူရၤမုၢ်နံၣ်ပျဲၤထီၣ်ဝဲဒၣ် ၇၅ နံၣ်ဝဲအံၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မုၢ်အနံၣ်အယိသးဒီးမ့ၢ်ဝဲဒၣ်မုၢ်နံၣ်လၢပဘၣ်ဟံၢ်လုာ်ဟံၢ်ပွၤအီၤန့ၣ်လီၤ.



ကမ္ဘာတဖၣ်ဟဲထီၣ်မလကပီသကိးပုၤန့ၣ်ပုၤယိမုၢ်နံၤမူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တၢ်ဂီၤ-ခဲၤ

တၢ်သဘျၢမုၢ်နံၤန့ၣ်ကီၣ်ဒိၣ်မး အယိသးဒီး မုၢ်မဆါတနံၤအံၤ ပထံၣ်ဘၣ်ကွၢ်ပပုၤကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ်သး အိၣ်ဝဲကလုာ်လုာ်လီၤ ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးတဲန့ၣ် မ်ကညီဒီးကလုာ်တၢ်ယုၤတၢ်ဖိးသးသဟီၣ် ကဟဲကွၢ်ယုၤလီၤလၢယပုၤကညီသ့ၣ်ကံၤသးလဲၤဒီး ကအိၣ်ဆၢထၢၣ်ကၢ်ကျဲၤလၢပပုၤကလုာ်တၢ်ဂဲၤလိာ်လၢနီၢ်တယၢ်တဘျၢၣ်ယီၤအဖီလၢာ် လၢပကမၤန့ၢ်ကွၢ်ထံသဘျၢ ကီၢ်သဘျၢ န့ၣ်မုၢ်တၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးတဲလၢတဂီၤညါအံၤန့ၣ်လီၤ”

လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤအပူၤ ကိၣ်ဖိ, သးခိၣ်သးန့ၢ်, သးမုၢ်သံၣ်ဘိ, ကမ္ဘာ, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်ခိၣ်န့ၢ်ဒီးကရၢၢ်ကရၢၣ်ခဲၣ်လၢာ်ပုၤနီၢ်ဂံၢ် ၁၀၀၀ ဘျဲၣ်ယၣ်ယၣ်ပၣ်ယုၤပၣ်ဂီၢ်ဝဲလၢတၢ်မလကပီမထူရၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မလကပီဝဲကညီမထူရၤမုၢ်နံၤတဘျီအံၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤဆီအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးသးမုၢ်ဒိၣ်အတၢ်ဟ်ဖျါ, တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လီၤလၢဒီးတၢ်ဟ့ၣ်မလကပီကွၢ်ပပုၤလၢဟ့ၣ်လီၤနီၢ်ခိၣ်ကွၢ်ဂီၤဖဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအကတီၢ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၄၉ နံၣ်သလုၤလါ (၃၁) သီန့ၣ် တၢ်ဟ်ကၢ်ဟ်ကျဲၤအီၤဒ်အမုၢ်ကညီတၢ်ဟ်ဆၢအမုၢ်နံၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢန့ၣ်လံၤလံၤ, သိၣ်ဒုးထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ဘာအါအါဂီၢ်ဂီၢ်အသးသမူ ဘၣ်လုၢ်ထီၣ်ကွံာ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်တုၤခဲအံၤကညီဖိအတၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလီၤဒီးတၢ်သဘျၢတနံၤဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ခိၣ်စိးဘးအူကွံာ်လုၢ်ထီၣ်ကွံာ်အသးသမူဖဲ ၁၉၅၀ နံၣ် ဖဲလါအီၤကွၢ် ၁၂ သီ အနံၤဒီးမုၢ်နံၤအဝဲအံၤတၢ်ဟ်ပနီၣ်အီၤဒ်အမုၢ် ကညီမထူရၤမုၢ်နံၤန့ၣ်လီၤ. ■



# လါချးကံစု

စီမိဝါ

“ပြုကလးဟဲကုဟဲကု” ကညီလါချးကံစု မှ်ကညီလုာ်လုာ်ထုသနူတဲဆဲးတဲလါအမူးန့ဉ်လီၤ. မူးအံၤမှ်ကညီမိအတဲပနီၣ်တမံလါကံစုကွဲ ကလးဒီထံၣ်ဖျိၣ်လိာ်အသးဒီးအိၣ်ဒၣ်ထဲတနံတဘျီ မီးန့ဉ်လီၤ.

ကညီမိအတဲမိၣ်န့ဉ်သးလိမုာ်ကဲ တဲယုတဲဖိး တဲစံၣ်ညီၣ်ဟါလီၤသး ဒီးတဲသဘျီ အယိ ကိးနံၣ်ဒဲး ဖဲလါချးန့ဉ် မိၣ်ပံၤဖုလါပျာသ့တဖၣ် မယုပျာလါ တဲကံစုကွဲကလး ဒ်သိးပလုာ်လုာ်ထုသနူတဲဆဲးတဲ လါ လါအလုာ်ဒိၣ်ပျာဒိၣ်အံၤ သုတလီၤမိၣ်ဒီးပကသု ဟ်လုာ်ပာ်ပျာကွဲအံၤအဂီၢ်လီၤ.

ကညီလုာ်လုာ်ထုသနူလါချးကံစုအံၤ မှ်ကညီလုာ်လုာ်ထုသနူတဲဆဲးတဲလါ တဲန့ဉ်သါလီၤဆီအ ကျါတမံလါပမိၣ်ပံၤဖုလါပျာသ့တဖၣ်ပာ်လီၤတဲ တဲန့ဉ်ပျာ တုမုာ်လါချးတုယီၤန့ဉ် ပဲလါအအိၣ်လါ ထံခံ, ထံထၣ်, လါချးလါဝုာ်, လါချးလါသဝီဒီးလါထံ ဂုၤကီၢ်ဂုၤဒီးလါတဲလီၢ်တဲတိၤဂုၤတဲတိၤဂုၤတဖၣ် ပဟံး န့ဉ်တဲဆဲးကတိၢ်လါအဂုၤဒီး ဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်လိာ်ပသးဒီးမ တဲသ့ၣ်နီၣ်မလါကပိၤကတဲန့ဉ်သါတမံအံၤန့ဉ်လီၤ.

တနံၣ်အံၤဖဲလါအိၣ်ကူး ၁၆ သီန့ဉ် ကညီကွဲ ဖိဘျးစဲကရု (KSA) မလါကပိၤကညီလါချးကံစု အမူးဖဲကံၢ်မဲဃုာ်စိမိကွဲကရုၢ်, ပျာဂုၢ်ဝီစဲအုာ်ပိညါဝဲ ကျိၤ, ဝုာ်ကံၢ်မဲအပူၤန့ဉ်လီၤ. လတဲရဲၣ်တဲကျဲတ ဘျီအံၤ ပျာနီၢ်ကံၢ် ၁၀၀ ဘျဲၣ်ယၣ်ယၣ်ဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးဒီး မလါကပိၤကညီလါချးကံစုအမူးအံၤန့ဉ်လီၤ. လါချးကံ စုအမူးလါတဲမလါတဘျီအံၤ တမုာ်တဲအဆိကတဲၢ် တဘျီဘၣ်ဒီး အပူၤကွံာ်ဖဲ ၂၀၂၄ အပူၤ ကညီကွဲဖိ

ဘျးစဲကရု (KSA) တီခိၣ်ရဲၣ်မဲဒီးမတုာ်ဝဲအိၣ်စ့ၢ်ကိး န့ဉ်လီၤ.

စီအံၤထဲၣ်အူ, မှ်ကွဲဖိလီၢ်လံၤတဂုၤလါအ ဟဲထီၣ်မလါကပိၤလါချးကံစုအမူးစံးဝဲလါ, “ယအဲၣ် ဒီးတဲဒ်အံၤလီၤ လါချးကံစုအံၤ တမုာ်တဲဘျီတဲဘါ အတဲရဲၣ်တဲကျဲဘၣ် မှ်ကညီလုာ်လုာ်ထုသနူတဲ ဆဲးတဲလါ, တဲယုတဲဖိးဒီးတဲအဲၣ်တဲကွဲအတဲပ နီၣ်တခါအယိ ဒ်ပမုာ်ကညီမိၣ်ဖိသ့တဖၣ် ဒ်သိးလုာ် လုာ်ထုသနူတဲဆဲးတဲလါလါအလုာ်ဒိၣ်ပျာဒိၣ်တခါ အံၤသုတလီၤမိၣ်တဂုၤအဂီၢ် ပျာကိးဂုၤဒီးမုၤဒါအိၣ်ဝဲလီၤ. “ဒီးအဲၣ်တဲဆိၣ်တခူထီၣ်သးစၢ်စ့ၢ်ကိးလါ” တဲကံစု အံၤမှ်စ့ၢ်ကိးတဲပနီၣ်တခါလါ တဲကိးဖျိၣ်ရဲၣ်ဖျိၣ်ကုပ ပျာကညီ ဒုးန့ဉ်ဖျါထီၣ်ကုၤကညီလုာ်လုာ်ထုသနူဒီးမှ် စ့ၢ်ကိးတဲမနီၣ်တခါလါပမုာ်ပျာကညီကလုာ်န့ဉ်လီၤ. ဒ်ပမုာ်ကညီမိၣ်အသိး မ်ပသုတမံဆုးလီၤပသးလါပမုာ် ကညီတဂုၤ ဒီးမ်ပဟ်လုာ်ဟ်ပျာ ကူသိးကုပကညီတဲ ကူတဲသိးဒီးကတိၤကုၤကညီကျိၢ် ဟ်လုာ်ဟ်ပျာလိာ်ပ သးယအဲၣ်ဒီးတဲဆုးစၢ်ဒ်အံၤလီၤ.”



ကညီတဲဂုၤကလံၣ် (ဒုး) မှ်လုာ်လုာ်ထုသနူတဲဆဲးတဲလါ လါအယံအလါ. တဲဂီၢ်-ခဲစါ

ပသုာ်ညါဘာ်လၢ လါခူးကံာ်စုအံၤ တမ့ၢ်တၢ် ဘျုးတၢ်ဘါအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်အမဲာ်ညါ မ့ၢ်တၢ်ဆဲး တၢ်လၢအမူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါလၢ ဟံာ်ဖျါထီၣ်က့ၤပ ပုၤကလုာ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ် တၢ်စံာ်စိၤတဲာ်စိၤ လုာ်လၢ်ထူၤသ နူ ဇီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအရူၢ်အသး တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံာ်ဇီးတၢ် ယူၤတၢ်ဖိးအတၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတီၢ်ခိၣ်ရဲၣ်မဲာ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤလၢအ မ့ၢ် ကညီကွီဖိဘျးစဲကရၢ (KSA) ကရၢခိၣ် စိၤကွီၣ်စ့ၢ် စံးဝဲ, “ပမၤဝဲကညီလုာ်လၢ်ထူၤသနူလါခူးကံာ်စုအမူးတ ဘျီအံၤ ပတၢ်မ့ၢ်လၢ်ကွံာ်စိတခါမ့ၢ်ဝဲ, ကညီကွီဖိသး စၢ်လၢအဟဲမၤလိတၢ်လၢကံာ်မဲပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ကသုာ် ထီၣ်တၢ်ရူၤလိာ်မုာ်လိာ်ဇီးမၤသကိးတၢ်လၢခါဆူညါက သ့အဂီၢ် ဇီးတကတီၢ်ယီ ပအဲၣ်ဇီးဟံာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး ပလုာ်လၢ်ထူၤသနူလၢအလုာ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တခါအံၤကအိၣ် ဖျါယံလၢ ဇီးပုၤလၢခံတစိၤကသ့မၤလၢကပီတၢ်န့ၢ်သါ တခါအံၤထီၣ်ဘိတဘိယုာ်ယီန့ၣ်လီၤ.



ဒ်ပမ့ၢ်ကညီဖိအသိး မ်ပတမံာ်ဆုးလီၤပသးလၢ ပမ့ၢ်ကညီတဂ့ၤ ဇီးမ်ပဟံာ်လုာ်ဟံာ်ပူၤ ကူသိးက့ၤ ပကညီတၢ်ကူတၢ်သိးဇီးကတိၤက့ၤကညီကွီၣ် ဟံာ်လုာ်ဟံာ်ပူၤလိာ်ပသးန့ၣ်လီၤ.

ကိးနံၣ်ဒဲးန့ၣ်ပုၤကညီဖိတဖၣ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤမၤဝဲလါ ခူးကံာ်စုအမူးန့ၣ်လီၤ. လါခူးကံာ်စုအမူးလၢအဘၣ်တၢ် သ့ၣ်ညါအံၤလၢအပူၤကွံာ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ယုာ်ဝံကွဲကလၢ လၢကညီပုၤထူၤလံာ်ဖိအကျါတမံာ်အံၤ, ဆၢကတီၢ်အမဲာ် အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤလၢကပီအံၤလၢကညီဖိအါဂၤ လၢတၢ် လီၢ်အါတီၤ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံာ်ဇီးတၢ်ယူၤတၢ်ဖိးအ တၢ်ပနီၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ကံာ်စုကွဲကလၢဒ်သိးပ ကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, အိၣ်ကူအီလၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ် အသိးမ့ၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါလၢအ ဟံာ်ဖျါထီၣ်က့ၤပပုၤကလုာ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ်, တၢ်စံာ်စိၤတဲာ်စိၤ, လုာ်လၢ်ထူၤသနူဇီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအရူၢ်အသးသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ■



ဝဲကညီလုာ်လၢ်ထူၤသနူတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလါခူးကံာ်စုမူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်



# ဖိလား အဖုးနာမူ ကညီကီ

စီစဉ်

လါ ယိပ်လိတ်တံမုတ်တံခုတ်ကရား၊ မုတ်တြီ ကီရုတ်၊ လူသီကီဆုတ်အပူ ပုတတ သုတ်ပုတ်ခံဘုတ်လားအမုတ် ကဆီထာ်ဒီးသီ သံပုတ်ပုတ်ပုတ်တံသုတ်ပုတ်ခံဘုတ်အပူ တံမုတ်တံဘိ၊ သုတ်ထုတ်ဝတ်ဘိ၊ ဖုတ်ဖိညုတ်ဖိ၊ ထိပ်ဖိလံာ်ဖိဒီးသံပုတ်ဖိဖိ ဖိအိတ်ဝဲအကလုတ်ကလုတ်ဒီး ယံလားဒိတ်မးလီ၊ လာတံ နုတ်အယိ၊ ဒ်သီးတံယံတံလားလားအလုတ်ဒိတ်ပုတ်ဒိတ်သုတ် တဖုတ်အံသုတ်တလီမံနုတ်ပုတ်တဂုအဂီ၊ ပိတ်မုတ်တံယု သုတ်ညါကရုတ်လားအယုထံသုတ်ညါတံဒီး ဂဲလိတ်တံ လာ တံကရုတ်သဲကတီတံအိတ်ယံတဖုတ်အံ ဟဲဟ် ထိတ်ဝဲဒုတ်နုတ်လီ၊

ပိတ်မုတ်တံယုသုတ်ညါကရုတ်အံ ပတ်ယုတ်ဝဲဒုတ် ပိတ်မုတ်သးစံယံဂဲဒီးပိတ်ခွါသးစံတဂု လားခွတ်တက ဟ၊ ဒီးလီကဝီပိတ်မုတ်အါဂုလား အမုတ်ဝဲ ကဆီထာ် ဒီးသီသံပုတ်ပုတ်ပုတ်တံသုတ်ပုတ်အဖူသီဝီဖိတဖုတ်လီ၊ အဝဲသုတ်တဖုတ် ဘုတ်တံဟံးစုနုတ်ကျဲအီလား သရုတ် စီဘျီထု လားအမုတ်ခွတ်ပုတ်ယုသုတ်ညါတံမံလံာ်ဆုတ်ဖိ ကီဖိနုတ်လီ၊ ဒီးအဝဲဒုတ်နုတ် မုတ်စုတ်ကီးလီကဝီပုတ်ထု လံာ်ဖိလားဟိတ်ကဝီဝဲနုတ်အပူနုတ်လီ၊

ကီးနုတ်ဒီးနုတ် ပိတ်မုတ်တံယုသုတ်ညါကရုတ်အံ လဲဆုတ်ပုတ်အပူအစုကတံ (၃) ဘျီ ဖဲတံလားအ ဝဲသုတ်အဲဒီးယုထံသုတ်ညါတဖုတ် ထံဝဲသုတ်အါက တံအဆာကတီနုတ်လီ၊ အဘူးကတံဖဲ တနုတ်အံ ၂၀၂၅ နံာ် လါမးရှး ၁၂ သီတု၊ ၂၀ သီနုတ် ပိတ်မုတ် တံယုသုတ်ညါကရုတ်ဒီးသရုတ်စီဘျီထုတဖုတ် လဲဟး ဆု ကဆီထာ်ပုတ်တဝဲသုတ်ပုတ်အပူ ဒ်သီးကဟးယု သုတ်ညါ တံမုတ်တံဘိ၊ ဖုတ်ဖိညုတ်ဖိ၊ ဒီးထိပ်ဖိလံာ်ဖိ တဖုတ်လီ၊ အတံလဲတဘျီအံ ပတ်ယုတ်ဒီး လီကဝီ

သုတ်ကုသးပုတ်၊ လူသီကီဆုတ်သုတ်ပုတ်ခိတ် (၂)၊ ဒီးအ ပုတ်မးသကီးတံတဖုတ်လီ၊

နီဆုတ် လားအစးထိတ်မးသကီးတံဒီးပိတ်မုတ် တံယုသုတ်ညါကရုတ် ၂၀၁၂ နံာ်တဂုစံးဝဲ，“အဝဲအံ နုတ် ပမတ်ယုသုတ်ညါဘုတ်ယး ထိပ်ဖိလံာ်ဖိ၊ တံ ဒီးတံလုတ်၊ ဖုတ်ဒီးညုတ်တဖုတ်လီ၊ တံယုသုတ်ညါတ ခါစုတ်စုတ်နုတ် ဘုတ်တံတီခိတ်ရိတ်မဲအီလား ခွတ်ပုတ်မတ် ဖိအကျါတဂုလား လားတံမနီမံမးယါအဂီလီ၊ ဘုတ် ဆုတ် ဖဲပလဲမတ်ယုသုတ်ညါအခါ ပဟးသကီးဒီး ပမတ်မတ်လိတ်သကီးပသးလီ၊ ဖဲပအိတ်လားဖူသဝီပုတ် အခါ ပမုတ်ထံဘုတ်ဖုတ်တံလားအရုတ်နုတ် ပဒီယံအ ဂီဒီးပမနီမံမးယါအီလီ၊”



ပိတ်မုတ်ကရုတ်မတ်ယုသုတ်ညါအဆာကတီ၊ တံဂီ-ခွတ်

လာတာလဲတဘျီအံ့အပူ၊ နီပုကွဲးလံာ်ဖိအ  
တာ်လဲယုာ်တံးဒီးအဝဲသုာ်ဒီး ထံာ်ဘာ်တံးအဖိခိာ်  
ပိာ်မုာ်တံးယုသုာ်ညါကရူအံ့၊ ဘာ်တူာ်ဆါခိာ်ဆါ  
အသးအါမးလီ၊ အဝဲသုာ်ဘာ်ထီာ်ဒီးလီကစာ်လာ  
အဘံတဖာ်လီ၊ တံးလီာ်တနီန့ာ် ခိဖျိကျဲတအိာ်ဘာ်  
အယံ ဘာ်ပိာ်ကစာ်အပျိ၊ ဆာ်ဖိကိာ်ဖိအကျိ၊ ဒီးတံး  
လီာ်တနီန့ာ် သုာ်ကွသးပျာ်လာပလဲပိာ်အဝဲသုာ်အခံ  
တဖာ် ဘာ်ကျိပျိန့ာ်အဝဲသုာ်ကျဲဒီးလဲတံးလီ၊ တဘျီ  
ဘျီန့ာ် အဝဲသုာ်ဘာ်လီတံးကဟလီလာအဘံဒိာ်မး  
တဖာ်လီ၊ တံးအိာ်သးဒ်အံ့အပူန့ာ် အဝဲသုာ်ဘာ်  
ဝံအထာ်ဒီးအတံးယုသုာ်ညါတံးပိာ်တံးလီတဖာ် ဒီး  
ဘာ်ဟးလဲခိာ်ဒိတနံ၊ နီသိးကယုသုာ်ညါဘာ်တံးအ  
ဂီာ်လီ၊ မ့မုာ်လါမးရှးအကတီာ်ဘာ်ဆာ်၊ တု၊ဖဲမုာ်နု၊  
ခိန့ာ် ခိဖျိဟိာ်ကဝီအံ့အိာ်ဝဲဒုာ်လာ ပိာ်လဲာ်မဲာ်ဖံး  
ခိာ်အထီ ၄,၀၀၀ တု၊ ၅,၀၀၀ ခိာ်ယီာ်အယံ တံးစုာ်  
ဒိာ်မး ဒီးဘာ်မးကဲမုာ်အုလီ၊ တံးကီတံးခဲမုာ်အိာ်ဒ်  
အံ့ဘာ်ဆာ် ပိာ်မုာ်တံးယုသုာ်ညါကရူအံ့၊ ဟ့ာ်လီ၊  
အသးဒီးမးတံးယုသုာ်ညါန့ာ်လီ၊



ပိာ်မုာ်ကရူမးတံးယုသုာ်ညါအဆာ်ကတီာ်၊ တံးဂီ-ခဲာ်

နီခဲရဲလဲမူ၊ လာအမုာ်ခဲာ်ပိာ်မုာ်တံးယုသုာ်  
ညါတံးအကရူအပူမးသကိးတံးဖိတကစံးဝဲ，“တံးကီ  
တံးခဲမုာ်အိာ်ဘာ်ဆာ် နီသိးပဖိပလဲတဖာ် ကထံာ်  
သုာ်ညါဘာ်ဒီး တံးအိာ်ယာ်အကလုာ်လာပဟိာ်ကဝီ၊  
ပူအဂီာ်ဒီး နီသိးဟိာ်ခိာ်ဒီးဘာ်ကထံာ်သုာ်ညါလာပ  
ယိာ်လီာ်တံးမုာ်တံးစုာ်ကရူအံ့၊ အိာ်လာပဲာ်ဒုာ်ဒီး  
တံးမူတတါအါမးဒီး အဝဲသုာ်ကဆိာ်ထွဲပတံးဂဲလီာ်  
အဂီာ်ပဝဲပိာ်မုာ်တဖာ်ဒ်ပမးသုအသိးပဂုာ်ကျဲးစးလီ၊”

ဖဲမုာ်ဆါခိန့ာ် အဝဲသုာ်ဟးလာအခိာ်၊ ထီာ်  
ကစာ်လီကလီ၊ ဒီးမုာ်ထံာ်တံးမုာ်တံးဘိ၊ ထီာ်၊ မ့  
တမုာ် သံာ်ခိဖိခိတဖာ်န့ာ် နီန့ာ်အဂီာ်ဒီးကွဲးနီာ်ကွဲး  
ယါတံးလီ၊ တံးလာအဝဲသုာ်မုာ်တသုာ်ညါန့ာ် သရဲာ်  
စီဘျီထူ၊ လူသီကီာ်ဆာ်သုာ်ပျာ်ခိာ်ခံ၊ ဒီးသုာ်ကွသး  
ပျာ်လာလဲယုာ်တံးဒီးအဝဲသုာ်တဖာ် တဲဘာ်အါလီ၊  
အလီာ်မုာ်အိာ်လာ ဘာ်ယုထံလာထံယိာ်လာ တံးယု  
သုာ်ညါညါအဂီာ်န့ာ် ပိာ်ခွါတဖာ် ယုစာ်အဝဲသုာ်န့ာ်  
လီ၊ ဖဲဒိတနံတံးဟးယုသုာ်ညါတံးဝံအလီာ်ခဲန့ာ်  
ပိာ်မုာ်ဖိတဖာ် ဖိမုာ်ထံလာဟါတံးအိာ်အဂီာ်လီ၊ မ့  
မုာ်ပိာ်ခွါတဖာ်တခိ ဟးယုစာ်သုာ်မုာ်၊ ယုအီတံးဒုာ်  
တံးပျိ၊ ကျိန့ာ်ကျိးလာ ကအိာ်မုာ်အဂီာ်၊ ဒီးကျိန့ာ် စုာ်  
အတံာ်လာ တံးမံတံးဂဲအဂီာ်လီ၊ တု၊မုာ်အိာ်မုာ်အီထံ  
ဝံ၊ တချုးမံဘာ်န့ာ် အဝဲသုာ်တဖာ် ဆုာ်နီတဲသကိး  
တံးလာမုာ်အုပျာ်ကဟဒီး တဘျီဘျီန့ာ် သုာ်ဝံာ်သးဆာ်  
သကိးတံးလီ၊

နီဆုဘုစံးဝဲ，“ဖဲပလဲအုပျာ်ပူန့ာ် ပကွဲစုာ်  
ကိးပိာ်ခွါတဖာ် နီသိးကလဲယုာ်တံးဒီးပူလီ၊ ဖဲပလဲ  
လာတံးလီာ်တတီတံးတဘျီအခါမုာ်ဂု၊ ပဘာ်ခိထံခိနီ  
အခါမုာ်ဂု၊ ဘာ်ယုသုာ်မုာ်ယိာ်ဝံာ်လာ တံးဖိအိာ်တု၊  
အိာ်ဒီးတံးကမးကဲမုာ်အုလုမုာ်နုအဂီာ်မုာ်ဂု၊ ပမး  
အဝဲသုာ်မးစာ်ပူလီ၊ တံးလီလာပျာ်ဒိာ်အလီာ်ဒ်အမုာ်  
ဆာ်ဖိကိာ်ဖိလာအုအယံအိာ်အလီာ် မ့တမုာ် ပဟး  
ကမာ်ကျဲသုအလီာ်န့ာ် ပကွဲယုာ်ပူလာအနုပျာ်ဒီးပိာ်  
ခွါတဖာ် နီသိးကလဲယုာ်တံးဒီးပူလီ၊”



လာတာလဲတဘျီအံအပူ ဘဉ်န့အတီးလာ နုသဝီတနီဖိဉ်အိဉ်ညဉ်လာ ထံကျိပူအယိ ဘဉ်တံ ကွဲမုာ်အဝဲသုဉ်ဒ်သိးကဖိဉ်သကိးညဉ်ဒီးမေစုာ်ကိးတံ ယုသုဉ်ညါန့လီ။ တံအံကဲဘျးကဲဖိဉ်လာ ပိာ်မုာ် တံယုသုဉ်ညါကရူာ်အဂီၢ်ဒိဉ်မးလီ။ မုာ်အဂီၢ်ဒ်လဲဉ် န့ အဝဲသုဉ်ယုသုဉ်ညါဘဉ် ညဉ်အကလုာ်အါအါ ကိာ်ကိာ်လာ တံလီၢ်တတီးယိအပူ၊ တကးဘဉ် အိဉ်ဘဉ် စုာ်ကိးထံကျိအညဉ်လာအကဆီန့လီ။ အဒိဉ်အအါ နုသဝီဖိတဖဉ် နာ်ဟ်အါထီဉ် ပိာ်မုာ်တံယုသုဉ်ညါ ကရူာ်အတံဖံးတံမတဖဉ်ဒီး မအါထီဉ်စုာ်ကိး တံ အိဉ်တံကွဲလာအဝဲသုဉ်အဘဉ်စုာ်န့လီ။

တကးဒီးဘဉ် လာတာလဲတဘျီအံန့ ဘဉ်ဝဲ အဆာကတီးဖဲ နုသဝီဖိလာ သဝီအါဖျဉ် ဟ်ဖိဉ်မဲဝဲ န့ တံဒုဉ်လီၢ်ဘီးလီၤ ဒီးတံထုကဖဉ်သုဉ်ကမဲတံ (မိာ်လုာ်ဟ်လုာ်အတံရဲဉ်တံကျဲလာ အလုာ်ထီဉ်ဟ်ထီဉ် ဒီးယုသကွံာ်ကညး တံထံတံတံကစါလာ ကအံးထွဲ ကွံာ်ထွဲအဝဲသုဉ်ဒီးအသုဉ်ပုာ်ဝဉ်ပုာ်) လာတာလီၢ် (၃) တီးန့လီ။ ပိာ်မုာ်တံယုသုဉ်ညါကရူာ်စုာ်ကိး ဒ်အဝဲ သုဉ်မုာ်ဝဲ ကဆီထာဉ်ပုာ်တဝဲသုဉ်ပုာ်အဖိအလံအသိး ပဉ်ယုဉ်ပဉ်ဂီၢ်ဝဲန့လီ။ မူးတဖဉ်အံအပူ ဒ်သိးကဟ့ဉ် ခီဟ့ဉ်နီၤလီၤအတံဖံးတံမဒီး မအါထီဉ် တံဟ်ဖိဉ် မသကိးတံအဂီၢ်လီၤ။

တံယုသုဉ်ညါမနီဉ်မယါတံမုာ်တံဘိ၊ ထီဉ် ဖိလံဉ်ဖိ၊ သံဉ်ဖိဖိဒီး ဒုဉ်ဖိညဉ်ဖိတဖဉ်အမဲဉ်ညါ န့ လာတာလဲတဘျီအံအပူ ပထံဉ်ဘဉ် ထီဉ်ကိးဒီး ကယုာ်ပုာ်တဖဉ်အီၤချဉ်သုဉ်၊ တသုဒီးခဲဉ်ပိဉ်အစု မုာ်အလီၢ်လာသုဉ်အလီၤ၊ တသုဒီးတဘျီန့အခိဉ် လီၢ်တဖဉ်လီၤ။ တကးဘဉ် ပနာ်ဟူဘဉ်စုာ်ကိး တဖး ကိးအကလုာ် ဖဲသုဉ်ပုာ်တံလီၢ်တတီးလာအအိဉ်ဝဲ ဖဲ ပိဉ်လဲဉ်မဲဉ်ဖံးခိဉ်အကစီထီ ၅,၀၀၀ ခိဉ်ယိာ်န့လီ။

ပိာ်မုာ်တံယုသုဉ်ညါကရူာ်အံ မတံယုသုဉ် ညါဝံဒီး တဝံဝဲန့ဘဉ်။ အဝဲသုဉ်တဖဉ် ကွဲဒီး ထုးထီဉ်ရုလီၤလံာ်လံာ်တဖဉ် ဒ်သိးကမအါထီဉ်လီၢ် ကဝီဖိအတံသုဉ်ညါဘဉ်ယး လီၤကဝီပူတံအိဉ်ယာ လာအအိဉ်တဖဉ်ဒီးဒ်သိးတံကသုအိဉ်ကတီးတံအိဉ် ယာတဖဉ်အံအဂီၢ်လီၤ။ တကးဘဉ် ဒ်သိးဟီဉ်ခိဉ်ဒီး ဘဉ် ကထံဉ်သုဉ်ညါဘဉ် ယိဉ်လိာ်တံမုာ်တံခုဉ်က ရုာ်အတံအိဉ်ယာတဖဉ်အဂီၢ်လီၤ။ အဝဲသုဉ်သုဝဲန့ ကညီထုလံာ်တံသုဉ်ညါဒီးဖဲအုဉ်တံသုတံဘဉ်ခံခံ ကဟလုာ် ဒ်သိးကဟ်ဖျါထီဉ်တံဂုာ်တံကျိဒ်အမုာ် တံမဲတံသုဉ်၊ တံအိဉ်အီၤသုတသု၊ ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးဘဉ် တံဟ်ပနီဉ်အီၤအပတီၢ်အိဉ်ဒ်လဲဉ် (အဒိ - အစာ အိဉ်အါဒီး၊ အစာအိဉ်လာတံဘဉ်ယိဉ်၊ အစာဘျးက လီၤတုဉ်) စံးတံတဖဉ်လီၤ။



ပိာ်မုာ်တံယုသုဉ်ညါကရူာ်လီၤမတံယုသုဉ်ညါအဆာကတီး၊ တံဂီၤ-ခဲဉ်

သရၣ်စီဘျီထူလၢအမ့ၢ် ခုစဲၣ်ပုၤယုသ့ၣ်ညါ တၢ်မူတတဲၣ်နီၢ်တကစံးဝဲ, “ဖဲပိသ့ၣ်အခါ ပမိၢ်ပၢ် သိၣ်လိန့ၣ်လိပုၤလၢ ပကဘၣ်ဖးဖိတဖၣ်အမံၤဒဲလဲၣ်, အလံၢ်အထီအိၣ်ဒဲလဲၣ်, နမူဒဲလဲၣ်, အဘိၣ်ထီၣ်ဖး ထီၣ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်, စံးတၢ်တဖၣ်န့ၣ် ပမိၢ်ပၢ် ဖံဖုသိၣ်လိမၤယုပုၤလီၤ. မ့ၢ်လၢပုၤဖဲအ့ၣ်ဖိအကျဲတ ကယန့ၣ် ပထီၣ်ဘၣ်ဖၣ်စိမိၤဒီးပမၤလိဘၣ်, ပဖးတၢ် ယုသ့ၣ်ညါအတၢ်လဲၤခိဖျိတဖၣ်ဒီးပမၤလိဘၣ်လီၤ. ပ ကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါလၢပုၤမၤပၢ်တဖၣ်ဒီးထီၣ်သ တြီအီၤလၢ ပတၢ်မၤနီၣ်မၤဃါတဖၣ်လီၤ. အမံၤအသၣ် ဒီးတၢ်ဂံၢ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်လိာ်အသးန့ၣ် ပမၤနီၣ်မၤ ဃါအီၤလီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ် ကျိကျဲတခါလၢပသုအီၤလီၤ.”

စးထီၣ်လၢ ၂၀၁၂ နံၣ်ဒီးတုၤအခဲအံၤ ၂၀၂၅ နံၣ်အတီၢ်ပုၤန့ၣ် ပိာ်မုာ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါကရူၢ်ထုးထီၣ် လံဝဲဒၣ် လံာ် ၂ ဘၣ်လံန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဘျီန့ၣ် မ့ၢ် ဝဲ “နီၢ်ဂုၤထီၣ်လၢသံၣ်လၢဖီ” တၢ်ယုသ့ၣ်ညါဖီသ့ၣ်ခံ အဂီၢ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ ၂၀၁၂ ဒီး ၂၀၁၆ နံၣ်တဖၣ် အဘၢၣ်စၢ, လၢအထံၣ်န့ၣ်ဝဲဒၣ် ဖီသ့ၣ်ခံ ၁၂၁ က လုာ်, လၢ ၅၅ မျးကယၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်တြီအီၤလၢ ဟီၣ် ခိၣ်ဒီဘျီတၢ်ကူၣ်လဲမၤကၤန့ၣ်လီၤ. တကးဘၣ် လံာ် တဘျီအံၤပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး ကညီပုၤထူလံၤဖိအတၢ် စ့ၢ်တၢ်နာ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးဖီသ့ၣ်ခံတဖၣ် ဒဲသီးဟီၣ်

ခိၣ်ဒီဘျီကသ့ၣ်ညါဘၣ် ကညီပုၤထူလံၤဖိအတၢ်စ့ၢ် တၢ်နာ်လၢ အသ့အဲၣ်ကတီၢ်ဖီသ့ၣ်ခံတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

နီၢ်ဆၣ်ယုၢ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ပိာ်မုာ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါ တၢ်ကရူၢ်ဖိတကစံးဝဲ, “ဖီသ့ၣ်ခံအမ့ၢ် ဖီဘုၣ်, ဖီမုာ် ဃါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ပုၤသးပုၤစံးဝဲ ဘုကလၢဟုကလၢ လီၤ. နမ့ၢ်ဆါအီၣ်ကွံာ်ဖိတဖၣ်အံၤဆူထံကကီၢ်ဂၤန့ၣ် ပုၤသးပုၤစံးဝဲ နမၤအီၣ်ဘုတဂုၤလၢဘၣ်. ခိဖျိပထုးထီၣ် ဘၣ်လံာ်တဘျီအံၤအယိ ပုၤကဖးဘၣ်ဒီးကသ့ၣ်ညါ ဘၣ် ဖီသ့ၣ်ခံလၢပဟီၣ်ကဝီၤအပူၤအိၣ်ဆံးအါလဲၣ်, ဖီလၢတၢ်တြီအီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျီန့ၣ် မ့ၢ်မတၢ်သ့ၣ်တ ဖၣ်လဲၣ်. ဒီးပမုာ်လၢလၢ ပုၤသုတကူၣ်ဟးဂီၤကွံာ်သ့ၣ် လၢ ဖီသ့ၣ်ခံတဖၣ်အိၣ်အလီၢ်ဒီး သုတဆါအီၣ်ကွံာ် ပဖီသ့ၣ်ခံလၢအကဲဘုကလၢဟုကလၢတဖၣ်တဂုၤအ ဂီၢ်လီၤ.”

ဒဲန့ၣ်အသီးဖဲ ၂၀၂၃ နံၣ်အပူၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ် ထုးထီၣ်ကဒီးလံာ်ခံဘၣ်တဘျီလၢအမ့ၢ် “ကီၣ်တြီ ကုၤပကီၢ် ဖျံသီးကုၤဒီးပဘျီ”, တၢ်ယုသ့ၣ်ညါလၢ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ ၂၀၁၄ နံၣ် တုၤ ၂၀၁၈ နံၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. လံာ်တဘျီအံၤ ဟ်ဖျါထီၣ် ကုၤအကလုာ်, တၢ်ကဘၣ်သုကညီထူလံၤအတၢ်သ့ၣ်ညါတဖၣ်ဒီး ဖး ကုၤအမံၤဒဲလဲၣ်, တၢ်အီၣ်အီၤသုတသ့, ဒီးတၢ်ကဘၣ် ရဲၣ်သဲၣ်ကတီၢ်အီၤဒဲလဲၣ်, စံးတၢ်တဖၣ်လီၤ.



ဖဲပိာ်မုာ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါကရူၢ်လီၤမၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါလၢဖျိပူၤအဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခုစဲၣ်





ဖဲပိတ်မုတ်တုယုသုညါကရူလီမတုယုသုညါလူပူအဆာကတီး. တာဂီ-ခဲစဲ

တကးဒီးဘၣ် န်သီးတၢ်ကထံၣ်သုၣ်ညါဝဲဒၣ် ကညီပိတ်မုတ်တဖၣ်အတၢ်သုတၢ်ဘၣ်ဒီး အတၢ်ပၣ်ယုၣ် ပၣ်ဂီၢ်လၢ တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ ယိၣ်လိာ်တၢ်မုတ်တၢ်ခုၣ် ကရူအတၢ်အိၣ်ယၢတဖၣ်အဂီၢ် ပိတ်မုတ်တုယုသုညါ ကရူအပူၤမၤသကိးတၢ်လၢခဲစဲတကဟ့ၣ်န့ၣ် ဖဲတၢ် ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်အခါ ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဝဲဒၣ်လၢ ထံဂုၤကီၢ် ဂၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒီးတဖၣ်အပူၤ, ဒီးတဲန့ၢ်ခဲးတၢ်လၢ ပိတ်မုတ်ပိတ်မၤတဖၣ်အဂီၢ်ဒီး ယိၣ်လိာ်တၢ်မုတ်တၢ်ခုၣ် ကရူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နီၢ်မူမူလၢအမ့ၢ် ခဲစဲပိတ်မုတ်တုယုသုညါတၢ် ကရူအမူဒါခိၣ်စံးဝဲ, “ပအိၣ်ဒီးပပူၤကလုာ်, ပအိၣ်ဒီး ပတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ, ပအိၣ်ဒီးပတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဒီးပတၢ်ဆဲးတၢ် လၢသုၣ်တဖၣ်လီၤ. အရူဒိၣ်လၢပတၢ်ဟံၣ်ဖျါဝဲဒၣ် န်သီး ထံကီၢ်အဂၤတဖၣ်ကသုၣ်ညါပတၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်လီၤ. ပတဲန့ၢ်ခဲးတၢ်န့ၣ် တမ့ၢ်ထဲ ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ပဂဲၤလိာ်စ့ၢ်ကိးလၢ တၢ်ကဟံၣ်ကဲ ပပူၤကညီဖိခွဲးယၢ် အဂီၢ်, ပုၤထူလံၤဖိခွဲးယၢ်အဂီၢ်, ပိတ်မုတ်ခွဲးယၢ်အဂီၢ်, ဒီးန်သီး တၢ်ကဟံၣ်လုာ်ဟံၣ်ပုၤပဝဲပုၤကညီဖိဒီးပလီၢ်က ဝီၤသုၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တကတီၢ်ယီၤ ယအဲၣ်ဒီးဟ့ၣ် ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါပိတ်မုတ်တဖၣ်လၢ တဘၣ်သးဆံးလီၤပသး ဘၣ်. ပတၢ်သုၣ်ညါလၢအလီၤဆီန့ၢ်ဒီးပိတ်ခွါတဖၣ်န့ၣ်

အိၣ်အါမးလီၤ. ပမၤသကိးတၢ်သုလီၤ. တၢ်ကတဲာ်က တီၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလီၢ်ပကျဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလုာ်ပလုာ် ပထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် တမ့ၢ်ထဲပုၤသး ပုၤတဂၤအမူအဒါဘၣ်. မ့ၢ်ပုၤဖိသုၣ်, ပုၤသးစၢ်, ပုၤ ခါဆူညါ, မုၣ်ဒီးခွါခဲလၢာ်အမူအဒါအယီၤ ပမၤသကိး တၢ်သုလီၤ.”

ကတီၢ်အံၤန့ၣ် ပိတ်မုတ်တုယုသုညါကရူ မၤ ဝဲတၢ်ယုသုညါဘၣ်ယး တၢ်ဒီးတၢ်လၢ, ထီၣ်ဖိလံၣ် ဖိ, ညၣ်, ဒီးဒုၣ်အကလုာ်တဖၣ် ဖဲကဆီထၢၣ်ဒီးသီ သံၣ်ပျီၤဂီၤပုၤတတသုၣ်ပုၤတဖၣ်အပူၤလီၤ. တုၤလၢအခဲ အံၤန့ၣ် အဝဲသုၣ်ထံၣ်န့ၢ်လံဝဲဒၣ် ညၣ် ၅၅ ကလုာ်, ထီၣ် ၂၀၀ ကလုာ်, တၢ်ဒီးတၢ်လၢ ၃၀၀ ကလုာ်, ဒီး ဒုၣ် ၃၆ ကလုာ်ကဟံၣ်ကဟ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ် ဒီး အဝဲသုၣ်ကထုးထီၣ်ရၤလီၤကဒီး အတၢ်ယုသုညါ အစၢတဖၣ် ဆူဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ် န်သီးပုၤအါဂၤက သုၣ်ညါဘၣ် ယိၣ်လိာ်တၢ်မုတ်တၢ်ခုၣ်ကရူအတၢ်အိၣ် ယၢဒီး ဆီၣ်ထွဲကညီဖိအတၢ်ဂဲၤလိာ်လၢ တၢ်ရဲၣ်သဲက တီၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်, တကးဘၣ် န်သီးတၢ်ကထံၣ် သုၣ်ညါ ပိတ်မုတ်တဖၣ်အတၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါဒီးတၢ်သု တၢ်ဘၣ်လၢ တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်မၤ အပူၤန့ၣ်လီၤ. ■

# ဂဲလိာ်ဒီသအကူပမိာ်ပာ်ဖဲဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခွဲးယာ်လာတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ကူတၢ်တီတၢ်တြၢ်ဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤသိးလာဟီၣ်ခိၣ်တ ဘၣ်အံၤအဂီၢ်

ဆၢဒီဒိၣ်မူ

၁

ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတကလၢဟီၣ်ခိၣ်တဘၣ်အံၤအ  
သိး. တၢ်အိၣ်မူပွဲၤဒီးတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးသဘျ  
လာတအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ကီၢ်သးဂီၤဒီးတၢ်နးတၢ်  
ဖျိကမ့ၢ်ယတၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလီၤအဒိၣ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်  
အိၣ်မူပွဲၤဒီးသးသ့ၣ်လၢကပီၤခိဖျိတၢ်သ့ၣ်ညါဟံပနီၣ်,  
ဒီသအဒီးအုၣ်ကီၤကူပတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာပတၢ်အိၣ်မူ  
အိၣ်ဂဲၤ, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, ဒီးမိာ်ပာ်ဖဲဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အံၤ  
မ့ၢ်ခိၣ်တယာ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီးထံၣ်ဂီၢ်သးတၢ်ဂဲလိာ်တခါန့ၣ်

လီၤ. ဘၣ်ဆၢလၢတၢ်ဘျုးတၢ်တီၢ်တဂ့ၤဘၣ်အပူၤ ပဲ  
ကညီပုၤထူလံၤဖိဖဲကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်တဖၣ် ပဘၣ်တၢ်ဆိၣ်  
တၢ်မၤန့ၢ်ဒီးဆိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဘၢပုၤလၢပယီၤကလုာ်ဒိၣ်စိ  
ဒီးသးမိၤစိရီၤအတၢ်ပာ်ဆူၣ်ပာ်စိးလၢပမိာ်ပာ်ဖဲဖုအစၢလံၤ  
လံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤလၢအပွဲၤဒီးတၢ်မုာ်တၢ်  
ခုၣ်အံၤပဲကညီပုၤထူလံၤဖိဖဲကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်တဖၣ်  
တသ့တုၤဘၣ်, သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ်, ဒီးပလၢာ်ဘၣ်နီတဘျီ  
နီတခိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးအံၤသ့တီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ပုၤတစၢအ



ဒီသအကူပမိာ်ပာ်ဖဲဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဖဲအိၣ်မူအိၣ်မူအလုာ်အလၢလၢထူလံၤအကူ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲး



တၢ်လီၤစၢၤလီၤသွၣ်အိၣ်ဝဲအသိး, ပဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ပယီၤ သးမိၤစိရီၤဒီးကလုာ်ဒိၣ်စိသနူအတၢ်မၤအာမၤသီ, တၢ် မၤသံမၤဝီ, ဒီးတၢ်မၤန့ၢ်အိၣ်ယီၣ်စးထီၣ်လၢပမိၢ်ပၢ်ဖံဖု အစၢ်ဒီးတူၢ်လီၤလၢပစၢ်ခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ, အလီၢ်အိၣ်လၢပဘၣ်ထီၣ်ယူထီၣ်ဖိးဒီးဂဲၤလိာ်ဒုးထူၣ် ဖျးထီၣ်ကွံာ်ပသးခိဖျိတၢ်ဟံၢ်ဆၢထီၣ်ဒါသကိးသနူအာ သီဒ်အံၤဒီးတကတီၢ်ယီၤဒီသအကူပမိၢ်ပၢ်ဖံဖုဟီၣ်ခိၣ် ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲလၢတၢ်မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်ကွၢ်ပတၢ် မိၣ်န့ၣ်သးလီၤလၢအမ့ၢ် “နီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသး ခွဲးယာ်” အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်ပမ့ၢ်ပုၤထူလံၤဖိတကလုာ်အသိး, ပမိၢ်ပၢ်ဖံ ဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲအံၤ မ့ၢ်နီၣ်ဝံာ်ခံလၢအဒုး အိၣ်ကၢအိၣ်ခိးဒီးစိာ်မူစိာ်ဂဲၤကူပနီၢ်ခိတၢ်လုာ်အိၣ်သး သမ့ၢ်, ဟံးယာ်ဟံးယာ်ကူပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်န့ၣ်သါ, ဒီသအကူပပုၤထူလံၤဖိမိၢ်လုာ်ပၢ်လၢကီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြး သနူဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ပမိၢ်ပၢ်ဖံဖုအ “ကီၢ်” ဒ်အံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မဲာ်တၢ်လံးဒီး တၢ်ဆိၣ်သနံးဒီးတၢ်တၢ်အကလုာ်ကလုာ် ခိဖျိပယီၤ ကလုာ်ဒိၣ်စိထံၣ်ရူၢ်ကီၢ်သးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဒီးတၢ်မၤလဲာ် အိၣ်ကီၢ်သနူ, ဒ်ပစံးတၢ်အသိး တၢ်စူးကါသးမ့ၢ်သံၣ် ဘိလၢတၢ်မၤလဲာ်ထီၣ်ထံၣ်ရူၢ်ကီၢ်သးတၢ်ပတၢ်ပြးဟီၣ်က ဝီ, လီၢ်စၢၣ်သးဖိၣ်ပျံၤသနူ, တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်

တၢ်ကျဲလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးတၢ်ဟး ကူၢ်ဟးဂီၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ချၢ်ဟီၣ်လၢာ်, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ် သ့ၣ်တၢ်ဖျး, တၢ်တုၤထီၣ်ဘျီထီၣ်သိလုၣ်ကျဲမ့ၢ်ဒိၣ်, တၢ် သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ထံတမၢ်, ဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ချၢ်ဟီၣ်ခိၣ် ကပံာ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကဟုကယာ်န့ၣ်ဆၣ်ဟီၣ် ကဝီ, ဒ်အမ့ၢ်ဒီကလုာ်သ့ၣ်ပျံၤဒီးသ့ၣ်ပျံၤပျံၤကွီၤသ့ၣ်တ ဖၣ် လၢအတအိၣ်ဒီးပဝဲကညီပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အ တၢ်ဘၣ်သး (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲဒ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လီၤ ပျံၤဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်နီၢ်နီၢ်လၢပုၤထူလံၤဖိတၢ်ပတၢ်ပြး အတၢ်အိၣ်စံၣ်အိၣ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်အမ့ၢ်ဘိမ့ၢ်စၢ်ဖျိကရၢ အကရၢဖိတဖုအသိး, ကီၢ်ပယီၤအံၤမ့ၢ်ဆဲးလီၤမံၤစပနီၣ်လၢတၢ်ဟ်ဖျါထီၣ်အ တၢ်ဘၣ်သးလၢ “ဘိမ့ၢ်စၢ်ဖျိကရၢအလံာ်ဘိးဘၣ်သါလီၤ လၢပုၤထူလံၤဖိခွဲးယာ်” အဖီခိၣ်ဒ်လဲာ်သၢပျံၤ ပဝဲပုၤ ထူလံၤဖိနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယာ်လၢပမိၢ်ပၢ် ဖံဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ, န့ၣ်ဆၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ, ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ် ပယီၤသးမိၤစိရီၤမၤဟး ဂီၤဒီးလုာ်သ့ၣ်ခါပတၢ်အီၤတပယျီၤယီၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ် လၢပယီၤသးမိၤစိရီၤလၢအဒီးကိးလီၤအသးလၢ “ထံကီၢ် တၢ်ပတၢ်ပြးကိၣ်ကးကရၢ-State Administration Council” အံၤ ဂုၢ်န့ၢ်ဆၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢထံ ဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်ယုထၢဒ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အ



ပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်ဟံးယာ်ဟံးယာ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်အကျိၤအကျဲဒ်မိၢ်ပၢ်ဖံဖုမၤယုတၢ်အသိး. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်စၢ်

စုပူ ၆ (၂၀၂၁) နံနက်အတိတ်ပူလံလံ တ်မဟးဂီပူ  
ဟိဒ်ခိဒ်ဖိခွဲးယာ်, ဒ်ပစံးတံအသိး တ်မသံမာဝီလာ  
အတဖိးသဲစး, တ်မဆါပယွဲဒီးတံမဆူးမဆါ, တ်  
လီမာ်သမုဒ်း, ဒီးတံအနုင်လီပူလာယိာ်ပူသုဂ်တဖ်  
ကဲထီဉ်အသးသကုထံကီဒီးတဘုဂ်ညါနုင်လီ. မ့မုာ်  
လာပဝဲပူထူလံဖိဟိဒ်ကဝီတံလီတံကျဲသုဂ်တဖ်  
အပူတခီ ပယိသုးမိမိရီအတံမပျံမဖုးခိဖျိတံဟး  
ခးလီနါစိကျိဖးဒိဉ်, ကဘီယူဖိ (drone) အတံ  
ဟးလီကွာ်ဟုဂ်ကွာ်စုဉ်တံ, ဒီးကဘီယူဒုးသုးအတံ  
ဟဲခးလီတံဒီးတံလီမုဉ်ပိဖးဒိဉ်သုဂ်တဖ်အံ. ဒုး  
အိဉ်ထီဉ်တံတံတံဒီးတံကီတံဂီလာပတံလုာ်အိဉ်  
သးမူအတံဟူးတံဂဲ, တံပတံပြးတံဖံးတံမဒ်အ  
မုာ်တံကျဲဘုဂ်ကျဲသုဒီးတံအိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ, တံမ  
မူမာ်ထီဉ်ကုပလုာ်လုာ်ထူသနုဒီးတံဆဲးတံလု, တံ  
ဒီးသအိးသံဉ်ခွဲဉ်ကတီကုပခိဉ်ယူနုဆုဉ်ဒီးနုဆုဉ်  
တံမူတဝဲသုဂ်တဖ်အဂီနုင်လီ.

ပတံတုာ်ဘုဂ်ခိဉ်ဘုဂ်လာပယိသုးမိမိရီအ  
တံပဆူဉ်ပမိးဒီးတံမနုအိဉ်ယိဉ်တံအမဲဉ်ညါ,  
ပဝဲကညီပူထူလံဖိသုဂ်အံ ပမုာ်ပူသုဂ်တဖ်လာအ



စိမုကုထူလံတံမအလုာ်လုာ်ဆူပဖိစိလံစိ, တံဂီ-ခွဲဉ်

ဘုဂ်ဒီးဘုဂ်ထံးညီလာတံကသုဂ်ကသံးတံဆိတလဲတံ  
တတံတနါဒ်အမုာ်ထံဒိဉ်နီယူ, တံစူတဘုဂ်လီ  
ဘုဂ်စး, ထံကံဟိဉ်လံ, တံယိယုထီ, ကလံမုာ်  
လီ, ဒီးတံယုးတံယာ် (ဘုယုးဘုယာ်) သုဂ်တဖ်  
စုာ်ကီးနုင်လီ. တံကသုဂ်ကသံးတံဆိတလဲ, လီ  
ကဝီပူထူလံဖိဖိယိဉ်လိဉ်တံမုာ်တံခုဉ်ကရံသုဂ်  
တဖ်သုဂ်ညါအိဉ်အမုာ် “တံစူတဘုဂ်ယိတသု”  
အံ မုာ်တံလာအဘုးစဲလိဉ်အသးလီလီဒီးဟံခါ (ချး  
စိ) မုာ်ကျိဝဲကွာ်သနုလာအဆိဉ်သနုထီဉ်တကွီဉ်ဒိဉ်  
တံဂုာ်ဆူဉ်ပျိဆူဉ်ဟိဉ်ခိဉ်ကပံာ်လာပူဒိဉ်ကျိဉ်ဒိဉ်စု  
သုဂ်တဖ်လာမုာ်ကျိဝဲကွာ်တံသုဂ်တဖ်ဒီးတံခုဉ်  
ထုးထီဉ်နုဆုဉ်တံအိဉ်ယူဒီးဟိဉ်လံတံထုးတံတီ  
သုဂ်တဖ်အဂီနုင်လီ. ခိဖျိမုာ်ကျိဝဲကွာ်တံဖံးတံမ  
ဒ်အံသုဂ်တဖ်အယိ, သုဂ်ပုာ်တံလီတံကျဲသုဂ်တ  
ဖ်ဘုဂ်တံမဟးဂီဒီးလီလုလီပျိကွံာ်, တံမူတံ  
မဲအါကလုာ်အလီအကျဲသုဂ်တဖ် လီမူလီမာ်ကွံာ်  
ဒီးအစူအိဉ်လာတံလီဘုဂ်ယိဉ်အပူ, ဒီးဟံဉ်မဲာ်ထံ  
ကလုာ်သဝံဘုဂ်အဘုဂ်သီလာအိဉ်ဒီးအစုဉ်အပျာ်ဒ်  
အမုာ် ခဉ်ဘိဉ်ဒ်အိးစး (CO<sub>2</sub>) သုဂ်တဖ်အါထီဉ်  
အယိ ပဟိဉ်ခိဉ်ဖျဉ်တံကီအသဟိဉ်ဆူဉ်ထီဉ်ဝဲဒ်  
ကွာ်ကွာ်နုင်လီ. ခိဖျိပူဒိဉ်ကျိဉ်ဒိဉ်စုဒီးကုဉ်ပနံဉ်က  
ရုမုာ်ကျိ (corporate entities) သုဂ်တဖ်အံအိဉ်  
ဒီးကျိဉ်စုတံအိဉ်ယူ ဒီးတံစိတံကမိသုဂ်တဖ်အ  
ယိ အဝဲသုဂ်လုာ်ဘုဒိဉ်စိဝဲဒ်ထံကီပဒိဉ်ပပုာ်လာထံ  
ရုာ်ကီသဲးတံပတံပြး ဒီးတံမတံဆါတံတကပ,  
ဒ်ပစံးတံအသိးတံဒိဉ်စိလုာ်ဘုလာတံကွဲးဟံလီဖိလံ  
စံဉ်ကျဲသနုဒီးတံဘုသဲးသုဂ်တဖ်အဖိခိဉ် ဒိဉ်ဒိဉ်  
မုာ်မုာ်လာအဝဲသုဂ်မုာ်ကျိဝဲကွာ်တံနုဘုးနုာ်ဖျိဉ်အဂီ  
နုင်လီ. မ့တမုာ်လာတံဘီဘုမာ်ဒီးပျိဉ်လဲကွံာ်ပူ  
ဒိဉ်ကျိဉ်ဒိဉ်စုအတံသုဂ်လီသးကွံသနုဒ်အံဘုဂ်တခီ  
တံအိဉ်တုာ်အိဉ်ကလီဒီးတံဂုာ်ဆူဉ်ပျိဆူဉ်ဟိဉ်ခိဉ်  
ကပံာ်ဒီးနုဆုဉ်တံအိဉ်ယူလာဟိဉ်ခိဉ်တဘုဂ်အံက  
ဆဲးမာ်အသးကွာ်ကွာ်နု တံသမာ်အီအလီတံအိဉ်  
ဘုဂ်နုင်လီ.



လၢတၢ်ခိဆၢလဲၤခိဖျိက့ၤတက့ၢ်ဒိၣ်တၢ်တၢ်တၢ်  
 ဒီးတၢ်ဂၤလိာ်မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်က့ၤနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်  
 ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်အဂီၢ်, ပဲကညီပုၤထူလံၤဖိဖဲကီၢ်သူ  
 လုၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢစုလီၤယုၣ်တၢ်သးတဖျၢၣ်ယီၤဒီးတၢ်  
 ထံၣ်စိတမံၤယီၤအပူၤ နးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လံၤပုၤထူလံၤဖိတၢ်  
 ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ဒ်အမ့ၢ် ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်  
 ခုၣ်ကရၢၢ်လၢအအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၢ်ဒီး  
 သီသံၣ်တီအူပုၤထူလံၤဖိကရၢၢ်ဖဲတီအူကီၢ်ရၢၢ်သ့ၣ်တ  
 ဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အခိၣ်သ့ၣ်လၢပုၤ  
 ထူလံၤဖိဟီၣ်ကဝီၤခံၣ်ခါအံၤတခါမ့ၢ်ဝဲ “တၢ်ဂၤလိာ်မၤလၢ  
 ပျဲထီၣ်ဒီးဒီးသၢက့ၤပမိၢ်ပံၤဖဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၤခွဲးယၢ်ဒီး  
 နီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသး” န့ၣ်လီၤ. လၢပဲကညီ  
 ပုၤထူလံၤဖိဖဲကီၢ်သူလုၤပုၤ, ဒီးတကတီၢ်ယီၤယုၣ်ဒီးခုၣ်  
 အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒီးကလုာ်စၢ်ဖျိကရၢၢ်အဂီၢ် တၢ်နးအိၣ်  
 ထီၣ်ဒီးတၢ်ဒီးသါလီၤပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်  
 ကဝီၤခံၣ်တီအံၤ မ့ၢ်စံၣ်စါန့ၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဖိတၢ်ဖးဒိၣ်တ  
 ခါလၢ ပတၢ်ပၤဆၢတၢ်ဂၤလိာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အ  
 န့ၣ်, ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးသီသံၣ်တီအူပုၤထူလံၤ  
 ဖိကရၢၢ်အံၤ နးန့ၣ်ပျဲထီၣ်ခိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်တၢ်ဆိတလဲ  
 အနီၢ်အသးလၢအမၤအသးလၢပျီပူၤ ခိဖျိတၢ်မၤဆူၣ်  
 ထီၣ်ဒီးဆိၣ်သုထီၣ်က့ၤလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်အတၢ်ပၣ်  
 ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လီၤလီၤလၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်ပၤလီၤက့ၤသး, တၢ်  
 တၢ်ပိၣ်ဒီးဟ်လီၤသကိးတၢ်ဆၢတၢ်တပူၤယီၤ, တၢ်ဟ့ၣ်

စိဟ့ၣ်ကမိၤက့ၤပုၤတတၢ်, ဒီးတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်လၢ  
 တၢ်မၤကၢ်က့ၤထီၣ်ဒီးမၤမံးယီၣ်ဒီးထီၣ်က့ၤပုၤထူလံၤ  
 ဖိတၢ်ပတၢ်ပြးသန့သ့ၣ်တဖၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤထူလံၤ  
 ဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးသန့ခါလၢအံၤ ဒီး  
 သန့ထီၣ်အသးဒီးဘၣ်တၢ်ထုးစုန့ၣ်ကျဲအီၤလၢတၢ်ဘျုး  
 မိၢ်ပုၤလၢအဟံးန့ၢ်ခိၣ်တယၢ်လၢဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်, တၢ်မုၢ်  
 တၢ်ခုၣ်, တၢ်တီတၢ်တြီၢ်, ခိၣ်ယၤန့ၢ်ဆၢဒီးန့ၢ်ဆၢတၢ်  
 မူတတၢ်ကံၢ်စိတၢ်လၢတၢ်ပျဲဒီးတခါ, ဒီးတၢ်ဟံးယၢ်ပၤ  
 ယၢ်ဒီးတၢ်စိမုၢ်စိၣ်ဂဲၤက့ၤပုၤထူလံၤဖိလုၢ်လၢထူန့ၢ်ဒီး  
 တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်န့ၢ်သါသ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးစိကဖိထီၣ်က့ၤပဲက  
 ညီပုၤထူလံၤဖိအတၢ်ဂၤလိာ်လၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤ  
 လီၤသးခွဲးယၢ်အဂီၢ်, ယနၢ်လၢထံကီၢ်ဘီမုၢ်တၢ်ရီၢ်ဖျိ  
 ယုၤဖိဒီးတၢ်သးတဖျၢၣ်ယီၤအံၤ မ့ၢ်တၢ်လိၣ်နီၢ်နီၢ်တခါန့ၣ်  
 လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ, လၢပဲကညီပုၤထူလံၤဖိဖဲယိၣ်  
 လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးသီသံၣ်တီအူပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တ  
 ဖၣ်အဆၢၣ်စးယဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လဲထီၣ်  
 ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်, ထီၣ်ဒီးကန့ၣ်, ဒီးဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤဘၣ်တၢ်  
 ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီး “ဂံၢ်  
 ခိၣ်ထံးဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်, နီၢ်ကစၢ်တၢ်ပၤလီၤသး, ဒီးနီၢ်  
 ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသး -Radical Democracy,  
 Autonomy, and Self-Determination” လၢအဘၣ်  
 တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤအီၤဖဲ ဖိးဒ်အဲၣ်ဒတၢ်, ကီၢ်အဲးဖရံကၤ  
 ကလံးထံး, ဖဲလၢဖၣ်တြျုးအါရံၣ် ၂ သီ တုၤ ၆ သီ,  
 ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်တဘျီညါအံၤ  
 ခၢၣ်စး (၄၄) ဂၤလၢထံကီၢ် (၂၀) ဘၣ်ဟဲထီၣ်ပၣ်ယုၣ်  
 ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤဒီးတၢ်ထံၣ်စိတမံၤယီၤအပူၤ  
 န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်တဘျီညါအံၤအဆၢ  
 ကတီၢ်, လၢတၢ်ဂၤလိာ်လၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးလီၤက့ၤ  
 သးဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးအဖိခိၣ် တၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်  
 အိၣ်ဝဲဒၣ်တမံၤယီၤလၢ ပုၤအါဂၤတၢ်ဘၣ်သးသန့, တၢ်  
 ယုၤထၢထီၣ်ပနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအခိၣ်အနီၢ်, တၢ်ဟ်လီၤသ  
 ကိးတၢ်ဆၢတၢ်တမံၤယီၤလၢပုၤတတၢ်အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝီဒီး

အလီၢ်အိၣ်လၢပဘၣ်ထီၣ်ယုၤထီၣ်ဖိးဒီး  
 ဂၤလိာ်နးထူၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်ကွံာ်ပသးခိဖျိတၢ်ပၤ  
 ဆၢထီၣ်ဒါသကိးသန့အသီဒီးတကတီၢ်ယီၤ  
 ဒီးသၢက့ၤပမိၢ်ပံၤဖဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၤတၢ်လီၢ်  
 တၢ်ကျဲလၢတၢ်မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်က့ၤ  
 ပတၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလီၤလၢအမ့ၢ်  
 “နီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်”

တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်, တၢ်မၤမူမၤဂဲၤထီၣ်က့ၤ  
ဒီးတၢ်ကွဲးလီၤဒုးအိၣ်ထီၣ်သကိးပနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်  
သိၣ်တၢ်သီဒီးတၢ်ဘျုးသဲးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢ  
အဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်က့ၤဂံၢ်ခိၣ်ထံးဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်သန့တၢ်  
ဖဲးတၢ်မၤအမိၢ်လံၤမိၢ်ပျံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤအ  
ဆၢကတီၢ်, တၢ်လၢယဟ်သ့ၣ်ဟ်သးအီၤတခါမ့ၢ်ဝဲပတၢ်  
လဲၤခိဖျိ, တၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, ဒီးတၢ်ဂဲၤလိာ်သ့ၣ်တဖၣ်  
မ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤပလိာ်လိာ်အသးအါမံၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပစံး  
တၢ်အသိး, တက့ၢ်ဒိၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်  
ဒီးပိာ်လဲၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤလၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်မၤအိၣ်  
ညၣ်, တၢ်ချၢ်ဟီၣ်လၢ, တၢ်ချၢ်ထုးထီၣ်ရၢၣ်နီၣ်သိ,  
တၢ်တုၤထီၣ်သိလုၣ်ကျဲၤမ့ၢ်ကျဲၤဘိးဒိၣ်, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်  
တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျိ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤခူၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်  
ကျဲ, ဒီးပျံၤတီၢ်တၢ်ကဟုၤကယၢ်န့ၢ်ဆၢတၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢ  
အဒိးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး, တၢ်မၤ  
လဲၢ်အိၣ်ကီၢ်သန့, ဒီးသုးမ့ၢ်သံၣ်ဘိးတၢ်ဒိၣ်စိဒိၣ်ကမိၤ  
သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤအသးသက့ၤလၢ ပျံၤထူ  
လံၤဖိမိၢ်ပံၤဖဲဟီၣ်ခိၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်

အပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, စုကဝဲၤတၢ်သဘံၣ်သ  
ဘၣ်, တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ, ဒီးထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်ဆီၣ်တၢ်မၤ  
န့ၤသ့ၣ်တဖၣ်အသဟီၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ကွၢ်ကွၢ် လၢထံၣ်ကီၢ်  
အါဘၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ပဆူၣ်ပစိးသန့သ့ၣ်တဖၣ်  
အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးတၢ်တတၢ်တနီၤဘျးစဲအါ  
မံၤအါကကြၢ်အမ့ၢ် တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆီတလဲ,  
ပျံၤဂီၢ်ဒီးမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်တထံးတုၤသိး, ခိၣ်ယၤ  
ဆၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်, ဒီးစုကဝဲၤတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်ပမ့ၢ်ဘၣ်  
ကွၢ်ဆၢတၢ်မဲၣ်, လဲၤခိဖျိဒီးတူၢ်ဘၣ်အီၤဘၣ်ဆၢ ခိဖျိတၢ်  
ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤ, တၢ်မၤလိန့ၢ်သကိး, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့  
ၣ်ဘါလိာ်သးခိဖျိပတၢ်ဂုၢ်လိာ်ဂဲၤလိာ်လၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်  
စံၣ်ညီၣ်ပလီၤသး, တၢ်ခိၣ်ရီၣ်ဒီးထီၣ်ဒါကွၢ်တၢ်မၤန့ၤ  
အိၣ်ယီၣ်, တၢ်ပဆူၣ်ပစိး, ဒီးတၢ်ဒိၣ်စိလုၢ်ဘၢသန့,  
ဒီးပတၢ်သုတူၢ်န့ၢ်ခိၣ်ကဲသ့ၣ်တဖၣ်အသိ ယနၢ်သပျံ  
တၢ်လၢ တၢ်လဲၤလိာ်ပျံၤလဲၤကွၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးသန့အသိ  
လၢအဟံးန့ၢ်ခိၣ်တယၢ်လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်အတၢ်ဂဲၤ  
လိာ် ဒီးထံၣ်ကီၢ်ဖိကမ့ၢ်အတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢတၢ်သ့ၣ်  
ထီၣ်သကိးပဟီၣ်ခိၣ်တဘျုးလၢအလၢပျံၤဒီးတၢ်မ့ၢ်တၢ်  
ခုၣ်, တၢ်ထံးတုၤသိး, ဒီးတၢ်အိၣ်စံၣ်အိၣ်ကျၢၤအံၤ  
မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်အသးသ့ၣ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ.



စိၣ်မူဒီးမၤဖျါထီၣ်သကိးမိၢ်ပံၤဖဲတၢ်မၤအလုၢ်အလၢ်ဒ်သိးအသုတလီၤမၤကွၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခုၣ်



ဖဲတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်အဆၢကတီၢ်, ပအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်တကတီၢ်လၢတၢ်လဲၤမၤလိၤန့ၣ်တၢ်လၢလီၤကဝီၤပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဂၤလိာ်လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်ပၤလီၤကွၢ်သးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ (Amadiba Crisis Committee) န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်တူၢ်လိာ်ခိၣ်ဆၢပုၤလၢပုၤထူလံၤဖိအတၢ်ဒုတၢ်အူ, တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ, တၢ်ဂၤကလံၣ်, တၢ်အိၣ်တၢ်အီ, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးလၢဆဲးလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကနၤသ့ၣ်တဖၣ်အမဲၣ်ညါ, လီၤကဝီၤပုၤထူလံၤဖိအတၢ်တူၢ်န့ၣ်ခိၣ်ကဒီးတၢ်ဂၤလိာ်လၢတၢ်ဒီသအကွၢ်အဝဲသ့ၣ်မိၢ်ပၤဖဲဟ့ၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤနွဲးယၢ် ခိဖျိတၢ်ခိၣ်ရိၣ်ဒီးထီၣ်သကိးကီၢ်ချၢတၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လၢကူၣ်ပနံၣ်အတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤအိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤဒီးဂုၢ်ဆူၣ်ပျီဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးပိၣ်လဲၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂၤနီၢ်နီၢ်လၢယၢ်န့ၣ်လီၤ. (Nonhle Mbuthuma) လၢအမ့ၢ်လီၤကဝီၤပုၤတတၢ်ခိၣ်န့ၣ်လၢအတီခိၣ်ရိၣ်မဲပျီပုၤတၢ်လဲၤမၤလိၤသ့သးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီ

ညါအံၤ ဂၤစံးဂၤကတီၢ်ဝဲဒၣ်လၢ, “တၢ်ထူးတၢ်တီၤစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်လၢပသ့ၣ်ကံၢ်သးလဲပုၤ, ဒီးတမ့ၢ်ကျိၣ်စ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ဂၤလိာ်လၢတၢ်ဒီသအကွၢ်ပမိၢ်ပၤဖဲဟ့ၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ, ဟ်ပနီၣ်ကွၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢအလုၢ်အိၣ်လုၢ်အီၤပုၤ, ဒီးဟ့ၣ်ပုၤတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤစးထီၣ်လၢပမိၢ်ပၤဖဲဟ့ၣ်ခိၣ်ကပံာ်လဲၤလဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လၢပဂီၢ်မ့ၢ်ပမိၢ်လၢအလုၢ်အိၣ်လုၢ်အီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ကဒုအလီၢ်အကျဲ, မိၢ်ပၤဖဲဟ့ၣ်ခိၣ်ကပံာ်, ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးဘျးစဲကွၢ်ပုၤဒီးပမိၢ်ပၤဖဲဟ့ၣ်ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးပိၣ်လဲၣ်မ့ၢ်ပဟံၣ်ဃီ, မ့ၢ်ပမိၢ်ပၤဖဲဟ့ၣ်ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်အကျဲအယီၤ ဖဲပမ့ၢ်မၤတံာ်တံာ်ထံဖဲပိၣ်လဲၣ်ပုၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤတံာ်တံာ်ပတၢ်ဘျးစဲလိာ်သးဒီးပိၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်လဲၣ်အံၤမ့ၢ်ပမိၢ်လၢအလုၢ်အိၣ်လုၢ်အီၤပုၤန့ၣ်လီၤ”.

မ့ၢ်တၢ်ကတီၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးဆိၣ်သခုထီၣ်တခါလၢအထီၣ်ထံထီၣ်စီကွၢ်ပဝဲကညီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ဆိမိၣ်ဆိမးဒီးတၢ်ကိးတၢ်ခီလၢအမ့ၢ် “တၢ်မၤဒီးမၤကံာ်”



မၤဖျါထီၣ်သကိးကညီဖိအလုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒ်သိးအသုတလီၤမၤကွၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့စၢ်

န့ၣ်လီၤ. လၢပဝဲကညီပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် တၢ်  
မၤဒီးမၤကၣ်အခီပညီစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဟ်ဂံၢ်ဟ်ဘါ  
ဒီးတၢ်ဒီးသန့ထီၣ်လိာ်အသးခံခိယာ်ပၤလၢပုၤကူပုၤက  
ညီကဒဲဒဲအဘၣ်စၢၤ, လၢပုၤကူပုၤကညီဒီးန့ဆၢၣ်အ  
ဘၣ်စၢၤ, ဒီးလၢပုၤကူပုၤကညီဒီးတၢ်လၢပထံၣ်အိၣ်တ  
သ့ၣ်အမ့ၢ်တၢ်ထံတၢ်တီကစၢ်ဒ်အမ့ၢ်ကစၢ်ကလိ, သ့ၣ်  
ပုၤဝၣ်ပုၤ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်, ဒီးထံန့ၣ်ထံကျိကစၢ်သ့ၣ်  
တဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဟ်ဖျါထီၣ်ကုပမိၢ်ပၤ  
ဖံဖုအတၢ်မၤလိာ်ပိာ်လီၤပုၤလၢ ပကဘၣ်အိၣ်မူသတြု  
လုၣ်တပုၤဃီဒီးပန့ဆၢၣ်ခိၣ်ယၤ လၢတၢ်ကွၢ်မူကွၢ်ကဲ  
ဒီးတၢ်မၤဒီးမၤကၣ်လိာ်သးန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိာ်ပိာ်လီၤ  
ဒ်အမ့ၢ်, “အိၣ်ကီၢ်ကတီၤကီၢ်, အိၣ်ဒုၣ်ကတီၤလ့,  
ဒီးအိၣ်ညၣ်ကတီၤကွံ” စံးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တ  
ကွီၣ်ဒိၣ်တၢ်တတၢ်တနါလၢအမၤအသးလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီး  
တဘျီဒ်အမ့ၢ်ခိၣ်ယၤန့ဆၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီ, တၢ်ကသုၣ်ကသံး  
တၢ်ဆိတလဲ, ဒီးစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်  
မ့ၢ်ဆဲးမၤအသးဆူၣ်ထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်လၢပုၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စု  
ဒီးတၢ်ပဆူၣ်ပစိးသန့သ့ၣ်တဖၣ်အဖိလၢဘၣ်ဆၢၣ်

တၢ်လၢအရူဒိၣ်တမံတခီပမ့ၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒီးမၤယံးဃီၣ်  
ထီၣ်က့ၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်အတၢ်ဂဲၤလိာ်ဒီးတၢ်ဟ်ပနီၣ်  
လိာ်သးလၢပတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်ဝဲ, တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆး, တၢ်  
သ့ၣ်ညါထူလံၤ, ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်လၢအမ့ၢ်  
ပုၤအါဂၤတၢ်ဘၣ်သးအကျဲသန့ လၢတၢ်ဒီးသအကူပမိၢ်  
ပၤဖံဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်  
ယၤအံၤ ကမ့ၢ်ကျဲယုထာတဘိလၢတၢ်ပျီၣ်လဲကွံၣ်တၢ်  
ဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဒီးတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးတၢ်ပတၢ်ပြးသန့  
လၢအမၤအသးသကူဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ. လၢ  
တၢ်န့ၣ်အယိ, တၢ်ဟ်ပနီၣ်လီၤကုပတၢ်ဂဲၤလိာ်လၢနီၢ်  
ကစၢ်တၢ်စံၢ်ညီၣ်ပၤလီၤသးလၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ခွဲးယာ်ဒီး  
နီၢ်ကစၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးလီၤကုသးအဂီၢ် တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်  
ဒီးဒုးဂၢ်ကျၢထီၣ်က့ၢ်ထံကီၢ်ဘီမုၢ်တၢ်ရိၣ်ဖျိဃုးဒီး  
တၢ်သးတဖျါဃီအံၤ ကမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဂဲၤလိာ်အခိၣ်  
သ့ၣ်အကျါတခါလၢကသုဆိတလဲကွံၣ် တၢ်မၤကျိၤကျဲ  
သန့လၢအအိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤဒီးဆိၣ်ဘံၣ်ဆိၣ်ဘၢတၢ်  
သ့ၣ်တဖၣ်, အခိၣ်တလိာ်ကမ့ၢ်နီၣ်ဝံၣ်ခံတၢ်ဂဲၤလိာ်  
လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၢ်တၢ်တီတၢ်တြၢ်ဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤ  
သိးလၢဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ. ■



မၤဖျါထီၣ်သကိးကညီဖိအလုာ်လုာ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒ်သိးအသုတလီၤမၤကွံၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခုစၢ်



# တၢ်ဘၣ်ကွဲးဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲးကနဲစီ

စီမံဒိၣ်

က ညီပုၤထူလံၤဖိလၢကီၢ်ပယီၤ ကီၢ်သူလုၤအပူၤတဖၣ် ဖဲအထံၣ်န့ၣ်ကနဲလၢသ့ၣ်တထူၣ်အလီၤန့ၣ် ကျီပနီၣ်ဃာ်ဝဲသ့ၣ်တထူၣ်အံၤ မ့တမ့ၢ် မၤဝဲတၢ်ပနီၣ်တခါခါ ဖဲသိးကဒုးသ့ၣ်ညါပုၤအါဂၤလၢ ကနဲတအံၤအံၤ အကစၢ်အိၣ်လံၤလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ပုၤဂုၤပုၤဂၤတဖၣ် တလဲၤမၤဘူးဝဲ ကနဲတအံၤဘၣ်. တုၤမ့ၢ်အကတီၢ်ဘၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲသ့ၣ်တထူၣ်အံၤ ဖဲသိးကဟံးန့ၢ်ဆါအိၣ်ကနဲစီလၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ထီၣ်ဆါအိၣ်ကနဲစီအတၢ်မၤအံၤ တမ့ၢ်တၢ်မၤလၢအညီဘၣ်. ကနဲတဖၣ် ညီန့ၢ်တုၤအအါလၢသ့ၣ်ဒိၣ်ဝၣ်ထီၣ်အလီၤအယီၤ ဖဲသိးတၢ်ကမၤန့ၣ်အစီအဂီၢ် တၢ်ဘၣ်ထီၣ်သ့ၣ်ဒိၣ်ဝၣ်ထီၣ်တဖၣ်လီၤ. တကးဘၣ် မ့ၢ်လၢကနဲတဖၣ် အ့ၣ်တၢ်အယီၤ တၢ်ကဘၣ်ထီၣ်ဟံးန့ၢ်အစီလၢမ့ၢ်နီၣ်ခိတၢ်ခဲးတၢ်န့ၢ်အပူၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ဖူဖိသဝီဖိ

တဖၣ် ဖဲအဆါကနဲစီအခါ တန့ၢ်ဘၣ်ဝဲအပူၤလၢအကၢကီၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒီးကဟံးကဝါလၢ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲတဖၣ်ဘၣ်.

လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ဖဲလၢအ့ၣ်ဖြၣ် ၂၂ တုၤ ၂၄ သီန့ၣ် ခုစၢ်မၤဝဲတၢ်ဘၣ်ကွဲးဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲးကနဲစီအတၢ်မၤလိတခါ ဖဲဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဂံၢ်ကံၢ်တူၣ်သဝီ, လၢအအိၣ်ဘူးဒီးကွဲးဒီးမၤညီပုၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢသ့ၣ်ပုၤပျံၤကွီၤ, ယိၣ်လိၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အတၢ်ပညိၣ်န့ၣ် ဖဲသိးဖူဖိသဝီဖိတဖၣ်ကထုးထီၣ်ဆါဘၣ်ကွဲး လၢအတလိၣ်တၢ်ဘၣ်ထီၣ်သ့ၣ်ဒိၣ်ဝၣ်ထီၣ်လၢမ့ၢ်န့ၣ်ခါဘၣ်, ဒီးတကတီၢ်ယီၤ ဖဲသိးကမၤအါထီၣ်ဖူဖိသဝီဖိအကံၢ်အစီ ဘၣ်ဃးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲးဒီးကနဲစီဖဲသိးအဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် ကွဲးကနဲစီအပူၤအကလံၤလၢအကၢကီၢ်ဒီး အကဟံးကဝါန့ၣ်လီၤ.



တၢ်ဘၣ်ကွဲးဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲးကနဲစီအတၢ်မၤလိတခါ ဖဲဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဂံၢ်ကံၢ်တူၣ်သဝီ, လၢအအိၣ်ဘူးဒီးကွဲးဒီးမၤညီပုၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢသ့ၣ်ပုၤပျံၤကွီၤ, ယိၣ်လိၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲ, ကနဲစီအံၤ ပဒိၣ် စီသီတူၢ်ထုၤအမ့ၢ် ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၢၣ် စံာ်ပျဲသျှၣ်ဖျး ဝဲကျိၤခိၣ်တဂၤစံးဝဲ, “ပဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ် တၢ်ဖိတၢ် လံၤဟးထီၣ်အကလုာ်ကလုာ်အကျိၤန့ၣ် ကနဲစီကွဲစီ ပာ်ဃုာ်လီၤ. ဘဉ်ဆၢၣ် ကွဲစီကနဲစီန့ၣ် အပူၤတပီၤအိၣ် အါဘဉ်. အဃိသးန့ၣ် ပကနဲစီကွဲစီလၢအိၣ်လၢပဟီၣ် ကဝီၤပူၤ အလုာ်အပူၤကဂၤအဂီၢ်န့ၣ် အကံၢ်အစီကဘဉ် ထီၣ်ဘးလီၤ. အဃိသးန့ၣ် ပလိၣ်ဘဉ်တၢ်မၤလိ, အ ဂၤတခါန့ၣ် လၢပဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ် ပှၤကိးဂၤဒီးယဉ် ယဉ်န့ၣ် တသ့ၣ်ညါဘဉ်ကွဲဘဉ်. တသ့ၣ်ညါစၢ်ကိး လၢ (တၢ်ဘဉ်ကွဲအံၤ) ကကဲတၢ်လုာ်အိၣ်နီၣ်ခိသးသ မူအကျိၤအကျဲဘဉ်. ပကဘဉ်အီၤဒီးတၢ်တိာ်တၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲန့ၣ် တအိၣ်ဘဉ်. အဃိသးဒီး တၢ်မၤလိအဝဲ အံၤန့ၣ် ကကဲဝဲတၢ်ဘျးတၢ်ဖိၣ် လၢပလီၢ်ကဝီၤဖိအဂီၢ် ဒီးလၢပဂီၢ်စၢ်ကိးလီၤ.”

တၢ်မၤလိတၢ်တပတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဘဉ်ကွဲဒိၣ် အတၢ်မၤလိန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိတဘျီအံၤအဂီၢ် ပှၤလၢ အဟဲဟ့ၣ်တၢ်မၤလိတဘျီအံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကညီပှၤထုၤလံၤ

ဖိခိၣ်နီၣ်“ခါပြးစး”ဒီးအပူၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ် လၢ အအိၣ်ဝဲ ကီၢ်ကီၣ်တဲာ်, ခွဲရဲကီၢ်ရဲၣ်တဖၣ်လီၤ. က တၢ်အခဲအံၤ ကီၢ်ကီၣ်တဲာ်ပဒိၣ်ဒီးပှၤလၢအပူၤဝှၢ်ပူၤတ နီၤန့ၣ် ထံၣ်ဝဲကညီပှၤထုၤလံၤဖိတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပှၤဖဲဒုး, မၤဟးဂီၤသ့ၣ်ပှၤ, ဒီးခးအိၣ်တၢ်မၤလိဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိအ ဃိ အဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးနီၣ်ဟးထီၣ်ပှၤထုၤလံၤဖိတဖၣ်လၢ သ့ၣ်ပှၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ခိဆၢကွၢ်ကီၢ်ကီၣ်တဲာ်ပ ဒိၣ်အတၢ်ထံၣ်ဒ်အံၤအဂီၢ် သရၣ်ခါပြးစးဒီးအသမူသ ကိးတဖၣ် ဂုာ်ကျဲးစးဂဲၤလိာ်တၢ် ဒ်သိးကဟ်ဖျါထီၣ် လၢ ကညီပှၤထုၤလံၤဖိတဖၣ် တမ့ၢ်ပှၤလၢအမၤဟးဂီၤ သ့ၣ်ပှၤဘဉ်, မ့ၢ်တခါမ့ၢ်ပှၤလၢအအိၣ်လၢသ့ၣ်ပှၤပူၤဒီး ကတီၤသ့ၣ်ပှၤန့ၣ်လီၤ. အတၢ်ဂဲၤလိာ်အကျိၤတခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဘဉ်ကွဲဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ဆါကွဲစီ လၢအပတီၢ်ထီၣ်ဘး န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကွဲတဖၣ်ကမူဒီးကထုးထီၣ်ကွဲစီလၢအ ဂၤအဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ကတၢ်ကတီၤဝဲဒ်သ့ၣ်ပှၤဝှၢ်ပှၤလီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ် အကျဲကျဲတရံးတဘိလၢ အဟ်ဖျါထီၣ် တၢ် အိၣ်မူသယဲးဃုာ်ဒီး သ့ၣ်ပှၤဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အ ခဲအံၤ ကွဲစီလၢအဝဲသ့ၣ်ထုးထီၣ်န့ၣ် ဘဉ်တၢ်သ့ၣ်ညါ



တၢ်ဘဉ်ကွဲဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲစီအကျိၤအကျဲတၢ်မၤလိဖိယိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခဉ်ကရၢၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခွဲစါ





တၢ်ဘျဉ်ကွဲးဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ကွဲးစီအကျိၤကွဲးအတၢ်မၤလိမဲယီၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်ကရၢၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခဲစံး

အီၤလၢ ကွဲးစီတၢ်နီၣ်လၢဟဲလၢသ့ၣ်ပှၢ်အပူၤ, အပူၤဂ့ၤ, ဒီးပူၤပူၤဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယီၤ ခဲစံးကွဲးမုၢ် သရၣ်ခါပြးစးဒီးအသကိးတဖၣ် ဒ်သိး ကဟဲဟ့ၣ်တၢ်မၤလိန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်ခါပြးစးစးဝဲ, “တၢ်လၢအမၤထီၣ်တၢ်စီ ဒ်အမုၢ် ကနဲဒီးကွဲးဒိၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တအိၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်ပှၢ် ဟီၣ်ခိၣ်ဖိန့ၣ် အိၣ်မူကသ့ဒၣ်ထဲ ဆူမဲၣ်ညါ ၈ နံၣ် လီၤ. ကနဲဒီးကွဲးဒိၣ်န့ၣ် အရူဒိၣ်နီၣ်မးလၢ တၢ်ဖိအချံ အမိၢ်ဒီးအဖါကဟံၣ်ဖိၣ်သးဒီး ကဟ့ၣ်ထီၣ်အသူးအသုၣ် အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် ပသုၣ်တၢ်န့ၣ် ဖီဘၣ်ဆၣ် တသၣ်လၢဘၣ်. ဘၣ်တဘျီဘျီန့ၣ် ကလံၤ တဟဲဘၣ်တၢ်ဖိတဖၣ်ဘၣ်. အယီၤ ပဘၣ်ဟံၣ်ဂံၢ်ဟံၣ်ဘါ ကနဲဒီးကွဲးဒိၣ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်သုၣ်တၢ်ဖျးအါထီၣ်ဘၣ် ဆၣ် တၢ်ဖိတၢ်ယၢ် (ကွဲးဒီးကနဲ) တဖၣ်စ့ၤလီၤ. လၢတၢ် န့ၣ်အယီၤ ပမ့ၢ်ဘျဉ်ကွဲးန့ၣ် အဘျုးအဖျိၣ်ကအိၣ် (လၢ တၢ်ဖိတဖၣ်ကသူးထီၣ်သၣ်ထီၣ်အဂီၢ်) ဒီးပဟံၣ်ပယီ န့ၣ်ကမုၢ်လီၤ.”

တၢ်မၤလိတကတီၢ်အံၤအပူၤ ပှၢ်ထီၣ်တၢ်မၤလိ ဖိတဖၣ် မၤလိဝဲဒၣ် ကဘၣ်တုၤကွဲးအဖၢဒ်လဲၣ်, ဒ်သိး ကွဲးကလဲၤန့ၣ်လၢကွဲးအပူၤအဂီၢ် ကဘၣ်မၤဒ်လဲၣ်, သ့ၣ် အကလုာ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ် ကွဲးဒိၣ်လဲၤန့ၣ်အိၣ်မုၢ်ကတၢ် လဲၣ်, တၢ်ကဘၣ်လဲၤဟံၣ်ကွဲးအတဖၣ်ဖဲလဲၣ်, ဒ်သိးကွဲး အအတဖၣ် တၢ်သုတမၤတံာ်တၢ်အီၤတဂ့ၤအဂီၢ် တၢ် ကဘၣ်ဒီးသအမၤအီၤဒ်လဲၣ်, ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်အကြး အဘၣ်ကတၢ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ကွဲးစီန့ၣ် လါဖဲ လဲၣ်တလါလဲၣ်, စံးတၢ်တဖၣ်လီၤ.

ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ တၢ်မၤလိသရၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်

- သ့ၣ်ဒ်အမုၢ် ယီၤထူၣ်ဒီးလိၣ်အထူၣ်တဖၣ်န့ၣ် ကွဲး ကွဲးန့ၣ်မုၢ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် တၢ်အိၣ်သး အဖီခိၣ် တၢ်သုဝဲဒၣ် သ့ၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်တုၤကွဲးအ သုစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သ့ၣ်ဒ်အမုၢ် ဆိအထူၣ် န့ၣ် အနၢဆူၣ်အယီၤ ကွဲးန့ၣ်လီၤတမုၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကွဲးကန့ၣ်လီၤဆူ ကွဲးအအပူၤအဂီၢ် ကွဲးအ

ခိဉ်အယာဝးဝးန့ဉ် တာ်ဘဉ်မလီၤစီကနဲယံး မ့တမ့ၢ် ကွဲယံးအထံန့ဉ်လီၤ.

- သုဉ်ဘဉ်လၢအဖီခိဉ်တကယၤ လၢကွဲကမလီၤအဖၢန့ဉ် တာ်ကဘဉ်မလီၤစီကနဲယံး မ့တမ့ၢ် ကွဲယံးဝးဝးန့ဉ်လီၤ. နံသိးကွဲအဖၢ (တာ်အကဘျး လၢကွဲစီအိဉ်) တဖဉ် ကကျၢအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.
- တာ်လီၢ်ဒ်အမ့ၢ် ကွဲလီၤအိဉ်အလီၢ်, သုဉ်အကပိာ်ကယၤ, ဒီးလုခိဉ်ထံးသုဉ်တဖဉ်န့ဉ် ကွဲဟးညီန့ဉ်အယံ တာ်မ့ၢ်လဲၤဟံကွဲအတဖဉ်ဖဲန့ဉ်န့ဉ် ကွဲန့ဉ်လီၤအါဝဲဒဉ်လီၤ.
- နံသိးဖျၢတဖဉ် သုတန့ဉ်လီၤမတံာ်တာ်ကွဲတဖဉ်တဂ့ၢ်အဂီၢ် တာ်ပူလၢကွဲကန့ဉ်လီၤအလီၢ်န့ဉ် တာ်ကဘဉ်ဘျးအိဉ်အံးဆံးဖိဒီးမ့ၢ်လဲၤတလၢန့ဉ် မအံဉ်လီၤအီၤလၢ ကနဲယံးမ့တမ့ၢ်ကွဲယံးသ့လီၤ. နံသိးတၢသုတဖဉ် သုတလဲၤဘျးအိဉ်ကွဲစီအဂီၢ် တာ်မန့ၢ်အလီၢ်ဒီး ဘျးလီၤစဲၤကွဲအတဖဉ်သ့လီၤ. တာ်ကဘဉ်ဟးဆဲးတာ်လီၢ်လၢ တာ်သုဉ်အိဉ်အလီၢ်မ့တမ့ၢ် တာ်တုန့ၢ်ကွဲအအိဉ် (အထူဉ်) ဒီးဖူအီၤလၢ စဲးသိ (engine oil) လီၤလံၤ န့ဉ်လီၤ.
- တာ်ဆၢကတီၢ်လၢဝဉ်မံၤအလဉ်ထီဉ်ကဒါက့ၤပျဲပျဲအကတီၢ်န့ဉ် ကြးဘဉ်ကတၢ်လၢ တာ်ကမကွဲစီအဂီၢ်လီၤ.

နံတာ်မလိသရဉ်တာ်သိဉ်လိအဖီခိဉ် ကနဲတဖဉ် သုတဆၢကတီၢ်ထဲတလၢအကပိာ်ကယၤ နံသိးကထုးထီဉ်အစီန့ဉ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ကွဲန့ဉ် ဟံးန့ဉ်ဝဲသုဉ်ဖိဝဉ်ဖိ လၢ ၆ လၢအတီၢ်ပူအယံ တာ်ဖီအစီပဉ်ယုာ်အါ ဒီးအပူၤဂ့ၢ်န့ဉ်ဒီးကနဲစီလီၤ. တကးဘဉ် တာ်ဘုဉ်ကွဲအံၤတလိဉ်လၢ တာ်ကဘဉ်ထီဉ်သုဉ်ထီဉ်ဝဉ်လၢမုာ်နီၤခိဘဉ်အယံ တာ်ဘဉ်ယိဉ်စ့လီၤ.

ဒူဖိသဝီဖိတဖဉ် မလိတာ်တုကွဲအဝံၤအလီၢ်ခံ မလိကဒီးဝဲ တာ်ဘဉ်ပျဲကဆီကွဲစီဒီးကနဲစီလဲဉ်န့ဉ်လီၤ. မ့ၢ်လၢကွဲစီဒီးကနဲစီန့ဉ် အက့ၢ်အဂီၢ်ဒီးသိးသိးလီၤ. လၢတာ်န့ဉ်အယံ တာ်မလိအံၤ တာ်သုအီၤလၢ တာ်ပျဲကွဲစီဒီးကနဲစီ သုခံခါလၢန့ဉ်လီၤ.

ကနဲဒီးကွဲဒိဉ်တဖဉ် မ့ၢ်တအိဉ်လၢဘဉ်န့ဉ်ပူၤဟီဉ်ခိဉ်ဖိန့ဉ် အိဉ်မူကသုဒဉ်ထဲ ဆုမဲဉ်ညါ ၈ နံဉ်လီၤ. ကနဲဒီးကွဲဒိဉ်န့ဉ် အရူဒိဉ်နီၢ်မးလၢ တာ်ဖီအချံအမိာ်ဒီးအဖါကဟံဖျိဉ်သးဒီး ကဟ့ဉ်ထီဉ်အသုးအသဉ်အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသုဉ်မ့ၢ်တအိဉ်ဘဉ်န့ဉ် ပသုဉ်တာ်န့ဉ်ဖိဘဉ်ဆဉ် တသဉ်လၢဘဉ်. ဘဉ်တဘျီဘျီန့ဉ် ကလံၤတဟဲဘဉ်တာ်ဖိတဖဉ်ဘဉ်. အယံ ပဘဉ်ဟံဂံၢ်ဟံဘါကနဲဒီးကွဲဒိဉ်တဖဉ်လီၤ. တာ်သုဉ်တာ်ဖျးအါထီဉ်ဘဉ်ဆဉ် တာ်ဖိတာ်ဃာ် (ကွဲဒီးကနဲ) တဖဉ်စ့လီၤ. လၢတာ်န့ဉ်အယံ ပမ့ၢ်ဘုဉ်ကွဲန့ဉ် အဘျးအဖျိဉ်ကအိဉ်ဒီးပဟံဉ်ပယီၤန့ဉ်ကမုာ်လီၤ.”

တာ်ဟ့ဉ်တာ်မလိတဘျီအံၤန့ဉ် ဘဉ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒဉ်လၢတာ်မကနဲအလၢအယံ ဒူဖိသဝီဖိတဖဉ် လဲၤထီဉ်ကနဲဒီးဟံးန့ဉ်အစီ နံသိးတာ်ကသုအီၤလၢ တာ်ပျဲကဆီကွဲစီကနဲစီအတာ်မလိအဂီၢ်လီၤ. တာ်မလိတကတီၢ်အံၤအပူၤ ပုၤထီဉ်တာ်မလိတဖဉ် မလိဝဲဒဉ်လၢကဘဉ်ထုးထီဉ်ကွဲစီကနဲစီလၢကနဲအဖျၢဒ်လဲဉ်, ဒီးကဘဉ်ပျဲကဆီပုၤပတီၢ် ဒီးတာ်ကြးမအီၤဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ. နံသိးကွဲစီဒီးကနဲစီတဖဉ် ကကဆီဒီးတုာ်ကယံာ်အဂီၢ်

- ပတဘဉ်ဘံးထုးထီဉ်ကွဲစီကနဲစီလၢပစုဘဉ်. တာ်ကဘဉ်ဟံလီၤကွဲအကနဲအဖၢတဖဉ် လၢတာ်ပျဲကဆီတာ်အလီၤ ဒီးတာ်ပျဲကဆီတာ်အဖီလၢန့ဉ် တာ်ကဘဉ်ဒီးဃာ်သဟၤ နံသိးတာ်အစီတဖဉ်ကယုၤန့ဉ်လီၤဝဲအဂီၢ်လီၤ.
- တာ်ပျဲကဆီတာ်န့ဉ် ကဘဉ်အိဉ်ဝဲသၢပတီၢ်ဒီး တာ်တုအီၤလၢ ပုၢ်ပီၤသ့လီၤ. တၢတပတီၢ်န့ဉ် တာ်ကဘဉ်သုပုၢ်ပီၤကတကထၢ, ခံတီၢ်တပတီၢ်န့ဉ်တာ်ကဘဉ်သုပုၢ်ပီၤက ၂ ကထၢ, ဒီးသၢတီၢ်တပတီၢ်န့ဉ် တာ်ကဘဉ်သုပုၢ်ပီၤက ၃ ကထၢန့ဉ်လီၤ.



- ကွဲအကနဲအကဘျးလာအိဉ်ဒီးတၢ်အစီတဖဉ် န့ဉ် တၢ်ကဘဉ်ကူးပြီလီအီၤ တဒိဉ်တဆံး တလိဉ် ဖိတလိဉ်ဖိ, ဒီးကူးတဲာ်ကွံာ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အသလီ လၢ အအိဉ်ခံခိခံကပတဖဉ် ယၢ်ပယၢ်ပ နီသိး တၢ်အစီတဖဉ်ကဟးထီဉ်ချူချူ အဂီၢ်လီၤ.
- ကွဲကနဲအအုဉ်ဒီးအဖိတဖဉ်န့ဉ် တၢ်ကဘဉ်ဟ်တုာ် ကွံာ်အီၤလီၤ. ပမ့ၢ်ဘံးထုးထီဉ်တၢ်အစီလၢအကျဲဉ် ကျီအသးဒီးကွဲကနဲအအုဉ် မ့တမ့ၢ် အဖိတဖဉ် န့ဉ် တၢ်အစီလၢပမၤန့ၢ်န့ဉ် တကဆိလၢဘဉ်ဒီး တူၢ်တယံာ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ.
- နီသိးတၢ်အစီတဖဉ် ဟးထီဉ်ကချူ အဂီၢ် ဖဲပပျံာ် ထုးထီဉ်တၢ်အစီဒီးအံၤအခါ ပမ့ၢ်မၤအီၤလၢတၢ် ကိၢ်ကျါန့ဉ် တၢ်အစီတဖဉ် ကဆံ့ထီဉ်ဒီးယုၤလီၤ ဝဲကချူ ထီဉ်လီၤ.
- တၢ်အစီလၢပမၤန့ၢ်န့ဉ် ပကဘဉ်ပျံာ်ကဆိကဒီး အီၤလၢထံပျံာ်တဝီန့ဉ် အဂ့ၤကတၢ်လီၤ.

တၢ်အံၤမ့ၢ်ဒဉ် တၢ်ပျံာ်ကဆိကွဲစီကနဲစီအကျါ အကျဲ လၢဒူဖိသဝီဖိတဖဉ်မၤလိဘဉ်ဝဲန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ဉ်တၢ်ဘျဉ်ကွဲဒီးတၢ်ပျံာ်ကဆိကွဲစီအတၢ် မၤလိအဝဲအံၤ မ့ၢ်လၢ အကျါအကျဲတကီဘဉ်ဒီး ပျံာ် အါဂမၤအီၤသ့ညီညီဖိအယိ ဒူဖိသဝီဖိတဖဉ်ဘဉ်သ့ဉ် ဘဉ်သးဝဲဒိဉ်မးလီၤ.

စီလုဒိဉ်လၢအမ့ၢ် ဂံၢ်ကံာ်တူဉ်သဝီဖိတဂမံး ဝဲ, “တၢ်မၤလိတခါအံၤ တလီၤကၢာ်ဘဉ်. ယမၤလိမုာ် သပျံာ်လီၤ. မ့မ့ၢ်လၢကွဲတခါဒု ကဘီဉ်တစဲးဖိ. တလိဉ် လၢပကဘဉ်ထီဉ်သ့ဉ်ဘဉ်. ပမၤတဘျီယိမ့ၢ်တလၢာ်ဘဉ် န့ဉ် ကမၤအီၤလၢခံတသီသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဒီးနီတၢ်မၤလိ အသိး ပမ့ၢ်မၤအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ဉ် ကွဲစီစ့ၢ်ကိးအပ တီၢ်ကထီဉ်ဘးဒီး ပျံာ်တယုၤလီၤပကွဲစီအပူၤလၢဘဉ်.”

ဒ်န့ဉ်အသိး နီၣ်ဝါဒု လၢအမ့ၢ် ဂံၢ်ကံာ်တူဉ်သ ဝီဖိတဂမံးစ့ၢ်ကိး စံးဝဲ, “တၢ်မၤလိတခါအံၤအယိ ပသ့ဉ် ညါအါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်ဒ်န့ဉ်ဒ်အမ့ၢ် ကွဲဒီးကနဲန့ဉ် ဟံး န့ၢ်တၢ်ဖိပျံာ်လၢလဲဉ်. လၢယဂီၢ်န့ဉ် အညီလီၤ. ပမ့ၢ်တု

ထီဉ် ကွဲအတၢ်ဝဲန့ဉ် ပမၤအိဉ်ဘဉ်ကုၤအီၤညီဒီးပဟံး န့ၢ်အစီညီလီၤ. ပျံာ်သးစၢ်, ပျံာ်သးပျံာ်, ပိာ်မုာ်, ပိာ်ခွါ မၤသ့ခဲလၢာ်လီၤ.”

တၢ်ဟ့ဉ်တၢ်ဘျဉ်ကွဲဒီးတၢ်ပျံာ်ကဆိကွဲစီအတၢ် မၤလိတဘျီအံၤ တမ့ၢ်ထဲ တၢ်ကမၤအါထီဉ် ဒူဖိသဝီဖိ အတၢ်ဟဲန့ဉ်အဂီၢ်ဘဉ်. မ့မ့ၢ်တခီကမ့ၢ်စ့ၢ်ကိး တါတ ဘိလၢ အကဒုးစဲဘူး ဒူဖိသဝီဖိတဖဉ်ဒီးတၢ်ကတဲာ် ကတီၤ သ့ဉ်ပျံာ်ဝဲဉ်ပျံာ်ဒီးတၢ်မံၤလၢဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိန့ဉ်လီၤ.

စီဝဲအဲဉ်ထုလၢအမ့ၢ် ခုစဲတၢ်ကွဲစီကယာ် တၢ်မံၤလၢဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိအပူၤမၤသကိးတၢ်တဂမံးဝဲ, “အဝဲသ့ဉ် (ဒူဖိသဝီဖိ) တဖဉ်မ့ၢ်မၤတၢ်မၤအဝဲအံၤ န့ဉ် နီသိးအကွဲအဟးဟံးဝဲလၢ သ့ဉ်ခိဉ်ထံးဝဲဉ်ခိဉ်ထံး တဖဉ် သုတအူအိဉ်ဒီးဟးဂီၢ်ကွံာ်တဂ့ၤအဂီၢ်, ကွဲက ဟဲအါထီဉ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ဉ် အဝဲသ့ဉ်ကအဲဉ်ကတီၤသ့ဉ် ပျံာ်လီၤ. နီသိးကနဲကအိဉ်အါထီဉ်ဒီးကအိဉ်ဘဉ်သ့ဉ်ဖိ ဝဲဉ်ဖိအဂီၢ်, သ့ဉ်ပျံာ်သုတအူအိဉ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ဉ် အဝဲ သ့ဉ်အသးကထုၤပၢ်ထီဉ်လၢ ကကတဲာ်ကတီၤသ့ဉ်ပျံာ် ဝဲဉ်ပျံာ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.”

ညီနီန့ဉ် ဖဲပဒိဉ်တဖဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်ပျံာ်ပူၤဆဉ် ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢသ့ဉ်ပျံာ်ပျံာ်ကွီၤအခါ လီၢ်ကဝီၤပျံာ်ထုလၢ ဖိတဖဉ် ဘဉ်တၢ်နီၤဟးထီဉ်ကွံာ်အီၤလီၤ. တၢ်အံၤ ဒုးအိဉ် ထီဉ်တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲ, ပျံာ်ဂီၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီ, ဒီးတၢ်ဖျိဉ် တၢ်ယာ်အါမးလီၤ. မ့မ့ၢ်ဒူဖိသဝီဖိလၢ ကွဲဒိဉ်မဲၤညီပျံာ် ပူၤဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢသ့ဉ်ပျံာ်ပျံာ်ကွီၤဟီဉ်ကဝီၤအပူၤတ ဖဉ်တခီ ဘဉ်တၢ်ဟ့ဉ်ခွဲးဟ့ဉ်ယာ်အီၤလၢ ကအိဉ်ဆိး ဖဲအလီၢ်အကျဲဒီး ကအံးထွဲကွဲထွဲစၢ်သ့ဉ်ပျံာ်ဒီးတၢ်မံၤ လၢဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိန့ဉ်လီၤ. တနီၤန့ဉ် န့ဉ်လီၤမၤသကိးတၢ် လၢ ဒူသဝီကပျံာ်အပူၤစ့ၢ်ကိးလီၤ. တၢ်သ့ဉ်တဖဉ်အံၤအ ဖိခိဉ် ခိဖျိတၢ်ဟ့ဉ်တၢ်မၤလိတခါအံၤအယိ ဒူဖိသဝီဖိ တဖဉ် အတၢ်လုာ်အိဉ်သးသမူအကျဲကဟဲအိဉ်အါ ထီဉ်, တၢ်အဲဉ်သ့ဉ်ပျံာ်ဝဲဉ်ပျံာ်ကအါထီဉ်, ဒီး တၢ်အံၤ ကမ့ၢ်ဝဲ ဒိဂုၤတဲာ်ဘဉ်တခါလၢ အဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘါ လီၢ် ကဝီၤဒူဖိသဝီဖိလၢတၢ်ရဲဉ်သဲကတီၤသ့ဉ်ပျံာ်န့ဉ်လီၤ. ■

# တၢ်မုၢ်ဃၢ်ခံဒု ဘၣ်သၢ်ကၢ်ဒုးတၢ်ဖဲဘျၢၣ်ဂီၤပျီအဂ့ၢ်

မုၢ်ဘျၢၣ်ကၢ်-လူၤသီဖီဒု

ချီ

ချီလိာ်ကျိအိၣ်ဟဲယွၤလီၤအသးအခိၣ်ထံး  
ခိၣ်ဘိန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကၢ်တၢ်ဖဲဒိၣ် ကဆိ  
ထၢၣ်သ့ၣ်ပှၢ်ဖးဒိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ထံကျိတဘိ  
အံၤတမ့ၢ်ထံကျိလၢအဒိၣ်နီၢ်နီၢ်ဒီးအဆံးထဲန့ၣ်ညါဘၣ်.  
အဝဲမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ထံကျိအဂီၢ်မၤဖိတဘိန့ၣ်လီၤ. ထံကျိတ  
ဘိအံၤဆံ့ဂ့ၤမး ဒီးနအိၣ်အိၣ်ဘဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ချီချီလိာ်  
ကျိထံကျိအံၤ ဟဲယွၤလီၤခိၣ်ဖျိယိဝါပျီ ဆၢထံကီၢ် ဆူထံ  
ယဲာ်ခံကီၢ်မိပူၤဝံ ဆူယိစံာ်လီၤပျီဝံလီၤဝဲဆူတရံးပျီဝံ  
ဆူထံဆံာ်ထံပျီ ဆူပိၤဒုးပျီ ဟံာ်ဂီၤလိာ်အသးဝံ  
ဆူချၢၣ်ဂီၤပျီ ဖဲန့ၣ်ဒီးတိကီၢ်လိာ်အသးဒီးပျဲလိာ်ကျိ  
ထံကျိန့ၣ်လီၤ.

ချီချီလိာ်ကျိထံကျိ အနၢ်လီၤဂ့ၤမးအယိ တၢ်  
မၤအိၣ်အိၣ်လၢတၢ်ထုစံာ်လိာ်ပျီအဂီၢ် န့ၢ်ဘျးန့ၢ်ဖျိဒီး  
ဘုဟးထီၣ်လၢအကထိတဖၣ်အကထိ တုၤလၢအက  
လးကလးဒၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ. ချီချီလိာ်ထံကျိတဘိအံၤအ  
နၢ်လီၤ ဒီးဒီးယွၤလီၤဘၣ်ဝဲဆူကီၢ်သ့ၣ်ဂ့ၢ်အပူၤဒီးကီၢ်  
သ့ၣ်ဂ့ၢ်ဖိပူၤထုလံးဖိထံခိၣ်ကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံာ်ဟံာ်  
ပျဲဝဲဒၣ်ဒီးတနံာ်တဘျီလုၢ်လီၤဝဲဒၣ်ထံကျိအံၤအထၣ်  
လၢထိးဖါတဒုတနံာ်တဘျီတနံာ်တဘျီန့ၣ်လီၤ. ဖဲထံ  
ခိၣ်စိ...အိၣ်မုၢ်ဒီးအခါအဝဲကရၢကရီအဖိအလံးဖဲ  
ဘျၢၣ်ဂီၤသဝီတနံာ်တဘျီလၢတၢ်ထုဖျိကျိၣ်စ့ဒီးပျးန့ၢ်  
ထိးဖါသၢမၤတဒုဒီးလုၢ်လီၤချီချီထံန့ၣ် တၢ်ယုတၢ်ဖိး  
ဖဲအဝဲအစါန့ၣ်ယုဖိးဂ့ၤမးအယိ ဖဲအလုၢ်လီၤထံထၣ်  
အနံၤန့ၣ်ကီၢ်သ့ၣ်ဂ့ၢ်ဒီးတဘျီညါအပူၤသဝီဖိ လၢသဝီ  
၁၃ ဖျၢၣ်အိၣ်ဘျးအိၣ်သၢဒီးဟံာ်တၢ်ကွၢ်မုၢ်ဝဲတၢ်ဖဲတၢ်  
မၤသ့ၣ်တဖၣ်ကိးနံာ်ဒီးယုယုန့ၣ်လီၤ. စိဖဲန့ၣ်အါတ  
ကွၢ်တၢ်စုၢ်တၢ်နၢ် တၢ်ဘျၢၣ်တၢ်ဘါ တၢ်ဆိတလဲစ့ဝဲအ  
ယိ ပှၢ်သးပှၢ်စံးဝဲတၢ်အသုန့ၣ်ကီၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်မုၢ်မဆါတနံၤညါအံၤ ထံခိၣ်စိ...အဖိ  
ခါထီၣ်က့ၤအလီၢ်တဘျီ ခိၣ်ဖျိတၢ်စုၢ်တၢ်နၢ်တၢ်ဆိတ  
လဲအါထီၣ်ဒီးဂီၢ်လီၤအယိ တၢ်ဒုၣ်တၢ်လုၢ်ထံထၣ်အ  
မုၢ်တနံၤန့ၣ်စ့ၤလီၤဝဲဒၣ်အယိ ပှၢ်သးပှၢ်စံးကိးဝဲတၢ်  
အဝါလီၤဖးအယိ ပှၢ်ဒုၣ်ထံခိၣ်အဖိခါအတၢ်လုၢ်ထံ  
ထၣ်စ့ၤလီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်အယိတနံာ်ဒီးတနံာ်လီၤစါကွၢ်  
ဝဲဒၣ်အယိဖဲ၂၀၂၅ နံာ် အဝဲအံၤအပူၤ တၢ်လုၢ်ထံထၣ်  
လီၤမၤကွၢ်ဝဲဒၣ်လံ. မၤတဘၣ်လၢဘၣ်. ပှၢ်သးပှၢ်စံး  
ဝဲတၢ်ဒီးယံာ်တၢ်ဒီးဂ့ၤထီၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်တၢ်ဒီးယံာ်တၢ်  
ဒီးစ့ၤလီၤ ဒီးဆူတၢ်လီၤမၤန့ၣ် မၤကွၢ်ကွၢ်သၢၣ်. လၢတၢ်  
အံၤအယိ စိပူၤကွၢ်တၢ်ယုတၢ်ဖိးအါဝဲအဖိခိၣ်. လၢတၢ်  
ကိးကဟဲဒီးဘၣ်ဂီၢ်ဖိးမဲဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်လၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤပှၢ်အါဂၤတၢ်ထံာ်အါ  
မံၤ ပှၢ်အါဂၤတၢ်ဆိကမိၣ်အါကလုာ်အယိ တၢ်လီၤဖျၢၣ်  
ဒီးတၢ်လီၤဟံာ်ပိာ်ထီၣ်အခံကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤဖျၢၣ်  
ဒီးတၢ်လီၤဟံာ်အါလၢကဲာ်ဆိးတဘျီ တၢ်မုၢ်ဃၢ်ဖါပှၢ်  
အဂံၢ်ဆူၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၢ်ထုလံးဖိအ  
ပှၢ်သးပှၢ်လၢစိပူၤကွၢ်အတၢ်သ့ၣ်ညါဒီးတၢ်ဆိၣ်ယီၣ်  
မၤလိာ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမုၢ်တၢ်ကတိၤလီၤသအဒီးတၢ်  
ကတိၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအါမးအယိ ပှၢ်ဖိသ့ၣ်ခဲအံၤဖးဝဲ  
အခိပညီတဘၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စံးဝဲ ထံ  
တြၢ်ဆူးပှၢ်တအိၣ်ဘၣ်. တၢ်မုၢ်ဃၢ်အိၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဆူၣ်  
လီၤ. နါဒိထီၣ်ပှၢ်တလဲဟးဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဆူၣ်. ဝဲာ်  
ဘီၣ်လီၤတလုာ်ပှၢ်တသ့ၣ်ဟံာ်သ့ၣ်ယီၣ်ဘၣ်. ဟီၣ်ခိၣ်  
ဆူၣ်တၢ်မုၢ်ဃၢ်အိၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. အနီၢ်ကီၢ်န့ၣ် ထံတြၢ်ဆူး  
န့ၣ်ထံလုၢ်ဘၢတၢ်သ့ၣ်ဒီးညီဝဲဒၣ်. နါဒိထီၣ်န့ၣ်ခိၣ်ဖျိထံအိၣ်ဝး  
တရံးတၢ်အယိထံမၤဟးဂီၢ်တၢ်ညီစ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.  
ဝဲာ်ဘီၣ်လီၤတလုာ်စံးတၢ်န့ၣ် ဟီၣ်လၢညီဝဲဒၣ်အယိ



န့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်အဂုၤအဂၤအိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်လၢပုၤသးပှၢ်  
ဒုၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးတြိဝဲကအိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်အါမးလၢအပတီၢ်တုၤ  
ဒၣ်လဲၣ်လၢသ့ၣ်ထူၣ်ဝၣ်ထူၣ် ထံၣ်ကိၣ်ကစၢ်က  
လိ ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိ ဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိ ထီၣ်ဖိလံၣ်ဖိအပတီၢ်ဒၣ်  
လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒီးအံၤအယိၣ်ဘျၢၣ်ဂီၤပျီၤပျီၤအါဂၤ  
ပုၤလီၤကဝီၤဖိဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကိးဝဲလၢ ချီချီထၣ်န့ၣ်  
လီၤ. တၢ်လၢချီချီလိာ်ကျိၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ထံၣ်ကျိၣ်လၢအဆံးကဲာ်  
ဆိးဘၣ်. အဝဲလီၤဆိးဘၣ်ဝဲပျဲလိာ်ကျိၣ်န့ၣ်ဒီးပျဲလိာ်  
ကျိၣ်စ့ၢ်ကိးတမ့ၢ်ထံၣ်ကျိၣ်လၢအဆံးဘၣ်အယိၣ် အဝဲခံကျိၣ်  
တိကိာ်လိာ်အသးဒီးကဲာ်ထီၣ်က့ၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဖးဒိၣ်  
တဒုဒီးအိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤလီၤကဝီၤဖိဖဲ  
န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်မိၢ်ပှၢ်လံ . မၤတဘၣ်လၢ  
ဘၣ်. အယိၣ်သတးဒီး မၤတသ့လၢဘၣ် ပဘၣ်ကျဲး  
စးတုၤပမၤသ့တစုလီၤ. တၢ်အံၤလၢမနုၤအယိၣ်လဲၣ်.

ပုၤသးပှၢ်စံးဝဲ

ပုၤတစုၢ်ပုၤမိၢ်ကတိၤ, ပုၤယုၤသံၣ်ကိးကျဲးအဘိ,  
နဟးဖျိးကျဲးနဒီးလဲၤ, နဒီးလဲၤဒီးတၢ်ဒီးခဲ, ဟးဖျိးကွၢ်  
က့ၤနလီၤခံတၢ်ယံၤနကတုၤဘူးဒီးတၢ်သ့ၣ်လီၤမၤလိာ်  
အိၣ်ဟံးခဲလၢလီၤ. စံးကဒီးဝဲပုၤဆုၣ်ကဲာ်ဆိးန့ၣ်ပုၤ  
ကၢ်တူၢ်, ပုၤစၢ်ကဲာ်ဆိးန့ၣ်ပုၤလီၤဘျးပတၢ်အိၣ်မူပုၤ  
ကဘၣ်အိၣ်မူမၤအီၤဘၣ်ဒးဘၣ်ဒးလီၤ. ကိၣ်လိကဲာ်  
ဆိးလီၤလူကွၢ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယိၣ် ချီချီ  
ထၣ်စံာ်ပျီ (ကိး) လၢဘျၢၣ်ဂီၤပျီအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲ  
လၢမၤပျီကရူၢ်တၢ်ပၤအပူၤကိၢ်သ့ၣ်ဂုၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိချီ  
ထၣ်စံာ်ပျီအံၤကိးနံၣ်ဒဲးဘုဟးထီၣ်ဝဲ ၆၀၀၀ ဒီးတုၤ  
လၢ ၆၅၀၀ ဒီးကိးနံၣ်ဒဲးန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်စုၤတဘၣ်ယီၤတသ့ဒီးအံၤအဖီခိၣ် စီ  
လုာ်ဒီးအမ့ၢ်တုၤဝဲ လူၤသီကိၢ်ဆၣ်ဘၣ်ဖိၣ်မၤညၣ်ဝဲ  
ကျိၣ်ခိၣ်တဂၤ စံးဝဲ, “ ပမၤစၢၤတၢ်ကရၢကရီၤအတၢ်မၤဒု  
ပမၤလီၤ ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပတၢ်အိၣ်မိၢ်ပှၢ်အလီၤအကျဲးတခီ  
မ့ၢ်ဒၣ်ပထူအိၣ်စံာ်ဒီးမၤအိၣ်မိၢ်ဝဲလီၤ. ဒီးပဖိတရၢဆံး  
ဆံးဖိဒီးလီၤ. ၂၀၂၄ နံၣ် အပူၤထံလုၢ်ဘၢကွၢ်ပစံာ်ပျီ

ဒီးပဘုသံကွၢ် လီၤဘျၢၣ်ကွၢ်ကျၢၤကတိၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်  
ဒီးခိဖျိတနံၣ်ဒီးတနံၣ်ပဘုဆံၣ်အိၣ်ဒီးကိးဝဲဒၣ်အယိၣ်ပ  
အိၣ်က့ၤဒၣ်ပဘုအဆံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဒုးလၢ  
၂၀၂၅ နံၣ် အဝဲအံၤပကမၤဒီးအိၣ်ဘၣ်က့ၤဘုအသီ  
လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဖဲ လၢအိးကူၢ် ၂ သီ တုၤလၢ ၁၀ သီ  
၂၀၂၅ နံၣ် မူခိၣ်ဟဲစူၤလီၤလၢအဆၢတတဲာ်နီတဘျီဒီး  
ထံၣ်ကျိၣ်ဒီးအမ့ၢ် ပျဲလိာ်ကျိၣ်ဒီးချီချီလိာ်ကျိၣ်ထံၣ်ကျိၣ်ခံ  
ဘိယုလိာ်အသး ဒီးဟဲထီၣ်အိၣ်ထၢၣ်ညီပစံာ်ပျီပူၤဒီး  
တုၤအလီၤက့ၤတဘျီပကွၢ်လီၤပဘုဖိတရၢဘျၢၣ်ညီပြး  
ကဒး တဘျီ ပသးဟးဂီၤလၢကစီကဒီးလီၤ. အယိၣ်န့ၣ်  
၂၀၂၅-၂၀၂၆ နံၣ် မ့ၢ်ပကဘၣ်အိၣ်က့ၤတၢ်မနုၤလဲၣ်.”

လီၤကဝီၤဖိဖဲန့ၣ်တဂၤစံးစ့ၢ်ကိးဝဲလၢ, “ပုၤတ  
နီၤနီၤစံးဝဲ ဘၣ်ကိၢ်တဂ့ၤဟုသးထၢၣ်ဟဲဒၣ်တၢ်လီၤ.  
ပုၤအါဂုၤအတၢ်ကညီလီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်ယဲဒုတညီဝဲလၢယ  
ဂီၢ်ဘၣ်. ဟုသးထၢၣ်အိၣ်ဒၣ်ဝဲကယၢ်ပစုလၢပပူၤ  
အိၣ်ဟုသးထၢၣ်အဂီၢ်ပစုတအိၣ်ဘၣ်.”

ခိဖျိတၢ်စုၤတဘၣ်ယီၤတသ့ဒီးအံၤအယိၣ် မၤဘၣ်  
ဒိဝဲဘျၢၣ်ဂီၤစံာ်ပျီအံၤတမ့ၢ်ထဲလၢစီလုာ်ဘိတဂၤဘၣ်.  
မ့ၢ်မ့ၢ်တခီဘျၢၣ်ဂီၤပျီအံၤ ပျီဒီးဘုၣ်ညါဟီၣ်ခိၣ်အုကၢ်ခဲ  
လၢအိၣ်တုၤလၢ အအုကၢ် ၄၀-၅၀ ယၣ်ယၣ်ညါန့ၣ်  
လီၤ. စံာ်ပျီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤခိဖျိအိၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်လၢထံကျိၣ်  
ခံဘိအတြၢ်ဆူးအယိၣ် ထံၣ်ကျိၣ်ဟဲစံာ်နီၤအီၤဟီၣ်ချါလၢအ  
ဂ့ၤသ့ၣ်တဖၣ်အယိၣ် ဘုဂုၤသပှၢ်ပှၢ်အယိၣ် အသ့ၣ်စ့ၢ်ကိး  
ဟးထီၣ်ဝဲဒၣ်ဂုၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိတၢ်ဂ့ၢ်ဒီးအံၤအယိၣ်  
လူၤသီကိၢ်ဆၣ်စံာ်ပျီသ့ၣ်ပျးဝဲကျိၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်  
ကျဲးလၢတၢ်ကသ့ၣ်လီၤက့ၤဘုတၢ်ကိၢ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီၤဖိဖဲတနီၤထံၣ်ဝဲလၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအံၤ  
ဂုၤဝဲလီၤ, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်လၢအတၢ်တခီအါန့ၢ်ဒီး  
တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဆိကမိၣ်အီၤအိၣ်ဝဲဒၣ်ဒ် ထံတီ  
ဒီးဟးလီၤပျဲန့ၣ်က့ၤထံတနီၤလၢ, ထီၣ်ဖြးသ့ၣ်တဖၣ်  
ပူၤကတၢထီၣ်တဘျီဘျီထဲသီးညီချီၣ်မၤတဘၣ်တဘၣ်,  
ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိထူလံၤ ထိး, ဆီ, ကျိၢ်, ပနံၢ်, ကသ့ၣ်တ

ရာ ဂုဏ်ကျေးစားဒုးပု တာ်တုတ်အခါအါတလတဘျီ  
ဘျဉ်ဂီပျီအံၤထဲသိးဒီးဘုဟးထီၣ် ၆၀၀၀-၆၅၀၀  
ဘၣ်ဆၣ်ခဲအံၤလီၤပီၣ်ဒၣ်လံၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ပုသး  
ပုၤစံးဝဲဒုးလီၤပီၣ်န့ၣ်လီၤပီၣ်ယုၣ်ဒီးဒဲတဖျဉ် အမဲၣ်ညါ  
လီၤပီၣ်ယုၣ်ဒီးပုၤကူပုၤကညီန့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီသဝီဖိတဖျဉ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ကိာ်တၢ်ဂီၤ  
လၢဆူညါတနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်တၢ်ကမၤအသးဒဲလဲၣ်. တၢ်  
အိၣ်သးမ့ၢ်မၤဘၣ်ဖုးအသးဒဲအံၤ ဝဲကျိၤဘၣ်ထွဲ စံၣ်ပျဲ  
သ့ၣ်ပျဲပျဲပျဲပျဲမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖျဉ် ဒဲသိးဒီးဟီၣ်ခိၣ်  
အံၤအပူၤကအိၣ်ပျဲဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ပျဲအဂီၢ်န့ၣ် နံၣ်ဖျဉ်  
တၢ်သ့ၣ်တၢ်ပျဲဒဲအမ့ၢ်သဘုဟ်လၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, နံၣ်သိသၢ  
လါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီၣ်နီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, စံၣ်ပျဲသ့ၣ်ပျဲပျဲပျဲမၤတၢ်ဖိ  
သ့ၣ်တဖျဉ် ကဘၣ်သ့ဆိကမိၣ်တၢ်အဝဲအံၤဒီးယုကျဲဒီး  
အိၣ်ကတဲၣ်ကတီၢ်ဟ်တၢ်ချံၣ်တၢ်သ့ၣ်ဒဲအံၤအသိး သ့ၣ်

တဖျဉ်မ့ၢ်တၢ်လၢအရူဒိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ဒဲအံၤ ပု  
ခိခိၣ်ကစၢ်ကျိဖိသ့ၣ်တဖျဉ် ညီန့ၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဒၣ်တၢ်တ  
ကလုာ်လီၤလီၤ ဒီးဝဲဒဲန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤလီၤကဝီဒဲသိးဟီၣ်ခိၣ်ဘျီ  
အသုတအိၣ်လီၤဟီၣ်တဂ့ၤအဂီၢ် တၢ်ဆိကမိၣ်လီၤလီၤ  
ဆိဆိတအိၣ်ဘၣ်အယီၤ လီၤကဝီဖိသ့ၣ်တဖျဉ်ဆၢမ့ၢ်  
လၢလၢအဘူးကတၢ်စံၣ်ပျဲသ့ၣ်ပျဲပျဲပျဲမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖျဉ်  
ကဆိကမိၣ်ဒီးယုကျဲန့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ပၤဖိဖုအတၢ်ကတီၢ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ဒဲပစံး  
တၢ်အသိး စံးဝဲ... ထံတြၢ်ဆူးန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဆူၣ်ဒီးတၢ်  
မ့ၢ်ယၢ်အိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ဒဲအံၤသ့ၣ်တဖျဉ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤ  
သတးဒီး ဆူညါတၢ်ကနီၤဖးမိၢ်ပၤဖိဖုအတၢ်ကတီၢ်တၢ်  
ဘၣ်တၢ်ဘၢသ့ၣ်တဖျဉ် လၢတၢ်ကတီၢ်သ့ၣ်အါမံၤအ  
ပူၤကြးတၢ်ဒီးန့ၣ်န့ၣ် ဒီးမၤလိသ့ပသးန့ၣ်လီၤ. ■



ကညီပုၤထွဲလံၤဖိဖိကီၢ်သ့ၣ်ဂုၢ်သ့ၣ်တဖျဉ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢဘၣ်ထွဲဒီးထံနီၣ်တကပူၤန့ၣ် တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထွဲအလီၤလၢအရူဒိၣ်တခီ  
မ့ၢ်ဝဲချီချီထၣ် (ချီချီလိာ်ကျိအထံထၣ်) လၢအမ့ၢ်တၢ်လုာ်ထံထၣ်အလီၤ ဒီးမ့ၢ်လၢတၢ်ဒုၣ်တၢ်စိာ်အလီၤတခီမ့ၢ်ဝဲဒၣ်  
ကၢ်ပၣ်လၢလၢအအိၣ်ဝဲလၢမ့ၢ်အခိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ.



# လၢမနုၤအယိကဲထီၣ်က့ၤတၢ်ပီၢ်ဘၣ်ယၤဆၢတခါလဲၣ်

ဘျၣ်ကနၢၤ-လူၤသီဖိဒု

ပုၤ ကညိဖိအပုၤသ့ၣ်က့ၤသးပုၤတဖၣ် အတၢ် ကတိၤအိၣ်ဝဲလၢပုၤလၢကစၢၤလံၤလံၤလၢ အစံးဝဲဒၣ် မၤဒ်န့ၣ်တဂ့ၤ, ပုၤတမၤတၢ်ဒီး န့ၣ်ဘၣ်. တၢ်မၤဒ်န့ၣ်တကလုာ်တၢ်မ့ၢ်မၤဒီးမ့ၢ်ကဲထီၣ် တၢ်ကမၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တနံၤကအိၣ်က့ၤဘၣ်ဖုးလၢတၢ်ပီၢ် ဘၣ်ယၤဆၢတခါလဲၣ်. အဝဲသ့ၣ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံၤဒီးစံး ဝဲဒၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမ့ၢ်စဲယဲၤကၣ်သၢ, ပမ့ၢ်စံးဒ် န့ၣ်သၢပုၤဒီးပကကွၢ်ကွၢ်အဒိအတဲာ်တခါလၢအဘၣ် ထွဲဒီးပဖုဖုစိမိၢ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်, အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်ဖဲထံမူခံသဝီ, လူၤသီခိၣ်ကဝိဖိအမ့ၢ်ဝဲ စိမိၢ်ပျီကရၢၤ လူၤသီကီၢ် ဆၣ်အပုၤန့ၣ်လီၤ. စိဆၢကတိၤအဝဲန့ၣ်ကွီကီၣ် အိၣ် ဒၣ်ယံၤယံၤတဖျၢၣ်အယိ ဖုမိၢ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်တမၤလိဘၣ်တၢ်ဂ့ၤ မိၣ်ဂ့ၤမၣ်ဘၣ်အယိ အဝဲတဖျိထီၣ်ဘၣ်ကွီဒိၣ်ကွီထီ ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဖုမိၢ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤတဂ့ၤလၢ အအိၣ်စဲယဲၤဒီးတၢ်လၢလီၤဆိအယိခါ. မ့တမ့ၢ်အဝဲ မ့ၢ်စဲယဲၤပုၤတဂ့ၤလၢအဟ့ၣ်လီၤအသးလၢတၢ်မၤအပုၤ တဲာ်တဲာ်ဒီးမၤတၢ်ဆၢတဲာ်ဒုဒုဒီးဘျၣ်တၢ်လၢမူဒါတၢ်ဖံး တၢ်မၤအပုၤတဲာ်တဲာ်ဖျၢၣ်အယိ အဝဲအမံၤဘၣ်ဟူထီၣ် သၢလီၤလၢကီၢ်သုလုၤဒိတဘျၣ်ညါအပုၤ အမဲာ်ညါကီၢ် ပယိဒိတဘျၣ်ညါအပုၤ တကးဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဖျၢၣ်သ့ၣ် ညါဘၣ်အိၣ်စိမိၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖုမိၢ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်အနီၢ်ကစၢ်စံးဝဲ သါဝဲသါန့ၣ်လီၤ တၢ်ပၢ်ဆၢတၢ်မၤအံၤစးထီၣ်လၢ ၁၉၄၇ ဒီးတုၤလၢခဲ အံၤသၢတသံနီတဘျီဘၣ်. တၢ်ဂ့ၢ်အဝဲအံၤပုၤလၢအလဲၤ သကိးက့ၤသကိးယုာ်တၢ်ဒီးအိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အဖံးဘူး ညၣ်တံာ်တဖၣ် စံာ်ယဲၤတဲယုာ်ဝဲဒၣ်အိၣ်တပနီၤန့ၣ် ပနီၤဟူဘၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ဒီးပကွၢ်က့ၤလၢဖုအတၢ်စံာ် စိအပုၤအဝဲဒုးတၢ်ဆုၣ်ဆုၣ် ဒုးတၢ်အဘျီအါအါအယိ

မၤန့ၢ်တၢ်စ့ၢ်ကိးအဘျီအါဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ် လၢပဖးဘၣ်က့ၤအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပနီၤဟူဘၣ်က့ၤအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ မ့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်ဖးဒိၣ်တခါလၢပတၢ်အိၣ်မူအပုၤ ကဲထီၣ်တၢ်ဂံၢ် တၢ်ဘါဖးဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်စံးဒီးန့ၣ်ဒီး လၢတၢ်နီၢ် ဟူဘၣ်အါဘျီအါခါအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ အဖံးဘူးညၣ်တံာ်တဲ ယုာ်တဲမ့ၢ်နီၢ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးပီၢ်ဘၣ်ယၤဆၢက့ၤ ဝဲဒၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အမ့ၢ် ဖုစိန့ၢ်ကီၢ်ပၢ်အမံၤတမ့ၢ်ပုၤကညိ အကျိာ်ဘၣ်. အတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါတမ့ၢ်ပုၤကညိအတၢ် စ့ၢ်တၢ်နီၢ်တၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါဘၣ်. စံးကဒီးဝဲဝဲ အနီၢ်တပျီ အခါအမိကိးက့ၤအိၣ်လၢကဘၣ်အိၣ်ယဲၤအိၣ်ဘူးအ ယိ အဝဲယဲၤက့ၤဒီးကဒုးကဒုၣ်တၢ်လၢအမိအမါအလီၤ ဝံသ့ၣ်ဒိၣ်သးဖျိးအဖိခိၣ် ခးအမိၢ်အထိးမိၢ်ပျၢ်ဒီးကျိ အယိ အမိၢ်ဆိၣ်အိၣ်အံၤ မိၢ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်စ့ၤ, နစံးလၢနက ဒုးနီၢ်နထံနကီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးနမၤတရီတပါနမိၢ် နပၢ်ထဲအံၤညါန့ၣ် နဒုးထဲလဲၣ်နဒုးဘၣ်ဆၣ်နဒုးန့ၢ် နကီၢ်တန့ၢ်ဘၣ်. အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်နီၢ်ဟူတခါလီၤ. ပ တထံၣ်လၢပမဲာ်ဘၣ်. အယိန့ၣ်အဝဲအံၤဝဲအဝဲအစိဒု တၢ်ဒုးတၢ်ယၤတၢ်မၤတဝံၤဘၣ် အယိပုၤအါဂၤစံးဝဲ စိ န့ၢ်ကီၢ်ပၢ် မ့ၢ်တမၤကမၣ်ဘၣ်တၢ်ဒ်အံၤ ကီၢ်သုလုၤန့ၣ် ကန့ၢ်က့ၤဝဲအဝဲအစိလီၤ.

ပမ့ၢ်စံးဘၣ်ဖုးဒ်န့ၣ်ဒီး ဘျီဘၣ်မၤဘၣ်အိၣ်ဝဲ ဖုအသးသမူအိၣ်ဒ်မိၣ်, တဲတဘျၣ်ဘၣ်, မၤတဘျၣ် ဘၣ်, ကွၢ်ဖဲပုသံဝံၤအလီၢ်ခံတဘျီအံၤ တဲထီၣ်ဖျိးတၢ်အါ နံၤအါဂၤအယိ စဲခံလံ. အဝဲအံၤကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ပီၢ်ဘၣ် ယၤဆၢ ဖးဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. လၢခဲအံၤတၢ်ကွၢ်ထံဒီးထံၣ် ဘၣ်အိၣ်ပျဲမဲာ်ပျဲနီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ဖုဖုမိၢ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်အဝဲတမ့ၢ်ပုၤလၢ အအိၣ်မူစၢၤအဖိမုၣ်ဖိခါတရၢလၢ တၢ်မၤပုၤကညိထူလံၤ တၢ်လုာ်တၢ်လၢနီတဘျီအပုၤန့ၣ် အဖိတရၢတသ့ၣ်ညါ

ဘဉ်လၢတၢ်မၤတရၢအံၤနီၤတမံၤဖဲယဲၤလီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျါဆံၣ်ဆံၣ်ဖိတခါလၢတၢ်ကွၢ်အပူၤလီၤ. မ့ၢ်စံးဒ်န့ၣ်ဒီးသုးက့ၢ်ကီၢ်ရၢၤဂၤတလိာ်ပတဲတၢ်နီၤတမံၤဘဉ်. အဘူးကတၢ်ပသုးက့ (၅) မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၤအပူၤ တၢ်ခိၣ်တၢ်နီၤဖးဒိၣ်ဖးတုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်အါမး မ့ၢ်အအိၣ်မူၤစၢၤအဖိမုၢ်ဖိခါလၢကညီတၢ်လုာ်တၢ်လၢအပူၤအိၣ်ဒီးစ့ၢ်ကီးခါ. အဃိသးန့ၣ် ယဒုဖိ, ယကွီဖိ, ယမုၢ်ဂံၢ်, ယဖါတံၢ်, ယဖံယဖု, မ့ၢ်တြီၢ်အဖိမုၢ်ဖိခါသ့ၣ်စၢ, စီၣ်ထီၣ်သုမဲာ်, အိးထီၣ်သုန့ၢ်ဘဉ်လံ. ဘဉ်မနုၤအဃိလဲၣ် မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၤခိၣ်နီၣ်ပသုးရိၣ်ခိၣ်ကျၢၢ်အတၢ်မံၤမိၢ်ဒီးသုးထီၣ်ခိၣ်ခါတခါလၢဆူညါထံၣ်ရၢၢ်ကီၢ်သးတၢ်လဲၤဆူညါအဂီၢ် ဒီးစုလီၤဆိတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤဘဉ်ထွဲဒီးယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢၢ်မ့ၢ်ကညီပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၤတၢ်ပတၢ်ပြးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါ လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်စိဒီးတၢ်ပညိာ်ဖိတၢ်လၢတၢ်ကသုာ်ထီၣ်က့ၤ ဒံၣ်မိၢ်ကရၢၢ်စံၣ်တၢ်ပတၢ်ပြးသနုၤလၢအဂ့ၤ ခိဖျိတၢ်သုးကွံာ်တၢ်ရိၣ်ဖျိၣ်ပဆုၢ်တၢ်သနုၤ, တၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤဒီးဆိၣ်တခူထီၣ်က့ၤလီၢ်ကဝီၤပုၤထူလံၤဖိဒီးပုၤတတၢ်အတၢ်တိခိၣ်ရိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြသနုၤ ဒ်ခ့ၣ်အဲၣ်ယုာ်ကညီဒီးကလုာ်တၢ်ဘျၢသဲစးဒီးဖိလံၤစံၣ်ကျဲသနုၤတၢ်မၤအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. ယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်အတၢ်မုာ်လၢကွၢ်စိဒီးအတၢ်ပညိာ်ဖိတၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပလီၤသးခွဲးယာ်, တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤက့ၤခိၣ်ယၢနုၤဆၢၣ်ဒီးတခါ လၢအပျဲးဒီးကံၢ်စိလၢပျဲး, လၢတၢ်မၤမူမၤဂဲၤထီၣ်က့ၤတၢ်ဟံးယာ်ပၤယာ်က့ၤလုာ်လၢထူသနုၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢပုၤခဲအံၤအဂီၢ်ဒီးလၢပုၤလၢကဟဲလၢခံတစါဘဉ်တစါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဝဲအံၤ တမ့ၢ်ထဲလၢပုၤအိၣ်ယဲၤအိၣ်ဘူးတရၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်ဝဲဘဉ်. မ့ၢ်တခါကမ့ၢ်ဝဲဒ်ပုၤထူလံၤဖိလၢအအိၣ်လၢကရၢၢ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်ပစံးတၢ်အသိး တၢ်ပတၢ်ပြးခိၣ်နီၣ်, ကံၢ်ကီၢ်ကသးခိၣ်နီၣ်, သုးမုၢ်သံၣ်ဘိခိၣ်နီၣ်, တၢ်ဘျီတၢ်ဘါခဲလၢာ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒ်ပုၤထူလံၤဖိန့ၣ်လီၤ. အဝဲ

အံၤဒ်သိးယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢၢ်အတၢ်မုာ်လၢကွၢ်စိဒီးတၢ်ပညိာ်ဖိတၢ်အပူၤပကလဲၤတုၤအီၤချၢန့ၣ် မ်ပကကုာ်ကျဲးစးဒီးပသုတမ့ၢ်ပုၤလၢအပီၢ်ဘဉ်ယၢဆၢတၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်အံၤသရၣ်စိလၢကပီၤတၢ်ကွဲးအဖိခိၣ်စံးဝဲ ထံကီၢ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢအပျဲးဝးကဝီၤကျိၤ ကဘဉ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢနီၢ်ခိၣ်ဒီးနီၢ်သးန့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ခိၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်စံးတၢ်န့ၣ် စးဖိကဟဉ်တၢ်မၤ, စဲအုာ်ကုာ်သ့ပီညါတၢ်မၤ, တၢ်သုာ်ထီၣ်ဆိလီၤကျဲၤမုာ်ကျဲၤဘိတၢ်မၤ, တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျၢသနုၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢနီၢ်သးတခါပၤ အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ပုၤကလုာ်အတၢ်တူၢ်ခိၣ်ဟံးသးလၢအဂ့ၤ ပုၤကလုာ်အတၢ်ဆိကမိၣ်ဆိကမးလၢအထီဒီးအဂ့ၤ, ထံဖိကီၢ်ဖိ, ပုၤတတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲလိာ်သးကဘဉ်အိၣ် မ့ၢ်စံးဒ်န့ၣ်ဒီး နီၢ်ခိၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တခါဒု မ့ၢ်ခဲအံၤပကွၢ်စိတဖျါဘဉ် နလဲာ်ထီၣ်နကီၢ်ထဲလဲာ်ဘဉ်ဆဉ် (ကအချၢၣ်လီၤ) ဘဉ်ဆဉ်ထဲတမံၤဇိလၢယဆၢထံၣ်ဘဉ်အီၤတချုးယသံးဘဉ်န့ၣ် ယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်အဖိအလံၤ အပုၤတတၢ်ခဲလၢာ် မ့ၢ်ဟဲဒီးဘူထီၣ်တစးဖိဒ်အမ့ၢ် လၢသုာ်လၢသးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တခါဇိဟံးစၢန့ၣ် ကစံးယဲဒ်တၢ်ဘျုးလီၤ. သရၣ်စိလၢကပီၤစံးကဒီးဝဲ ထံကီၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ပုၤကလုာ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးအသုးအသုာ်န့ၣ် ပုၤတဂၤလၢကဟဲဒီးအဲၣ်နၢအီၤ, ဆိၣ်ဘဉ်ဆိၣ်ဘၢအီၤအလီၢ်တအိၣ်ဘဉ်ဒီးမၤဝဲတသ့ဘဉ်. ပမ့ၢ်ကွၢ်အဒိ, ထံကီၢ်ပံတံနံဖိ (စုကဖိ) ပုၤစုကဖိဖိ (Tik Toks CEO Shou Zi Shew လဲၤစံးဆၢတၢ်လၢကီၢ်အမဲရကၤခီကရဲးဘျီၣ်ဒိၣ်ပုၤအခါန့ၣ်ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ဟံးကဲအကစၢ်အထံအကီၢ်, စံးဆၢတၢ်ပျဲးဒီးတၢ်န့ၢ်ဟံးကဲလီၤသး ဟံးဖျါတၢ်ဟံးကဲအထံအကီၢ်အဃိ ယုၤအဲးစံးဘျီၣ်ဒိၣ်ပုၤသံကွၢ်တၢ်တဖၣ်ဘဉ်ဟံးကဲက့ၤအီၤန့ၣ်လီၤ.

တကတီၢ်ယီၤ ကီၢ်စုကဖိကီၢ်ပံတံနံဖိ ပုၤဟံးကဲအီၤထဲန့ၣ်ညါ. ကွၢ်ကွၢ်ယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢၢ်လါဒိၣ်စဲဘဉ် ၂၀၂၅ နံၣ်



ယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခၢ်အတၢ်မုာ်လၢကွၢ်စိဒီးအတၢ်ပညိာ်ဖိတၢ်ခိာ်သ့တခါမ့ၢ်ဝဲ  
တၢ်မုာ်တၢ်ခၢ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံာ်ညီၣ်ဟလီၤသးခွဲးယၢ်, တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်  
ခိာ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးတခါ လၢအပျဲးဒီးကံာ်စိလၢပျဲး, လၢတၢ်မၤမုၢ်မၤဂဲၤထီၣ်ကွၢ်တၢ်ဟံး  
ဃာ်ဟၤဃာ်ကွၢ်လၢာ်လၢထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢပျဲးအံၤအဂီၢ်ဒီး  
လၢပျဲးလၢကဟဲလၢခံတစၢ်ဘၣ်တစၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.  
တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဝဲအံၤ တမ့ၢ်ထဲလၢပျဲးအိၣ်ယဲၤအိၣ်ဘူးတရၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ  
ဒၣ်ဝဲဘၣ်. မ့ၢ်တခါကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပျဲးထူလံာ်ဖိလၢအအိၣ်လၢကရၢာ်  
အပျဲးသ့တဖၣ် ဒ်ပကစံးတၢ်အသိး တၢ်ဟတၢ်ပြးခိာ်န့ၢ်, ကၢ်ကီၢ်ကၤသးခိာ်န့ၢ်,  
သးမုၢ်သံာ်ဘိခိာ်န့ၢ်, တၢ်ဘျုးတၢ်ဘါခဲလၢာ်န့ၢ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပျဲးထူလံာ်ဖိန့ၣ်လီၤ.

အလဲၢ်အထီၣ်အါန့ၢ်ကီၢ်စုကမိ ၇ ဘျီအဘျုးညါန့ၣ်  
လီၤ. ကီၢ်စုကမိအကီၢ်ဒီးတဘျုးညါအလဲၢ်အထီၣ်မုၢ်ဒၣ်  
(၇၃၄.၃ KM) လီၤ. မ့ၢ်ယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခၢ်က  
ရၢာ်မိာ်အလဲၢ်အထီ (၅၄၈၄ KM) န့ၣ်လီၤ. စံးကဒီး  
ဝဲကီၢ်စုကမိအထံအကီၢ်ကအိၣ်အဂီၢ် ကဘၣ်ဟးယု  
ပျၢ်န့ၢ်ထံလၢပျဲးထံပျၢ်ကီၢ်အဂၤ အဟီၣ်ခိာ်ကအိၣ် က  
ဘၣ်ဟဲပျၢ်န့ၢ်ဟီၣ်ခိာ်လၢပျဲးထံပျၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယံ  
သးန့ၣ်ပမ့ၢ်ထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်ကီၢ်စုကမိဒီးကီၢ်သူလုၤန့ၣ်တဲ  
တဂ့ၤ. ထဲလိမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်တဘျုးစိန့ၣ်အလဲၢ်အထီ  
စိစုဒီးကီၢ်စုကမိစၢ်တလၢာ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယံ  
မုၢ်တြီၢ်ပျၢ်န့ၣ်တၢ်စံာ်စိဒီးလုၢ်ဖိထီၣ်ဖိဒ်ဟံာ်ဝဲအိၣ်  
ကစိဒီးန့ၣ်လီၤ. စံးဝဲဒ်အံၤ...

ဆၢဖိဒဲလဲၤလၢမုၢ်ချၢ  
ဆၢဖိသၣ်လဲၤလၢမုၢ်ချၢ  
သ့ၣ်ဘိာ်ထီၣ်ဆၢယၤဂ့ၤကျၢ  
ဖိဖးထီၣ်ဆၢယၤဂ့ၤကျၢ  
ယကဒီးယမိာ်တၢ်လၢာ်  
ယကဆိးယမိာ်တၢ်လၢာ်  
ကၢ်ဂ့ၢ်ခိာ်ထံမုၢ်တြီၢ်ဟ  
ဒီးကွၢ်မိာ်ဖိဂံၢ်သ့ၣ်အ  
ဒီးပျဲးခိာ်လီၤရၢၣ်ပျဲးချၢ

ဒီပုၢ်ဝဲၣ်ပျၢ်မုၢ်တြီၢ်ဖိခဲလၢာ်သ့ၣ်သုၤ တၢ်ထီ  
န့ၣ်ပျၢ်ဖးအီၤအခိပညိတဘၣ်ဘျးဘၣ်ဘျးဘၣ်. နဖး  
အခိပညိမုၢ်ဘၣ်န့ၣ် အခိပညိတပျံအါအါ (တပျံဘၣ်)  
အနီၢ်ကီၢ် မုၢ်တနံၤနကဒီးဘၣ်ဆိးဘၣ်ဒၣ်တၢ်ပျဲးနခိာ်  
လီၤ ဒီးကလီၤရၢၣ်ပျဲးနချၢသပျၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. အယံန့ၣ်  
ပျၢ်သ့ၣ်စၢ်သးဘိာ်ခဲလၢာ် ပျၢ်ကွီဖိမုၢ်ခွါသ့ၣ်သုၤ သ့ၣ်  
ထီၣ်ကွၢ်နတၢ်ခုတၢ်ဆၢ တၢ်ခုဖးလံာ်ဖးလဲၢ် တၢ်ခုယု  
သ့ၣ်ညါတၢ်လၢကျဲၤအကယၤကယၤ ဒီးနကသ့ၣ်ညါဘၣ်  
တၢ်အါမံၤအါကလုာ်လီၤ. တဘျီယီနကသ့ၣ်ညါဘၣ်  
ဃုာ်စ့ၢ်ကိးဒီး ယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခၢ်ကရၢာ်အခိပညိ  
န့ၣ်လီၤ.

အဂ့ၢ်ဒ်အံၤတၢ်ဂဲၤလိာ်လၢယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်  
ခၢ်ကရၢာ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ဂဲၤလိာ်အီၤလၢတၢ်ကဒီးန့ၢ်ကွၢ်  
တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဒီးတၢ်စံာ်ညီၣ်ဟလီၤသးအဂီၢ် တဘျီယီ  
မၤန့ၢ်တၢ်သဘျၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂဲၤလိာ်အဖိခိာ်တၢ်လၢ  
ကြးမၤဆိဒီးပမ့ၢ်တနၢ်ဟံာ်ဘၣ်အီၤဒီးအိၣ်တယုၤဒုၣ်  
န့ၣ်ဘၣ်ဖးန့ၣ် မုၢ်တနံၤဖဲတၢ်မၤန့ၢ်ကွၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်  
ဒီးတၢ်သဘျၢ်တဘျီန့ၣ်တၢ်စံးကတိၤကအိၣ်ထီၣ်ဝဲဘၣ်  
ဖး (မုၢ်သ့ၣ်ညါ) မ့ၢ်သ့ၣ်ညါစဲခဲလံာ်. မ့ၢ်သ့ၣ်ညါတၢ်  
တိၤတဖျၢၣ်အံၤမုၢ်ဝဲ တၢ်ပီၢ်ဘၣ်ယၤဆၢ အတၢ်ပနီၣ်တ  
ခါန့ၣ်လီၤ. ■

# တၢ်ကွီအသးသမူ

သုလုကီၤစုၤ

ဝဲပုၤကညီဖိပမုၢ်ပုၤထူလံၤဖိအသးပဒီး သန့ထီၣ်ပသး, လုၢ်အိၣ်ပသးသမူလၢန့ ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤလၢအမ့ၢ်သ့ၣ်ပုၢ်ဝၣ်ပုၢ်ဒီး န့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ဝးတရံးပုၤအါမံၤလီၤ. ဒ်န့ၣ်အသးဆၢၣ် ဖိကီၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဆိးဒီးဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢသ့ၣ် ပုၢ်ဝၣ်ပုၢ် ဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤမ့ၢ်တၢ်တမံၤယီၤန့ၣ် လီၤ. ဒ်ပုၤကညီဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အ သးအဝဲသ့ၣ်စ့ၢ်ကီးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်က ဘၣ်တြီဆၢဒီးသအါဒ်န့ၣ်အသးလီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်တၢ် လီၤဆိတမံၤလၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသအါလီၤအကစၢ်ဒၣ် ဝဲအသးတသ့ဘၣ်. ဆၢၣ်ဖိကီၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ် ခွဲးတၢ်ယၢ်တကလုာ်တမံၤလီၤ. တၢ်ကွီကိလၢဝါကျိၣ် မ့ၢ်ဝဲ Malayan Tapir ဒီးလၢစဲအံၤအကျိၣ်မ့ၢ်ဝဲ (*Tapirus indicus*) မ့ၢ်ဆၢၣ်ဖိကီၤဖိတကလုာ်လၢအအိၣ် လၢတၢ်လီၤအါတီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲဒၣ် လၢ IUCN Red List as Endangered (EN) တၢ် မၤနီၣ်အပူၤဖဲ ၂၀၀၈ နံၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ယီၣ်လၢအစၢၤ ကလီၤတူၣ်လၢလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢအစၢၤအပူၤလၢ IUCN Red List တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢတၢ်

တြီတၢ်မၤလဲၤမၤကၤအပူၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အ ပူၤ CITES APPENDIX I စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသး ကိၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပုၢ်ဝဲကျိၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဘၣ်ထွဲဒီးသ့ၣ် ပုၢ်တၢ်မံၤလၢဆၢၣ်ဖိကီၤဖိအပူၤ သ့ၣ်ပုၢ်ဝဲကျိၣ်ထူးထီၣ် တၢ်ကလုာ်လီၤဆိဘၣ်ယးတၢ်ဖိၣ်တၢ်ခးဆၢၣ်ဖိကီၤဖိမံၤ လၢအကၤ ၁၃ ကလုာ်အကျါ တၢ်ကွီပုၤယုာ်စ့ၢ်ကီး န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤသုလုၤကီၤစုၤတဘျီအံၤက ဟဲဒုးသ့ၣ်အါထီၣ်ပုၤတၢ်ကွီအသးသမူအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

## ထံကိၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၤလၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ်အီၤ

တၢ်ကွီတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အီၤလၢကိၢ်အ့ၣ် ဒိၣ်နံၣ်ဂါ (စုၢ်မါတြၢ), မလုၢ်ဂါ, ကိၢ်ကွီၣ်တၢ်ဒီးကိၢ်ပ ယီၤအပူၤလၢကညီကိၢ်စဲၣ်ကိၢ်သုလုၤဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၤ အါတီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွီတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်လၢသ့ၣ် ပုၢ်တီၣ်အလီၤဒီးသ့ၣ်ပုၢ်လၢတၢ်ကိၢ်တၢ်စုၢ်ဂၤအလီၤ, သ့ၣ်ပုၢ်တၢ်လီၤဟၤအလီၤဒီးညီန့ၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်လၢအီၤ သ့ၣ်ပုၢ်လၢအအိၣ်ဒီးမိ (salt lick) အလီၤမ့ၢ်လၢအ ဟဲလီၤအိၣ်မိအယီၤန့ၣ်လီၤ.

## အက့ၢ်အဂီၢ်တၢ်အိၣ်ဖျါ

တၢ်ကွီတကလုာ်အံၤတဒီးသးဒီးဆၢၣ်ဖိကီၤ ဖိကလုာ်အဂၤဘၣ်. လီၤဆိန့ၣ်ဆၢၣ်ဖိကီၤဖိအဂၤခဲ လၢလီၤ. အလွဲၤအိၣ်ထဲအသုဒီးအဝါခံကလုာ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢအနိးတုၤလီၤလၢအဖံဘၣ်ခိၣ်ဒီးအခိၣ်လၢ အမဲၣ်ညါခံခိၣ်န့ၣ်အလွဲၤသ့ၣ်, စးထီၣ်အဖံဘၣ်ခိၣ်ဝံၤအ လီၤခံ အမိၢ်ပုၢ်, အချၢယံ, အဟၢဖၢ, အကပၤခံကပၤ လီၤ တုၤလၢအခံကိၢ်န့ၣ်အလွဲၤဝါယးဝဲဒီးစးထီၣ်လၢ အကံၣ်ဒုၣ်လီၤဆူအခိၣ်အလီၤခံတုၤလၢအခိၣ်မုၢ်န့ၣ် အလွဲၤသ့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်အခိၣ်မ့ၢ်န့ၣ်အလွဲၤဝါ ယးဒီးအဘျီတီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အိၣ်ဒီးအဆူၣ်ဖုၣ်ဖုၣ် ဖိတဘူတတီၣ်နကွၢ်အီၤဖျါဘျီဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အခိၣ်လၢ အမဲၣ်ညါခံခိၣ်န့ၣ်အခိၣ်မုၢ်ဖိအိၣ်ဖိလွံၢ်ဘိ တခီစုာ်စုာ်ဒီး အခိၣ်လၢအလီၤခံ ခံခိၣ်န့ၣ် လၢအခိၣ်မုၢ်ဖိအိၣ် ၃ ဘိ တခီစုာ်စုာ်လီၤ. အခိၣ်မုၢ်ဖိန့ၣ်ဆံးဒီးတစုာ်လီၤအသး ဆူအခိၣ်မ့ၢ်အဖိလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွီတဖၣ်အါတက့ၢ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ထံၣ်တၢ်န့ၣ်တဂ့ၤအအါအါဘၣ်. ဘၣ် ဆၢၣ်မ့ၢ်တၢ်နၢ်ဟူတၢ်ဒီးတၢ်နၢ်တၢ်န့ၣ်ဂ့ၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.



တကွီတဖၣ်ဖဲဒိၣ်တၢ်ခိၣ်ပျဲအဆၢကတီၢ်စးထီၣ်လၢအနိးဒီးတုၤလၢအခံကိၢ်န့ၣ်ထီၣ် ၁.၈ တုၤလၢ ၂.၅ မံထၢၣ် (၅ဒိၣ်ယီၢ် ၁၁ စုမၢ်ဒိၣ် တုၤလၢ ၈ ဒိၣ်ယီၢ် ၂ စုမၢ်ဒိၣ်) တပၣ်ယုၣ်ဒီးအမၤကိၢ်ဘၣ်. အမၤကိၢ်န့ၣ်ထီၣ် ၅-၁၀ cm, (၂-၃.၉ စုမၢ်ဒိၣ်) လီၤ. ကစီၤထီၣ်ထီအိၣ်ဝဲဒၣ် ၉၀-၁၁၀ cm (၂ ဒိၣ်ယီၢ် ၁၁ စုမၢ်ဒိၣ် တုၤလၢ ၃ ဒိၣ်ယီၢ် ၇ စုမၢ်ဒိၣ်). တကွီဒိၣ်တၢ်ခိၣ်ပျဲတဖၣ်ယၢဝဲ ၂၅၀ ကံလိ တုၤလၢ ၃၂၀ ကံလိဒီးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ယၢတုၤလၢ ၅၄၀ ကံလိန့ၣ်လီၤ. တကွီအမိၢ်န့ၣ်ညိၣ်န့ၣ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒီးအဖါလီၤ.

တကွီတဖၣ်အတၢ်ထံၣ်တဂ့ၤသးဆၣ်ဖိကီၢ်  
ဖိအကၤဘၣ်. တကွီန့ၣ်အမၤခဲၣ်ခဲၣ်ဒီးမး. ထံၣ်တၢ်တ  
ဂ့ၤဘၣ်ဆၣ် အါတက့ၢ်ဟူးဂဲၤအါလၢမ့ၢ်နၢ်န့ၣ်လီၤ.  
တကွီမ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအလွဲၢ်အိၣ်ဃုတကလုာ်. အ  
လွဲၢ်အိၣ်ထဲခံကလုာ်အယိအါစုအါဘျီဖဲအဆၣ်နီၤဒီး  
မံနီၤအိၣ်ဘျးအခါဖျါလီၤဂၢ်လၢလၢာ်ဒီးလၢတပာ်သ့ၣ်  
ပာ်သးအပူၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကၤကဒဲကဒဲထံၣ်ကမၣ်လၢ  
အမ့ၢ်လၢာ်ကိာ်လိာ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံသုၣ်ဟံသးဒီးတၢ်မူဘၣ်ထွဲ

တကွီတဖၣ်အါတက့ၢ်အိၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဟီၣ်  
ကဝီလၢအအိၣ်ဆိးဝဲအလီၢ်န့ၣ်လဲၢ်ဒိၣ်မးဒီးဟးမးနီၣ်  
မၤဃါဝဲအဟီၣ်ကဝီခီဖျိဟးပြီအဆၣ်လၢသ့ၣ်ထူၣ်ဝၣ်  
ထူၣ်အလီၢ်, လၢကျဲလၢအဝဲလ့ၢ်ထီၣ်လ့ၢ်လီၤမ့ၢ်ဂ့ၤလၢ  
တၢ်တပျီၣ်အိၣ်အလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤလၢဘျၢၣ်တဖၣ်အိၣ်အလီၢ်  
မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. အိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်လၢအစၢ်ထီၣ်သီသီ  
တဖၣ်, သ့ၣ်လၣ်အူဝၣ်လၣ်အူဒီးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ပျီၣ်တဖၣ်  
အကလုာ်အါန့ၢ် ၁၁၅ ကလုာ်ဒီးဟးဃုအိၣ်ကယီက  
ယီလၢပှၢ်ပူၤလီၤ. တကွီတဖၣ်ဝဲဘၣ်တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး  
အီးဒီးပျံၤတၢ်အဆၢကတီၢ်စံၣ်ချ့ဒိၣ်မး. ဒီးဖဲတသ့ဘၣ်  
ဒီးမ့ၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဆၢကတီၢ်အဆၢကတီၢ်သုဝဲဒုၣ်အခၣ်ဃံ  
ဒီးအမဲလၢအအ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆဲးကျၢဆဲးကျိးလိာ်အသး  
ခီဖျိမၤသီၣ်အကလုာ်ဒီးကွၢ်ကလံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်

ညီနုအိမ်ဆီးတံလီၤလၢအိၣ်ဘူးဒီးထံမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်  
ကလိာ်ထံ၊ ပီၤထံဒီးလုၣ်ထံမ့ၢ်အယီၤလီၤ။ ကစၢ်လၢ  
အဘံၣ်နဲၣ်တၢ်ကွီတဖၣ်ထီၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်ဂ့ၤဂ့ၤစ့ၢ်ကိး  
လီၤ။ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်တံၢ်အလုၢ်အလၢ်ဒီးအဆၢကတီၢ်  
မ့ၢ်ဝဲၣ်ဖဲမ့ၢ်လီၤန့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံတၢ်ၤယီၤဒီးတချုးလၢမ့ၢ်  
ဟဲထီၣ်ဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၣ်မံအိၣ်ဘဲး  
ဝဲၣ်ဖဲဖဲဖဲမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ။

တၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤတရံး

တကွီတဖၣ်အဝဲယံၣ် ၃၉၀ တုၤလၢ ၃၉၅ သီ  
 ဒီးဖဲအဖုံထီၣ်သီအဆၢကတီၢ်အစီယာဝဲ ၆.၈ ကံလိ  
 ဃၣ်ဃၣ်န့ၣ်လီၤ. တကွီဖိလၢအဖးထီၣ်တဖၣ်အဆူၣ်  
 အလွဲၢ်ဂီၤဃး, ဝါတိယျူတဘိတဘိဒီးတၢ်ပနီၣ်ကဝီ  
 ကျီၤဆံးဆံးဖိတကဝီဖိတကဝီဖိဒီးတၢ်ထံၣ်အီၤညီညီ  
 တသ့ဘၣ်ဖဲအအိၣ်လၢပှၢ်ပူၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တ  
 ကွီဖိတဖၣ်ဖဲအသးပွဲၤထီၣ် ၄ လါဒီးတုၤလၢ ၆ လါ  
 အဆၢကတီၢ်အလွဲၢ်ဆိတလဲအသးဒ်သိးတကွီဒိၣ်တုၣ်  
 ခိၣ်ပွဲၤတဒုအသိး, ဖျၢၣ်အန့ၢ်ဖဲအသးအိၣ် ၆ လါဒီး  
 ၈ လါအဘၣ်စၢလီၤ. စးထီၣ်ဘၣ်မိၢ်ဘၣ်ဖါဖဲအသး  
 ပွဲၤထီၣ် ၃ နံၣ်ဃၣ်ဃၣ်အဆၢကတီၢ် ဒီးကဘၣ်ဖဲလါ  
 အ့ၣ်ဖြၢၣ်, လါမ့ၤဒီးလါယူၤအဆၢကတီၢ်လီၤ. ဖုံထီၣ်အ  
 ဖိခံနံၣ်တဘျီဒီးဖုံအဖိတဘျီထဲတဒုဇိန့ၣ်လီၤ. တကွီ  
 တဒုန့ၣ်အိၣ်မူဝဲန့ၢ်အနံၣ် ၃၀ လၢပှၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤလၢဝုၢ်ပူၤ  
 တၢ်ပာ်ကွၢ်ကီၤအလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးဒီးတၢ်မၤသံမၤဝီ

တကွတဖန်အကွ်အဂီတဒိတ်တဆဲးဒီးဖျါ  
ကစုဒုအယိ အါစုအါဘျီဘတ်တံမသံဒီးအိတ်အီလ  
ဘိတ်သိတ်မုါဂုါအိတ်ဝဲဒတ်စုါကီးန့တ်လီါ. ဒ်န့တ်အသိး  
ခီဖျိတကွီအကလုတ်စုါလီါအယိကဘတ်လုါမိါလုါဖါ  
အဆါကတီါတကွီမိါ မ့တမုါ တကွီဖါတအိတ်ဘတ်  
ဒီးအတါအါထိတ်ဂီါထိတ်စုါကီးတအိတ်ဘတ်. ဆတ်ဖိ  
ကီါဖိတကလုတ်အံါအစါအသွတ်စုါလီါဒီးအိတ်လါတါ  
ဘတ်ယိတ်လါအစါကလီါတုတ်ခီဖျိပုါကပုါကညီအတါ

ဖံးတၢ်မၤအမ့ၢ်တၢ်လူၤယုအိၣ်ခးအိၣ်ဒီးတၢ်မၤဟးဂီၤ သ့ၣ်ပှၢ်အယံလီၤ. ခီဖျိတၢ်မၤလူၤမၤပျီကွံာ်သ့ၣ်ပှၢ်တၢ် လီၤတၢ်ကျဲးဖးလံးဖးကွံာ်လၢကီၢ်ကွံာ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကီၢ် မလုဂါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ဂ့ၤအပူၤ ဒီးတၢ်သ့ၣ်လီၤဝဲ ဖၣ်သီထုၣ်ထဲတကလုာ်ဇိအါအါဂီၢ်ဂီၢ်အယံ အဝဲသ့ၣ် အလီၤအကျဲတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိအ လီၤတဖၣ်ဟးဂီၤဒီးလီၤမၤကွံာ်တကးဘၣ် ခီဖျိတၢ်လူၤ ဆဲးလူၤခးလၢတၢ်ဆါတၢ်ပူၤအဂီၢ်အယံ မ့ၢ်တၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်လၢအစၢကလီၤတူၢ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပှၢ်ဝဲကျိၤ ထုးထီၣ်တၢ်ကလုာ် လီၤဆိဘၣ်ဃးတၢ်တြီတၢ်ဖိၣ်တၢ်ခးဒီးတၢ်မၤသံဆဉ် ဖိကီဖိမံၤလၢလၢအကၤ ၁၃ ကလုာ်အကျါ တၢ်



တၢ်ကွီဖိဖးထီၣ်ဝဲသီအက့ၢ်အဂီၢ်တၢ်အိၣ်ဖျါ. တၢ်ဂီၤ-အ့တၢ်နဲး



တၢ်ကွီလၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၣ်ဖိကီသုလုၤဟီၣ်ကဝီၤ. တၢ်ဂီၤ-KWCI

ကွီပၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီအံၤ သ့ၣ်ပှၢ် ဝဲကျိၤပူၤမၤတၢ်ဖိဒီးကမ္ဘာ်ထံဖိကီဖိတဖၣ် ကဘၣ် သ့ၣ်ညါဒီးလူၤပိာ်မၤထွဲဝဲတုၤလီၤတီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ် မ့ၢ်ထံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢပူၤတၢ်လၢလံာ်မ့ၢ်မၤကမၣ် ဒီးပူၤလၢအမ့ၢ်မၤကမၣ်တၢ်တၢ်တၢ်ဟံးဂ့ၢ်ဝီစ့အိၣ်လီၤ (၅၀၀,၀၀၀) ယံၤကလီၤကွး ဒီးကဘၣ်လီၤလၢယိာ် ပူၤ (၁) နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

### တၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးလုၤလၢထူသန့

တၢ်ကွီ (တၢ်ဒိၣ်ကွီ) မ့ၢ်ဆဉ်ဖိကီဖိလၢအက လုာ်လီၤစၢလၢတၢ်ဒိၣ်အယံလၢကညီပူၤထူလံာ်ဖိအဂီၢ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်အတူၢ်ဒိၣ်ကီၤဒိၣ်တကလုာ်လၢပူၤကညီကလုာ် အတၢ်စုၢ်တၢ်နၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပူၤသ့ၣ်ကုသးပှၢ်လၢပူၤ တဖၣ်တမၤသံဝဲဘၣ်ဒီးတအိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဘၣ်, မ့ၢ်တ ခိတ်လုာ်ပာ်ပူၤဝဲဒၣ်သီးဆဉ်ဖိကီဖိတကလုာ်လၢအအိၣ် ဒီးအတၢ်ရဲဒဲးဘးဒီးဘၣ်တၢ်ပဲနီၣ်အီၤလၢထုၣ်အယံ ပူၤလၢအမၤသံအီၤတၢ်လၢလံာ်န့ၣ်ကဒဲးဘးဝဲဒၣ်န့ၣ် ယၣ်န့ၣ်စါန့ၣ်လီၤ. ပူၤထူလံာ်ဖိတဖၣ်နၢ်ဝဲလၢဆဉ်ဖိ ကီၢ်ဖိတကလုာ်အံၤအန့ၤကုၣ်နၢ်ကုၣ်ဒိၣ်မးအယံ တၢ် ဆိၣ်ယိၣ်အီၤလၢမ့ၢ်ယါလၢအကဘၣ်အိၣ်ဒၣ်လၢအချံ အသၣ်တဂုၤတပသီဘၣ်, ဒီးနၢတမ့ၢ်ဘၣ်, အယံဆဉ် ဖိကီဖိအဂၤတဖၣ်တမၤဘူးအီၤအါအါဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အယံပူၤထူလံာ်ဖိတဖၣ်နၢ်ဝဲလၢနမ့ၢ်မၤသံအီၤနကလီၤ ကဒီးအီၤနၢတမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးပူၤဂုၤပူၤဂုၤတဖၣ်တမၤယုာ် နၢဘၣ် ကွၢ်နၢတမ့ၢ်ဘၣ်, နစၢနသ့ၣ်တဖၣ်တအါ ဘၣ်, ဒီးကျဲၣ်ဝဲလၢတၢ်ကိးမံၤဒဲးန့ၣ်လီၤ.

### တၢ်န့ၣ်တၢ်ထု

တၢ်စုၢ်တၢ်နၢ်အိၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးမ့ၢ်ယါအ ထိးလၢအနၢ်ကုၣ်အယံ ပဲနီၣ်ဝဲလၢထုၣ်ဒဲးသီးတၢ်လုာ် အလၢာ်သီ, တၢ်တကဆိဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အယံပူၤကညီ တမၤဘူးအီၤဘၣ်ဒီးဆဉ်ဖိကီဖိဒၣ်လဲာ်တမၤဘူးအီၤ ဘၣ်မ့ၢ်လၢအနၢတမ့ၢ်အယံန့ၣ်လီၤ. ■



# ကသံသ့သ့ဂံဝံဝံအကလုာ်ကလုာ်

သုလုာ်ကီုဒုာ်

ဝဲဒုာ်ပုာ်ကညီတဖၣ်ပအိၣ်ဆိးလုာ်အိၣ်သးသမူ  
 ဒီးဒီးသန့ထီၣ်ပသးလာသ့ၣ်ပုာ်ဝံၣ်ပုာ်အိၣ်မူ  
 သကိးဒီးန့ဆၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်အိၣ်မူဒီးသန့  
 ထီၣ်ပသးဒီးန့ဆၢၣ်သ့ၣ်ပုာ်ဒိၣ်ပုာ်ယိာ်အံၤ အါစုအါဘျီ  
 ပစိတၢ်ယၢ်တဖၣ်ကအံၣ်ဘၣ်ပုာ်ဒီးဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဆုး  
 တၢ်ဆါအါမံၤလီၤဆီဒုာ်တၢ်, တၢ်ညၣ်ဂီၢ်တၢ်ဆါန့ၣ်ပ  
 သမာအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. ပတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအါတီၤက  
 အိၣ်ယံၤဒီးတၢ်ဆါဟံၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးသ့ၣ်  
 သ့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂုၤလာတၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤအဖီခိၣ်ပမ့ၢ်သ့ၣ်  
 ညါတၢ်ကူစါယါဘျီလၢန့ဆၢၣ်အကျဲလၢအအိၣ်တုာ်လံ  
 လၢပဟီၣ်ကဝီၤအပူၤဒီးကမၤတၢ်လၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်တုာ်ဒီးမၤ  
 စၢသးသမူလၢအတကြးလီၤမၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ဝဲဒုာ်  
 န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤသုလုာ်ကီုဒုာ်တဘျီအံၤက  
 ဟဲဒုးသ့ၣ်ညါပုၤလၢတၢ်ကူစါယါဘျီ တၢ်ညၣ်ဂီၢ်တၢ်  
 ဆါအကလုာ်ကလုာ်လၢအဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်က့ၤအီၤလၢ  
 “လုာ်လၢထုသန့ကသံၣ်သ့ၣ်ဂံဝံဝံ” အလံာ်စိာ်စု  
 လၢဘၣ်တၢ်ထၢဖျိၣ်အီၤလၢသရၣ်သ့ၣ်ဒီးသရၣ်မုာ်  
 အဲၣ်မ့ၢ်, ဒီးဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်အီၤဝဲ ၂၀၀၇ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တကံတကး, ခိၣ်သၣ်ဆါ, စုယံခိၣ်ယံ  
 တကံလၢအကံာ်အလဲ, တၢ်ညၣ်ဂီၢ်ထီၣ်လၢမုာ်န့ၣ်ကိး  
 န့ၣ်ဒီး, အိၣ်တၢ်ကိာ်ပူၤဘျီ မ့တမ့ၢ် ကိာ်ပူၤခဲၣ်န့ၣ် တ  
 ဘျီတခိၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ညၣ်ဂီၢ်အပနီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ညၣ်ဂီၢ်  
 န့ၣ်အိၣ်တဘျုးကလုာ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးအဆူၣ်ဒီးအ  
 စၢ် (PV & PF) န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်စ့ၢ်ကိးအိၣ်တဘျုးက  
 လုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါတခါကသံၣ်အိၣ်တဘျုးကလုာ်  
 စ့ၢ်ကိးလီၤ.မၤကွၢ်ကသံၣ် (တခိးစံ) (နွံသီတီၢ်ပူၤ) ဒီး  
 တၢ်ဆါကဘျီဝဲန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တဘျီန့ၣ်ဆီတလဲကသံၣ်  
 အဂၤ (တခိးစံ) မ့ၢ်လၢပုၤတဂၤဒီးတဂၤန့ၣ် ဘၣ်လိာ်က

သံၣ်တဒ်သိးဘၣ်သ့စ့ၢ်ကိးဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးနကသ့ၣ်  
 ညါတၢ်ညၣ်ဂီၢ်အိၣ်နီၢ်နီၢ်လၢနပူၤန့ၣ် ဝဲနအိၣ်ဒီးတၢ်ပ  
 နီၣ်ဒ်အံၤအသိးတဖၣ်အဆၢကတီၢ် တၢ်မၤကွၢ်တၢ်ညၣ်  
 ဂီၢ်ယၢ်အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဘျးတတီၤတီၤန့ၣ် ဂုၤတက့ၢ် လဲၤ  
 မၤကွၢ်နသ့ၣ်လၢတၢ်မၤကွၢ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.  
 မ့တမ့ၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ညၣ်ဂီၢ်အယၢ်အိၣ်နီၢ်နီၢ်ဘၣ်န့ၣ် အီ  
 ကသံၣ်မၤသံတၢ်ညၣ်ဂီၢ်အယၢ်တလိာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တ  
 ချုးနမၤကွၢ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်အယၢ်ဒ်ဘၣ်န့ၣ် အီၤနီၤစိကသံၣ်  
 တဂုၤ နမ့ၢ်အီၤကသံၣ်လၢအဘၣ်ယးတၢ်ညၣ်ဂီၢ်တမံ  
 မံၤဒီး နမၤကွၢ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်အယၢ်တဖျါဘၣ်န့ၣ်လီၤ.  
 တၢ်ကိာ်ထီၣ်, တၢ်တကံတကး, တၢ်ဂီၢ်ဂံၢ် လီၤကံတၢ်  
 ညၣ်ဂီၢ်သါကထီၣ်, ခိၣ်သၣ်ဆါ, ယီၤဒုးဆါ, တၢ်က  
 ဘျီထီၣ်ကိးနံၤဒီးန့ၣ် တဘျီဘျီတမ့ၢ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်ဘၣ်.  
 ခိဖျိတၢ်ဘၣ်သမုာ်တၢ်ခုၣ်ဘၣ်အယီၤကဲထီၣ်အသးဒ်  
 အံၤသ့ဝဲ ဒီးတဘျီဘျီမ့ၢ်လၢအုၣ်ယၢ်အိၣ် မ့တမ့ၢ် ဆံၣ်  
 ယၢ်အိၣ်ဝဲအယီၤသ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၣ်- ဒ်သိးတၢ်ဆါကဘျီအဂီၢ် တၢ်ကဘၣ်အီၤက  
 သံၣ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤတဟ်  
 ကဲတၢ်ဆါ ဒီးတအီၤကသံၣ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်ဘၣ်,  
 ကြးအီၤကသံၣ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်သနၣ်ကုတအီၤဘၣ်  
 ဒီးတဘျီဘျီတအီၤဝဲဒုာ်လဲာ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. လၢ  
 ခံကတၢ်အတၢ်ဆါတဘျီဘၣ်ဒီးယုထီၣ်တၢ်ကမဲာ်,  
 ဒုၣ်ဒုၣ်စံးအၢကုၤကသံၣ်ဒီးပုၤလၢအကွၢ်အီၤအိၣ်ဝဲ  
 န့ၣ်လီၤ.

- (က) ကသံၣ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်ကသံၣ်လၢပုၤသးပုၤအဂီၢ်
- ၁. တပျုးမုာ် ၂ ဘး
  - ၂. နံၣ်သိထံ ၂ ဘး
  - ၃. သယံအကမုာ် ၂ ဘး

### တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံၣ်အကျဲ

မၤန့ၣ်သပျာ်မုၢ်, နံၣ်သိထံဒီးသယီၤကမုၢ်တခါ အစီၤလီၤပျဲသးသး (၂ ဘးစုၣ်စုၣ်) ဝံၤကျဲၣ်ကျီၤယုၣ် အီၤတုၤအဘၣ်လိာ်မုၢ်နီၣ်နီၣ် ဒီးကၢၢ်ကိၣ်လိာ်အီၤတဖျၢၣ်ဖိတဖျၢၣ်ဖိထဲစုဆၣ်ခိၣ်ဝံၤ ထၢန့ၣ်ယၢ်လၢကိၣ်ဘူ လၢအလုၣ်ကလံၤအပူၤတက့ၢ်.

### တၢ်သူကသံၣ်အကျဲအကျဲ

ကသံၣ်အဝဲအံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤလၢအညါပုၤအ နံၣ်လွံၣ်ဆံဆူအဖီခိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. အီၤအီၤတဘျီ တဖျၢၣ်လၢဂီၤတဘျီဟါတဘျီပျဲထီၣ်သၢသီအစုၤကတၢ် တက့ၢ်. မ့ၢ်အီၤတုၤအပျဲထီၣ်န့ၣ်သီန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အဂ့ၤက တၢ်န့ၣ်လီၤ.

### ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်

ပုၤသးပုၤအနံၣ်အိၣ်လွံၣ်ဆံဆူအဖီခိၣ်တဂၤလၢ လၢ မ့ၢ်တုၤဘၣ်တၢ်တကံတကးဒီးတၢ်ညၣ်ဂီၢ်လိာ်ကိာ် တဖၣ်န့ၣ် သူကသံၣ်အဝဲအံၤဒီးကမၤဘၣ်လိာ်ဘၣ် စးက့ၤတၢ်တကံတကးသွံၣ်ထံဒီးတၢ်ညၣ်ဂီၢ်ကဘျါစ့ၢ် ကိးန့ၣ်လီၤ.

### ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်

ဖိသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤသးပုၤမ့ၢ်ဂ့ၤလၢဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ညၣ် ဂီၢ်အယံၣ်အထၢထီၣ်ဘးလၢအနွံတဖၣ်န့ၣ် အီၤက့ၤက သံၣ်အဝဲအံၤ ဒီးတၢ်ညၣ်ဂီၢ်ကဘျါက့ၤဝဲဒၣ်လီၤ.

### (ခ) ကသံၣ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်ယီၤ

- ၁. သဘျုၣ်လၢသံသီ
- ၂. တယီၤသံသီ
- ၃. နီၣ်ပသၢ
- ၄. တပျာ်မုၢ် (သပျာ်မုၢ်)
- ၅. မိၢ်ဂံၢ်ဖိ
- ၆. အံၤသၣ်ဟီ

### တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံၣ်အကျဲအကျဲ

ဟံးန့ၣ်သဘျုၣ်လၢသံသီအစီၤလီၤတပီၢ်, တ ယီၤသံသီတပီၢ်, နီၣ်ပသၢတပီၢ်, တပျာ်မုၢ်တပီၢ်, မိၢ်ဂံၢ် ဖိတရွဲၤ, အံၤသၣ်ဟီတရွဲၤ ဝံၤထၢန့ၣ်အီၤလၢသပၤဖးဒိၣ် တဖျၢၣ်အပူၤတပူၤယီၤ လူလီၤထံအပလီၤသၢဆံ. ယုၣ် အီၤတုၤလၢအလီၤသးအိၣ်တုၢ်အပလီၤတဆံတက့ၢ်. ဟံး ခုၣ်လီၤအီၤဒီးပျဲန့ၣ်ထဲအခိၣ်ဆံၣ် ဖၢန့ၣ်လီၤအီၤလၢပလီ ပူၤဝံၤဝံၤတၢ်အခိၣ်သးသး ဟံးအီၤလၢအလုၣ်ကလံၤ တက့ၢ်.

### တၢ်သူကသံၣ်အကျဲအကျဲ

လၢသးပုၤအဂီၢ်န့ၣ်အီၤလၢဒီးဖိတဘျီတခွဲးဖဲတၢ် ဂီၢ်နသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်တကံလီၤကံတၢ်ညၣ်ဂီၢ်သါကထီၣ်, လိာ်ကိာ်, ခိၣ်သၣ်ယံဆါ, စုခုၣ်ခိၣ်ခုၣ်, တၢ်ခုၣ်ဘၣ်, ဘၣ်သမုၢ်ကျၢ်ထး, လုၣ်ထံဝံၤတၢ်ဂီၢ်သးမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်အီၤ အီၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်ညၣ်ဂီၢ်ထီၣ်ဒီးတၢ်တကံ ကိးနံၤဒီးန့ၣ်အီၤအီၤတုၤအပျဲထီၣ်သၢသီကဘျါက့ၤလီၤ. ဖိသၣ်န့ၣ်ကွၢ်တယးဒုးအီၤအီၤဖဲအကြးဒီးအသးနံၣ်သ့ ဝဲလီၤ. ကသံၣ်အဝဲအံၤ ဆူၣ်ဝဲလၢဖိသၣ်ဒီးပိာ်မုၢ်ဂံၢ် စၢ်ဘါစၢ်သ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

### ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်

ကသံၣ်အဝဲအံၤန့ၣ် ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါတဘျုး ကလုာ်ဒ်အမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဂီၢ်နသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်တကံလီၤကံ တၢ်ညၣ်ဂီၢ်သါကထီၣ်အသး, လိာ်ကိာ်, ခိၣ်သၣ်ယံ ဆါ, စုခုၣ်ခိၣ်ခုၣ်, တၢ်ခုၣ်ဘၣ်, ဘၣ်သမုၢ်ကျၢ်ထး, လုၣ်ထံဝံၤတၢ်ဂီၢ်သးမ့ၢ်ဂ့ၤသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အီၤအီၤ ဒ်ကသံၣ်တၢ်န့ၣ်ကျဲအသးဒီးတၢ်ဆါကဘျါလီၤ. အီၤမ့ၢ် အါသန့ၣ်က့ တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်.

### (ဂ) ကသံၣ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်လၢအယံၣ်အထၢ

- ၁. ကသ့ၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒီးကမုၢ် နီၣ်တၢၤဖိ ၅ ဘ့ၣ်
- ၂. နီၣ်ဝီၤသ့ကမုၢ် နီၣ်တၢၤဖိ ၅ ဘ့ၣ်
- ၃. မိၢ်ဂံၢ်ဖိကမုၢ် နီၣ်တၢၤဖိ ၁ ဘ့ၣ်





အံသဉ်



သယီကမုဉ်



သဘျုဉ်လဉ်သံသိ



မိဂံဂံမိ



သယီသံသိ



နံဉ်သိထံ

### တၢ်ဒုးကဲထီဉ်ကသံဉ်အကျိအကျဲ

မၤန့ဉ်ကသုဉ်ခိဉ်မ့ဉ်ဒီးဒီးနီဉ်ဝီသုအဒီး လိယုဝံတၢ်ကမုဉ်အီၤဂ့ၤတက့ၢ်. ယီဉ်န့ဉ်အကမုဉ်လၢနီဉ်တၢ်ဖိတခါယၢ်ဘုဉ်ဒီးထၢန့ဉ်လီၤမိဂံဂံမိအကမုဉ်ပျဲနီဉ်တၢ်တဘုဉ်တက့ၢ်. နမ့ဉ်အဲဉ်ဒီးမၤအါန့ဉ်အဝဲအံၤန့ဉ် ကွၢ်တယးမၤအီၤဒ်တၢ်န့ဉ်ကျဲအသိးအါထီဉ်စ့ၤလီၤပျဲသိးသိးသ့ဝဲဒၣ်န့ဉ်လီၤ. နမ့ဉ်အဲဉ်ဒီးကၢကိဉ်လိဉ်အီၤန့ဉ်ကျဲဉ်ကျိအီၤဒီးမ့ၤထံဖဲအပံာ်ပံာ်ဖိဝံၤ ကၢကိဉ်လိဉ်အီၤထဲစုဆဉ်ခိဉ်တဖျဉ်တဖျဉ်တက့ၢ်. လိယုကဒါအီၤဝံၤဒီးပာ်ယာ်အီၤလၢပလီုပူၤ မ့တမ့ၢ်ကိဉ်အလၢအလုဉ်ကလံၤအပူၤသ့ဝဲဒၣ်လီၤ.

### တၢ်သုကသံဉ်အကျိအကျဲ

သးပုၤအဂီၢ်န့ဉ်အီၤအီၤတဘျီတဖျဉ်ဒီးအီၤအီၤတနံၤသၢဘျီတုၤအပျဲထီဉ်သၢသိတက့ၢ်. မ့ၢ်တဘျီဘဉ်ဒီးဆဲးအီၤကဒီးဆူညါသၢသိသ့ဝဲဒၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ဖိသဉ်အဂီၢ်တခါဒုးအီၤအီၤတဘျီတဝံၤဒီးဒုးအီၤအီၤတနံၤသၢဘျီစ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ.

### (ဃ) ကသံဉ်တၢ်ညဉ်ဂီၢ်ယီယီ

၁. တမၢ်ဘုဉ်
၂. အံသဉ်ဟီ

### တၢ်ဒုးကဲထီဉ်ကသံဉ်အကျိအကျဲ

ကျိန့ဉ်တမၢ်ဘုဉ်တခါ လိယုယာ်အီၤတက့ၢ်. ဖဲတၢ်ညဉ်ဂီၢ်ထီဉ်န့ဉ်အဆၢကတီၢ်န့ဉ် ဟံးန့ဉ်တမၢ်ဘုဉ်အံၤဒီး မၤန့ဉ်စ့ၢ်ကိးထံအီၤလၢနကအီၤအီၤအဂီၢ်တခါတက့ၢ်. မၤဘဉ်စီဉ်တမၢ်ဘုဉ်အံၤဒီးကျဲ အီၤလၢလၢကျဲကသံဉ်အဖီခိဉ်တုၤအသးကန့ဉ်ထဲသးသဉ်ဝါခိဉ်တဖျဉ် ဒီးကျဲဉ်ကျိယုဉ်အီၤဒီးအံသဉ်ဟီထဲသးသဉ်ဝါခိဉ်တခါ, ကျဲဉ်ကျိအီၤတုၤအဘဉ်လိဉ်ဝံၤဒီးအီၤအီၤတဘျီယီတက့ၢ်.

### တၢ်သုကသံဉ်အကျိအကျဲ

ဖဲနသုဉ်ညါလၢတၢ်ညဉ်ဂီၢ်သါကထီဉ်န့ဉ်အဆၢကတီၢ်န့ဉ် ကျဲ အီၤကသံဉ်အဝဲအံၤ တနံၤသၢခွး, ဂီၤ ၆ နဉ်ရံဉ်, မုၢ်ထုဉ် ၁၂ နဉ်ရံဉ်, ဟါခီ ၆ နဉ်ရံဉ် တုၤအပျဲထီဉ်သၢသိဒီးဆဲးကျဲ အီၤကဒီးတနံၤခွးကိးနံၤဒီးတုၤအပျဲထီဉ် ၇ သိတက့ၢ်. အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲနအီၤကသံဉ်တၢ်ညဉ်ဂီၢ် (တခါးစံး)(နွံသိ) အဂီၢ်လီၤ. အီၤကသံဉ်တၢ်န့ဉ်ကျဲအသိးဘဉ်ဘဉ် ဒီးတၢ်ညဉ်ဂီၢ်ကဘျါဝဲဂ့ၤလီၤ.

ဖဲကသံဉ်သရဉ်တအိဉ်ဘဉ်အလီၢ်, မၤကွၢ်ဒီးအီၤကွၢ်ကသံဉ်သုဉ်ဂံၢ်ဝံစဲဒ်တၢ်ဟ့ဉ်န့ဉ်အကျိအကျဲလၢအဖီခိဉ်အသိးန့ဉ်တက့ၢ်. နတၢ်ဆါကစ့ၤလီၤဒီးလီၤမၢ်ဝဲဒၣ်န့ဉ်လီၤ. ■

# ထိပ်ခွထိပ်ကီး

သူလုကီၤတု

သၢ

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤတၢ်ဆိတလဲအသးအါမံၤ အယိပကထံၣ်ဘၣ်န့ၣ်ဟူဘၣ်တၢ်အက လုၢ်ကလုၢ်န့ၣ်လီၤ.ဖဲပနီၢ်ဆံးအကတီၢ် ပဒိကန့ၣ်တၢ်လၢပုၤမုၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ပကန့ၣ်တၢ်လၢ ပုၤဒီးပသ့ၣ်ညါဘၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဂ့ၢ်လီၤဆိလိာ်သးတဖၣ် ဒီးပာ်ယုၢ်စ့ၢ်ကီးဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ် လီၤ.ကတီၢ်အံၤဖိဒိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကွၢ်ဒၣ်ထဲလိတဲစိ ဒီးကထံၣ်ဒၣ်တၢ်လၢပနီၢ်ဆံးခါပတထံၣ်ဘၣ်ဒီးအီၤတ ဖၣ်လီၤ. လီၤဆိဒၣ်တၢ်ပကညီဖိတဖၣ်တအံၣ်ဖးလံာ် ဖးလံာ်ဘၣ်အယိ, မိၢ်ပာ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ ဖိလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဖးလံာ်ဖးလံာ်ဒ်သီးအဝဲသ့ၣ် တဖၣ်ကဒီးန့ၣ်အါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သူလုကီၤတုကကွၢ်ဖျါတၢ်ယဲပုဘၣ်သးဒီးထိပ်ခွထိပ် ကီးအဂ့ၢ်တယုၢ်ဒီးဖးအီၤတုအကတၢ်နီၤ.

တၢ်စးဝဲဒၣ်လၢပုၤန့ၣ်ထိပ်ကီးဒီးမိၢ်ဖါအိၣ်ဝဲဒၣ် ခံဘၣ်လၢပုၤဖးဒိၣ်တဘျီအပူၤန့ၣ်လီၤ. ထိပ်ကီးဒီးမိၢ် ဖါခံဘၣ်အံၤ မ့ၢ်လဲၤဒီးလဲၤယုၢ်, မ့ၢ်ကွၢ်ဒီးကွၢ်ယုၢ်တ ပုၤယိထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ဆၢကတီၢ်ယံာ်ထီၣ်တဘျီ ထိပ်ကီးအမိၢ်တဘျီဘၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ဖိထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ် အမိၢ်တဘျီတဲဘၣ်အဖါလၢ ခိ ဖျါလၢသါဘၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ဖိလံာ်အယိ နယုၤန့ၣ်သါလီၤသါကျဲ ဘၣ်ထီၣ်လံ. အဖါတဘျီတခါ လၢတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံအ ပုၤ လဲၤယုၤန့ၣ်အမိၢ်အလီၢ်အကျဲဖဲသ့ၣ်ဒီးဒိၣ်တထုၣ်လၢ အအိၣ်ဒီးအပူၤဟံတထုၣ်အခံ လၢအတြီၢ်ဝဲဒၣ်ထီၣ် ကီးမိၢ်တဘျီဟူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်တုထီၣ်န့ၣ်အမိၢ် တဘျီအလီၢ်ဂုၤဂုၤဒီးဘၣ်ဘၣ်ဘၢဘၢအဂီၢ် ထိပ်ကီး အဖါတဘျီလဲၤယုၤန့ၣ်ကီးယိး, သ့ၣ်ထုးဝၣ်ထုး, ကို လီၤဒိၣ်အအဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဟဲကွၢ်ယုၤန့ၣ်ဒီးတၢ်အထုး

သ့ၣ်တဖၣ်တုၤအကထီၣ်ကွဲကွဲန့ၣ်တဘျီ ဘုးတံၢ်ယာ် န့ၣ်အမိၢ်အဟူအပူၤခိၣ်ထိးဝးဝး ဒီးပာ်တုၤဒၣ်ထဲအမိၢ် အနီးဟံထဲတဘိဓါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးဖဲန့ၣ်အမိၢ်တ ဘျီတဲဘၣ်အဖါ နသးမ့ၢ်တီၤဒီးသါန့ၣ်သါကဟူသါဖိ ဖဲအံၤ ဒီးနဲတခါနကဘၣ်လုၢ်အိၣ်သါလီၤ. ထိပ်ကီးအ ဖါတခါအမူအဒါအိၣ်အသိး, လဲၤယုၤအိၣ်တၢ်ဖျါတၢ် သၣ်လၢပုၤပုၤဒီးဟဲကွၢ်လုၢ်အိၣ်အမိၢ်ကိးနံၤဒီးလၢတၢ် အဲၣ်တၢ်ကွံဒီးတၢ်သ့ၣ်တီၤသးရၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်ဘၣ်တနံၤတခါ, လၢတၢ်ဘျီတၢ် တီၢ်တဂ့ၢ်ဘၣ်အပူၤ ဖဲထီၣ်ကီးအဖါတဘျီအံၤလဲၤယု အိၣ်န့ၣ်အမိၢ်တၢ်အိၣ်အဆၢကတီၢ် လဲၤစီၢ်လီၤဘၣ်လၢ ပုၤဒီးကွဲလၢချၢၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ထိပ်ကီးဖါတဘျီအံၤ ဖဲအဘၣ်ကွဲဝံၤအလီၢ်ခံ ဂုၢ်ထုၣ်ဖျါအသးလၢဂံၢ်လၢဂံၢ် ဘါ ဒီးသ့ၣ်ဂဲၤဝဲလၢဂံၢ်သ့ၣ်လၢဂံၢ်သး ဒီးခံကတၢ်တုၤ ကွဲဘိကံၢ်တုၤကွဲၣ်အလီၢ်ခံယုၤပုၤဖျးအသးယုၢ်ဒီးကွဲ ဘိတကုၢ်လၢဂံၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးအဝဲလဲၤကွဲထီၣ်လၢသ့ၣ်ကျါ ဝၣ်ကျါတၢ်လီၢ်တတီၤဒီးဘျီလီၤကွဲၣ်အကွဲကယိက ယိန့ၣ်လီၤ. ထိပ်ကီးဖါတဘျီအံၤဘျီလီၤကွဲၣ်အကွဲ ကန့ၣ်အဂီၢ် တံာ်တံာ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖးယံာ်ညါန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ် အမိၢ်တဘျီတခါခိးကွၢ်လၢအီၤဒီး သ့ၣ်ညါလၢအဆၢကတီၢ်ဘၣ်လံာ်လၢကဘၣ်အိၣ်တၢ် လံာ်ဘၣ်ဆၣ် အဖါတဘျီတဖၣ်ဟဲကွၢ်ယုၤထီၣ်ဒီးဘၣ်. ဖဲ န့ၣ်အဆၢကတီၢ်အမိၢ်တဘျီအံၤဆိမိၣ်ထီၣ်လၢအသး ကံၢ်ပုၤလၢ ထိပ်ကီးဖါတဘျီအံၤဒုတတီၤတလီၤဒီးသါ လၢဘၣ် ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဟးအဲၣ်ဘၣ်အဲၣ်ဘၢသါ လံာ်ဓါသၢ. တၢ်ဆၢကတီၢ်ဘၣ်လံာ်လၢသါကဘၣ်အိၣ်သါ ဆၣ်လံာ်ဒီးအဝဲဟဲကွၢ်တတုၤဒီးဘၣ်. အတမ့ၢ်ပုၤလၢအ တီၤဒီးသါလၢဘၣ်အယိ သါကဟူဖိတုၤလၢသါသံတစု





ဖဲသ့ၣ်ကိပူၤအံၤလီၤ. ဒီးဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ် ထီၣ်ကိးဖါ တဘျုးအံၤပဲၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ကိးသးဂီၤဖျိတၢ်ဆၢကတီၢ် ဘၣ်လံၤအကဘၣ်က့ၤဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကိးမိၢ်တ ဘျုးန့ၣ်အတၢ်အိၣ် ဘၣ်ဆၣ်ဘျါလီၤကွဲတန့ၢ်ဒီးဘၣ် အယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဂုၢ်လိာ်ဘျါလီၤကွဲလၢၣ်သ့ၣ်လၢၣ်သး ဒီးလၢခံ ကတၢ်အတၢ်န့ၢ်ဝဲဒၣ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးဖဲအဘျါကွဲန့ၢ် တဘျီယီၤက့ၤယုၤယီၤစီၢ်ယီၤသ့ၣ်သ့ၣ်ဆူထီၣ်ကိးမိၢ်အ အိၣ် ဖဲသ့ၣ်ကိးအကယၤန့ၣ်လီၤ. ဟ့ၣ်အိၣ်ထီၣ်ကိးမိၢ် သ့ၣ်သ့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်အတၢ်အိၣ်ဝဲလၢဘၣ် ဒီးတုၤဒၣ်လဲၣ် အတကတၢ်တၢ်ဒီးအိၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ထီၣ်ကိးဖါတ ဘျုးအံၤရဲၤလဲၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးတၢ်မတၢ်တၢ် သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ် အမိၢ်တကနၢ်ယုၤအိၤလၢဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢခံကတၢ်ထီၣ်ကိးမိၢ်တဘျုးအံၤ တဲဆၢက့ၤထီၣ်ကိးဖါတထံၣ်ဖိလၢ, “နၢအံၤနတမ့ၢ်

ပုၤလၢအအဲၣ်တၢ်အဲၣ်တီၤဒီးယၤလၢဘၣ်, နအိၣ်ဒီးန ပုၤနဖီ, နအိၣ်ဒီးနဘျုးနဘျုး, ဒီးနအဲၣ်ဘၣ်အဲၣ်ဘၢ ယၤလံၤအယီၤ သါကဒုၣ်သံကွံာ်သါသး ဒီးသါတအိၣ် လၢသ့ၣ်သ့ၣ်လၢနဟဲက့ၤစီၢ်လၢဘၣ်”. တချုးဒီးလၢ ထီၣ်ကိးမိၢ်တဘျုးအံၤသံဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်ဆိၣ် ဃီၣ်တၢ်ဒီးစံးဝဲ, “သါမ့ၢ်သံဝံၤအလီၢ်ခံ ဖဲသါမ့ၢ်လိၣ် ထီၣ်ကဒါက့ၤအသးအသီတဘျီကဒီးန့ၣ် သါကဘၣ် မ့ၢ်နီၢ်ယမုၢ်ဖိလၢအသဒါတဂၤ ဒီးမ့ၢ်နဲလၢအမ့ၢ်ထီၣ် ကိးဖါတဘျုးအံၤလၢခံတယၣ် နမ့ၢ်လိၣ်ထီၣ်က့ၤနသး န့ၣ် နကဘၣ်မ့ၢ်ပုၤဖိၣ်ယဲဖိ. ဒီးနမ့ၢ်အိၣ်လၢထံထၣ်န့ၣ် သါကဘၣ်အိၣ်လၢထံခံ, ဒီးနမ့ၢ်အိၣ်လၢထံခံတခါ သါ ကအိၣ်လၢထံထၣ်. သါမ့ၢ်လိၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၤသးဝံၤအ လီၢ်ခံ မ့ၢ်လၢပုၤပိာ်ခွါန့ၣ်တစၢ်သးသါတအဲၣ်ဒီးက တၢ်သကိးတၢ်ဒီးအိၤနီတဂၤလၢဘၣ်”.

ဒီးလၢခံကတၢ်ထိးကိၢ်မိၢ်တဘျီအံၤခိဖျိတအိၣ်လၢအဆၣ်ဘၣ်အယီၤအသးလီၤဖျါ ဒီးအသးသမူဟးထီၣ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်ဖဲသ့ၣ်ကိပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ထီၣ်ကိးဖါတဘျီဆိမိၣ်ထီၣ်လၢအသးကံၢ်ပူၤ, “တၢ်အံၤတၢ်ကီလံ, ယကျဲးစးတဲန့ၢ်ဟံၢ်တၢ်မၤသးဒီးယၤနီၢ်နီၢ်ဘၣ်ဆၣ်အတနၢ်ယၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ယၤဆၢမုၢ်လၢလၢတၢ်မုၢ်တၢ်တိကအိၣ်ဒီးယၤတဘျီဘျီဒီးကကျဲးစးတုၤလၢကထံၣ်လိာ်ဘၣ်သးဒီးနၤအသိတဘျီဒီး”. ထီၣ်ကိးဖါတဘျီအံၤကွၢ်ထွဲထီၣ်ကိးမိၢ်တဘျီအံၤအလီၢ်ဒီးတဲထီၣ်ဖျးထီၣ်ဝဲဒၣ်, “လၢတၢ်သျှၣ်တီသးလီၤအပူၤ, နမ့ၢ်လိာ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုးလၢနီၢ်ပၤမုၢ်ဒီးသၢမ့ၢ်လိာ်ထီၣ်က့ၤသးလၢဖိာ်ယဲဘၣ်ဆၣ် မုၢ်တနံၤပကဘၣ်ထံၣ်လိာ်ကဒါက့ၤ

ပသးသပျာ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ”. ဝံၤအလီၢ်ခံထီၣ်ကိးဖါတဘျီယုၤဝုၤဝီထီၣ်ဆူမူဖးဖိ တုၤဆူတၢ်အၢၣ်အဖီခိၣ်ဒီးထူဘိၣ်ထီၣ်အဒံးဆ့ ဒီးလီၤတဲာ်ဘၣ်လီၤလီၤဆူလၢခိၣ် ဒီးသးသမူဟးထီၣ်ကွံာ်တဘျီယီဖဲန့ၣ်လီၤ.

“နီၢ်ဘီထီၣ်ခ့ၣ်ဘီထီၣ်ကိး, ဝီက့ၤလၢဆၢဒိၣ်အကွီၤ  
နီၢ်ဘီထီၣ်ကိးဘီထီၣ်ခ့ၣ်, ဝီက့ၤလၢယီဒိၣ်အဒ့”

### ပုၤသးပျာ်တၢ်န့ၣ်တၢ်ထူ

- ထီၣ်ကိးမုၢ်ထီၣ်လၢအသျှၣ်တီသးတီဒီးအဲၣ်လိာ်ကွံာ်လိာ်အသးဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တုၤဒၣ်လဲာ်အမ့ၢ်သံဒီးသံဃုာ် ဒီးအမ့ၢ်မူဒီးမူဃုာ်လိာ်သးန့ၣ်လီၤ.





- တၢ်လၢထီၣ်ခ့ၣ်ထီၣ်ကိးန့ၣ်အိၣ်တၢ်လၢအကဆိဒီး မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲလၢသ့ၣ်လၢလီၤဝၣ်လၢလီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သၣ်တနံၤနွံဖျၢၣ်န့ၣ်အတၢ်လၢအိၣ်လၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ပှၤသးပှၤစံးထီၣ်ခ့ၣ်ထီၣ်ကိးန့ၣ် အိၣ်ဝဲလၢသ့ၣ်ဒိၣ်ဝၣ်ထီၣ်အိၣ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲချၢၣ်သၣ်ဃီသၣ် အဝဲမ့ၢ်ကိးထီၣ်လၢကုပှၤ. ချၢၣ်ခံၤခံၤဒီကုပှၤတဖၣ်မ့ၢ်သယုၢ်ဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အဃိပှၤသးပှၤစံးဝဲထီၣ်ကိးန့ၣ်မၤသံအီၤတဂ့ၤ အိၣ်အီၤတဂ့ၤ, တၢ်မ့ၢ်မၤသံကမၣ်ဘၣ်အီၤတဘျီန့ၣ် သယုၢ်ဝဲချၢၣ်နွံထူၣ်အဃိပှၤမ့ၢ်မၤသံကမၣ်အီၤတဘျီန့ၣ် ပှၤကဘၣ်လဲၤဝံက့ၤအယံလၢချၢၣ်နွံထူၣ်န့ၣ်လီၤ. (စံးဝဲလၢထါဒ်အံၤ)

“မသေထိန်ကိးမိတ်တဂူ၊  
အိန်ချာ်သပ်သးဝံင်ချာ်ဒု”

- တၢ်စံးဝဲလၢပျၢထီၣ်ကိးတဖၣ်ပိာ်အနိးလၢထူတက  
ပၤစ့တကပၤအခိၣ်ထူ ခၢ်မ့ၢ်စ့လီၤ. ပှၤသးပှၤလၢ  
ပျၢတဖၣ်နၢ်ဝဲလၢ ထီၣ်ကိးထီၣ်ခ့တဖၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကိး  
တၢ်ဂ့ၤတၢ်ဝါဘုမိၢ်ပှၤဟုမိၢ်ပှၤအယီၤ အဝဲသ့ၣ်တုၤ  
ဘုအနီၢ်အိၣ်ထီၣ်အထီၣ်ကပျီၢ်ထီၣ်အဆၢကတီၢ်  
န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တကိးဝဲအမံၤလၢထီၣ်ကိးလၢဘၣ်.  
ကိးက့ၤဝဲလၢဘုမိၢ်ပှၤမ့တမ့ၢ်ဘီဘီနီၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ထီၣ်ကိး, ထီၣ်ခ့တဖၣ်အိၣ်လၢကုၤလၢပှၤဒီးအဝဲ  
သ့ၣ်အိၣ်ဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ဝဲသ့ၣ်အခဲဒီးဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤ  
ထီၣ်မံလၢကုၤပှၤပှၤသ့ၣ်ခံဝဲခံဒီး တုၤမ့ၢ်အအ့ၣ်  
ဆါအလီၢ်လၢခံအအ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မဲထီၣ်ကုၤလၢ  
သ့ၣ်ဖိဝဲဖိန့ၣ်လီၤ. အယီၤဖဲသ့ၣ်ပှၤဝဲပှၤတဖၣ်သံ  
ကွံာ် ဒီးကၢ်လီၤကွံာ်အလီၢ်န့ၣ် သ့ၣ်သ့ၣ်ချၢ်သ့ၣ်  
ယီသ့ၣ်တဖၣ်အဖိမဲထီၣ်ကဒါက့ၤဒီးဒိၣ်ထီၣ်က့ၤ  
ဝဲလၢအမိၢ်ပှၤတဖၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤကဲဘျုး  
ဝဲဒၣ်လၢပုၤကညီအဂီၢ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိထီၣ်ဖိလံာ်ဖိ  
လၢအအိၣ်ချၢ်သ့ၣ်, ယီသ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်အဂ့ၤ  
အဂၤတဖၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အယီၤထီၣ်ကိး,

ထိုသို့ခွဲနုတ်ပတ်ဘက်မသံမခါးဒီးအိုင်အီဘက်နုတ်  
လီ။

- ထိုင်ခွထိုင်ကီးမုာ်ထိုင်တကလုာ်တံာ်ဟံပနီၣ်အီၤဒီး အမုာ်ထိုင်လၢအတူၣ်ဒိုင်ကီၤဒိုင် ဒီးပုၤဟံလုာ်ဟံပုၤ စ့ၢ်ကီးအီၤလၢပုၤလံၤလံၤ တံာ်တဘၣ်ဆဲးသံမၤသံ အီၤဘၣ် ဒီးဘၣ်တံာ်သ့ၣ်ညါအီၤလၢသံးခိၣ်မုာ်ယါ အဆီမိၢ်ပျံာ်တကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တီလိာ်အသး မုာ်ယုၤန့ၣ် ယုၤခံဘၣ်ဒီး သီးဒီးသီးန့ၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်ပုၤမုာ်မၤသံဘၣ်အီၤတ ဘၣ်န့ၣ် အဝဲတဘၣ်ဒုၣ်သံလီၤအသးလၢအဆၣ် အယီၤ ပတမၤသံအီၤဘၣ် ပကဘၣ်ကၤယာ်က့ၤ အီၤလၢပထံလိာ်ကီၤပုၤန့ၣ်လီၤ.
- တံာ်လၢထိုင်ကီးတကလုာ်အံၤ အဝဲအိၣ်ဒီးအဆုၣ် အလွဲၢ်လၢအယံအလၢတကလုာ် ဒီးလၢအခံပကီၢ် ခိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီးအပနံၢ်အသိၣ် ဂ့ၤစ့ၢ်ကီးလၢကသံၣ် ဖဲနမုာ်စံးကတိၤတံာ်ဒီးပုၤခိၣ်ပုၤနီၣ်တကၤဂၤ နမုာ်ဖွံး ထိုင်လၢနထးခိၣ်လီၤ နမုာ်တဲတံာ် ပုၤကနၢ်မုာ်ဝဲဒီး ပုၤကနၢ်နၤခဲလၢာ်လီၤ.
- တံာ်လၢထိုင်ကီးန့ၣ်အဒိၣ်အိၣ်ဒုၣ်ထဲလွံၢ်ဖျါၣ်ဇိၤ လီၤ. လၢသ့ၣ်ကိအခိၣ်ထိးန့ၣ်ဃးတံာ်ယာ်ဝဲဒုၣ် ဒီးလၢအဃးတံာ်ယာ်ဝဲအဖီလၢာ်န့ၣ် အိၣ်ဝဲဒီးဟီၣ် ခိၣ်ထဲသိးစ့ညၣ်တဘးတဘၣ်, တံာ်စံးဝဲလၢအက့ၤ ဟံးန့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လါလၢမုာ်ယါအကီၢ်ပုၤ ဒီးဖဲအမိၢ် တဘၣ်ဟုအဆၢကတီၢ် အပူၤခိၣ်ထိးန့ၣ်ဆံးဆံး ဖိလီၤ ဘၣ်ဆၣ်ကဘၣ်ခးအအ့ၣ်ကဘၣ်ပုၤကွံာ် အကိခိၣ်ထိးဆွံးဆွံးန့ၣ်လီၤ. ဖဲအမိၢ်ဒိၣ်ဒီးဟုအ ဆၢကတီၢ် အဖါတဘၣ်လုာ်အိၣ်အီၤဘၣ်ဆၣ် အ မိၢ်တဘၣ်ခးအအ့ၣ်မုာ်တပူၤအကိခိၣ်ထိးဘၣ်န့ၣ် အဖါတဘၣ်တလုာ်အိၣ်အီၤဘၣ် ဟံသံဝဲဖဲအပူၤ န့ၣ်လီၤ. မ့မုာ်လၢအမိၢ်တဘၣ်အိၣ်ချၢၣ်သၣ်လၢအ ဖါဖဲက့ၤစိာ်န့ၢ်အီၤန့ၣ်ချၢၣ်သၣ်ဝဲန့ၢ်တဘၣ်ဘျူး သံဘျူးလါဒီးအုၣ်သံဘၣ် မုာ်ဘျူးသံဘျူးလါဒီး အုၣ်သံန့ၣ် စံးဝဲလၢအဖါတဘၣ်တတီၤဒီးအမိၢ်အ

ယိ အမိၢ်တဘျီၣ်ဒုၣ်သံလီၤကွံၣ်အသးလၢသ့ၣ်ကိ ပူၤလီၤတအိၣ်လၢချၢၣ်သ့ၣ်ဘၣ်. အဝဲအဒိမိၢ်ဖါခံ ဘျီၣ်န့ၣ်သးတီၢ်လိာ်အသးတကးဘၣ် ဖဲလၢအဖး ထီၣ်အဆၢကတီၢ်ဖးထဲခံဘျီၣ်ဇိလီၤ အဒံၣ်အဝဲ ခံဖျၢၣ်ဟ့ၣ်လဲဝဲသ့ၣ်ကိတဖျၢၣ်ဒီးဟ့ၣ်လဲဝဲကလံၤ တဖျၢၣ်, ဟ့ၣ်လဲဝဲကလံၤတဖျၢၣ်န့ၣ်ခိဖျိလၢအဟု အခါ, န့ၣ်ကသါဘၣ်ကလံၤလၢအဆံၣ်ဒီးအကဆိ ဒီးဖဲအဟုအဆၢကတီၢ်အဆူၣ်လီၤထဲးခဲလၢလီၤ ဖဲအဖိဖးထီၣ်အဖိအဆူၣ်ထီၣ်ဒီးအမိၢ်ပျၢၣ်စ့ၢ်ကိး အဆူၣ်ထီၣ်က့ၢ်ဒ်သိးဒီးအဖိဖးသိးဒီးသိး တုၤအ ယူၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးအကလုာ်တဂုၤအါအါဘၣ်. ဖဲ အဖးခံဘျီၣ်အံၤမ့ၢ်အမိၢ်ခံဘျီၣ်လၢန့ၣ်အမိၢ်ဟု အီၤတုၤအယူၤသ့ၣ်သိးဒီးအမိၢ်လီၤ. မ့ၢ်ဖးထီၣ်လၢ အဖါန့ၣ် ဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢအတၢ်ကလီၤလုာ်ဆံၣ်ဘၢ သါအယိ အဝဲအဖါဟီၣ်ဖျိန့ၣ်အကိဆိတစးဒီး အဝဲဟးထီၣ်ဆိတစးဒီးလုာ်အဖိဖးခိမိၢ်ဖါခံဘျီၣ်န့ၣ် ဒီးသိးသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢထီၣ်ကိးန့ၣ်စံးဝဲသါတ ဂုၤတသီအါအါဘၣ်အယိ သါမ့ၢ်ယူၤန့ၣ်တဘၣ်ကွၢ် ထွဲသါခံတုၤလၢအကအဘၣ်, သုမ့ၢ်ကွၢ်ထွဲသါခံ တုၤလၢအကအန့ၣ် သုမးနးအိၣ်နးဒီးသုတဂုၤတ သီဒ်သိးသါဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီးတၢ်မၤစ့ၢ်ကိးလၢထါ-

“ပမ့ၢ်ကသံမၤလိာ်လီၤ, ပပျၢၣ်ကသံမၤလိာ်လီၤ သ့ၣ်ခိၣ်ကသံအိၣ်ကတီၤ, ဝၣ်ခိၣ်ကသံအိၣ်ကတီၤ ကတီၤသ့ၣ်လီၤဒီးအသီ, သ့ၣ်လီၤကတီၤဒီးအသီ သ့ၣ်လီၤပုၣ်ဒီးချၢၣ်ကွၢ်ကွၢ်, ထီၣ်ကိးယူၤက့ၢ်မိၣ်ဘၣ်အီၤ”

“မ့ၢ်ဟဲထီၣ်လၢယိၣ်လိာ်ကွၢ်, လါဟဲထီၣ်လၢယိၣ်လိာ်ကွၢ် မ့ၢ်ဟဲထီၣ်ယိးအမဲၢ်ကိ, လါဟဲထီၣ်ယိးအမဲၢ်ကိ ကွဲက့ၢ်ကလၢလၢထီၣ်ကိး, ဒံၣ်တဖျၢၣ်ဖးယၢ်ကထီ”

“မ့ၢ်ဟဲထီၣ်လၢသးကးက့ၢ်, လါဟဲထီၣ်လၢသးကးက့ၢ် မ့ၢ်ဟဲထီၣ်ဒုကံၣ်ဒုၤ, လါဟဲထီၣ်ဒုကံၣ်ဒုၤ ကွဲက့ၢ်ကလၢလၢထီၣ်ဒု, အခိၣ်မ့ၢ်ထူခၢ်မ့ၢ်ကွၢ်”

“ထီၣ်ကိးမိၢ်ခံဘျီၣ်ဇိဇိ, ထီၣ်ခုမိၢ်ခံဘျီၣ်ဇိဇိ တဲနီၢ်ခၢ်ရံးပျၢၣ်ဒုၤယၢ်, ထီၣ်ကိးမိၢ်ထံထၣ်ထံခံ အိၣ်ချၢၣ်သ့ၣ်တဲနီၢ်ခၢ်ရံး, လဲၤအိၣ်သကိးနီၢ်ခၢ်ရံး လဲၤလၢထီၣ်ကိးမိၢ်အဒံး, ထီၣ်ကိးမိၢ်တဲသါဒံးဘျး

“ထီၣ်ခုဟီၣ်အကိလၢနီၢ်, ထီၣ်ကိးဟီၣ်အကိလၢနီၢ်, ပုၤထီၣ်သ့ၣ်သုသုတပျိ, ပုၤထီၣ်ဝၣ်သုသုတပျိ, ပုၤမ့ၢ်အိၣ်ပျိန့ၣ်အဖိ, ဒဲးဘးထီၣ်န့ၣ်ယၢ်န့ၣ်စိ”

တၢ်လၢထီၣ်တကလုာ်အံၤဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ယိၣ်မၤ လိာ်ဝဲလၢမ့ၢ်ယါအစိလံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢထီၣ် ခုထီၣ်ကိးတကလုာ်န့ၣ်အခိၣ်မ့ၢ်ထူအခၢ်တခါန့ၣ်မ့ၢ် စ့ၢ်လီၤ. ထီၣ်ကိးတကလုာ်အံၤ မ့ၢ်ထီၣ်လၢအဒိၣ်အိၣ် ဒီးအလွဲၤလၢအယံၤအလၢဒီးအဝဲမ့ၢ်ယူၤန့ၣ်သီၣ်လီၤဆီ န့ၣ်ထီၣ်အဂၤ ဒီးအဝဲအိၣ်ဒီးပနံၣ်တၢ်ကလၢအလီၤအ ယိ ဖဲအယူၤအဆၢကတီၢ် ပဘၣ်သးကွၢ်ဘၣ်အီၤကိးဘျီ ဒဲးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပုၤမ့ၢ်ပုၤပျၢၣ်စံးဝဲဒုၤလၢ ထီၣ်တ ကလုာ်အံၤဖဲတၢ်မၤဘုမၤဟုဒီးပိာ်ဘုအဆၢကတီၢ်န့ၣ် တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်အယူၤတဘျီလၢလၢတၢ်တဘၣ်ကွၢ်ထွဲအခံ ဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်ကွၢ်ထွဲဘၣ်ဖုးအီၤအခံန့ၣ် ဘုကလၢက ဟးအယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ကွၢ်ထွဲအီၤသၢပျၢၣ်တခါ အလီၢ် အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ပြုက့ၢ်ဘုကလၢန့ၣ်လီၤ. ■



# ပမုံပပျ်အထိဘဉ်လးတၢ်စံးပၢ်အထံအကီၢ်အဂ့ၢ်

သုလ္လကီၤစုၤ

၁. ထံကဟးဂီၤထံသီလဲ  
ကီၢ်ကဟးဂီၤကီၢ်သီလဲ  
တစိမိၢ်သံတပိၣ်ယဲၤ  
တစိပၢ်သံတပိၣ်ယဲၤ  
ယနၢ်ဟူဖဲဒၣ်နယဲၤ  
ဖဲနသ့ၣ်ညါပိၣ်မ့ၢ်ဘျဲး

၂. သ့ၣ်ခိၣ်သနံၣ်ဒီးတဲာ်ကျဲး  
ဘၢၣ်စၢၤယိၤဖိအသးဘံး  
ကီၢ်ကစၢ်ပၢ်ဆၢပံးပံး  
ပယီၤဆူမ့ၢ်န့ၣ်စံၣ်ကွံာ်

၃. ထံကဟးဂီၤဟီၣ်ခိၣ်ဂဲၤ  
ကီၢ်ကဟးဂီၤဟီၣ်ခိၣ်ဂဲၤ  
ဟံလီၤခိၣ်ကုၢ်ခိၣ်ကုၢ်ဂဲၤ  
ဟံလီၤစိးကုစိးကုဂဲၤ  
ထံကထီၣ်ကခုၣ်ကဂဲၤ  
ထီၣ်ကူရၢ်ပွၤဘီကီၢ်ရှဲ

၄. ထံကဟးဂီၤထံသီလဲ  
ကီၢ်ကဟးဂီၤကီၢ်သီလဲ  
တၢ်တဘဉ်အလီၢ်အကျဲ  
တၢ်တပျီအလီၢ်အကျဲ  
လၢသီပဒဲအိၣ်ကယဲ  
ခဲအံၤပဒဲရၢ်ကီၢ်ဝဲး

၅. ကီၢ်လၢပုၤလွံၢ်ဂၤဘၢၣ်စၢၤ  
ကီၢ်အတၢ်မုၢ်တအိၣ်ကျၢၤ  
ပုၤဘၢၣ်စၢၤကီၢ်ပုၤလွံၢ်ဂၤ  
ကဘဉ်စၢၤဒဲလဲၣ်ပိၣ်ယဲၤ

၆. လၢဖိခိၣ်သ့ၣ်ဖူထီၣ်ဖိ  
သ့ၣ်ဖူခိၣ်ချဲးဝါထီၣ်ဒီး  
လၢချဲးဝါအကုဖိခိၣ်  
သၣ်ဘုလၢထူစီၢ်လီၤအိၣ်

၇. ယိၤဒိၣ်ယိၤလဲၤကသံၣ်ဆဲး  
ဟံလီၤနီၣ်အိၣ်ဒီးလၢန့ၣ်ဖွဲ  
ယိၤဒိၣ်ယိၤစိးလၢန့ၣ်အိၣ်  
ဟံတီၢ်လၢန့ၣ်နီၣ်ဒီးအိၣ်

၈. တလၢဒိၣ်တလၢတုၤယိၣ်  
ဂဲၤပျၢၢ်ဝဲအတၢ်ဘျီဒိၣ်  
တလၢဂဲၤပုၤကွံာ်အစိး  
ဟံလီၤတဲာ်ယိၣ်စိးကွဲးစိး

၉. ပယီၤဒိၣ်စိးတုၤတၢ်ဂီၤ  
တုၤလၢလၢၢ်, သ့ၣ်ဒီးတီၢ်ဘီ  
ပယီၤဂဲၤစိးလၢန့ၣ်အိၣ်  
ဟံလီၤတဲာ်တၢ်ဂီၤတၢ်ဖိ

၁၀. ကီၢ်လၢဒိၣ်ဘျီကျဲးဘျီတီၢ်  
ဘျီဝဲဘျီကျိၣ်စိးစုၤစိး  
ကီၢ်လၢဂဲၤမ့ၢ်ပုၤအစိး  
ပကဟံလီၤတဲာ်ကျဲးဒီးတီၢ်

၁၁. ဂုၤဒီးဂၤအစိးမ့ၢ်ဖျိ  
စိးကဘဉ်ကညီမုၢ်ဖိ  
ကညီမုၢ်ဖိကဒိၣ်စိး  
ဒိၣ်စိးလၢပုၤဒိၣ်အယိ  
ကညီဒိၣ်စိးစိးမ့ၢ်လၢၢ်  
မ့ၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်စိးကတၢၢ်

ထါတယုၢ်အံၤဘဉ်တၢ်ဟံး  
န့ၢ်က့ၤအီၤလၢ ကညီ အလံာ်တၢ်  
စံၣ်စိးတဲာ်ဒီးဘဉ်တၢ်ကွဲးအီၤလၢ  
စိးအိၣ်လးန့ၣ်လီၤ. ■

# ထိသျှန်ဘဉ်သးဘဉ်

သုလုကီၤစုၤ

၁. ယသျှန်ဘဉ်နဲးမုၢ်တယၢၤ  
ယသးဘဉ်နဲးမုၢ်တယၢၤ  
ဗဲးယိဘဉ်စုယစုနၢ  
ဗဲးယိဘဉ်ဆဲးယခိၣ်နၢ  
မ့မုၢ်လၢကီၤဝဲၣ်ဒီယၢၤ  
ခ့အ့ၣ်လီၤဖျးတန့ၢ်လၢၤ
၂. ယသျှန်ဘဉ်ဒုတလီၢ်မုၢ်  
ယသးဘဉ်ဒုတလီၢ်မုၢ်  
သျှန်ဘဉ်ယလဲၤစီၣ်ဒုးဒုး  
သးဘဉ်ယလဲၤစီၣ်ဒုးဒုး  
ယစုချၢယဗဲၣ်လဲၤဖုး  
ကဲလၢယဝဲယသးခု
၃. ယသျှန်ဘဉ်သီဗဲၣ်တန့  
ယသးဘဉ်သီဗဲၣ်တန့  
ထီၣ်ချၢၣ်မဲၢ်ထုပျဲအပူၤ  
ဆီၣ်မဲၢ်စုပျဲအပူၤ  
ဆိုးထီၣ်လဲၤဆူတီၣ်အူၣ်ပူၤ  
နီၢ်ဒီးစီဆဲးယံၣ်ကဘူး
၄. ယသျှန်ဘဉ်နၢဇီၣ်ရံၣ်မိ  
ယသးဘဉ်နၢဇီၣ်ရံၣ်မိ  
မုၢ်ထူးခိၣ်ကျိၤယဘီၣ်လီၤ  
မုၢ်ထူးနံၣ်ဒီးယဘီၣ်လီၤ  
စီရံၣ်မိအမိၢ်မုၢ်ယီၤ  
ကၢၣ်သးယဆၢထၢၣ်ဆ့ၣ်နီၤ

၅. သျှန်ဘဉ်ပူၤကွီၤခိၣ်ဘံသု  
သးဘဉ်ပူၤကွီၤခိၣ်ဘံသု  
အိၣ်လၢချၢၣ်ဒုအပယူၣ်  
အိၣ်လၢဗီၣ်ဒုအပယူၣ်  
ပျီလၢကီၤဆဲၣ်လၢမူ  
ယူၤန့ၢ်ဖိကွီၤခိၣ်ဘံသု
၆. သျှန်ဘဉ်ပူၤကွီၤခိၣ်ဘံဝီ  
သးဘဉ်ပူၤကွီၤခိၣ်ဘံဝီ  
အိၣ်လၢချၢၣ်ဒုအယွဲၢ်လီၤ  
အိၣ်လၢဗီၣ်ဒုအယွဲၢ်လီၤ  
ပျီလၢကီၤဆဲၣ်ကဆီ  
ယူၤန့ၢ်ဖိကွီၤခိၣ်ဘံဝီ
၇. ယသျှန်ဘဉ်နၢဇီၣ်ပုၢ်စဲၤ  
ယသးဘဉ်နၢဇီၣ်ပုၢ်စဲၤ  
စဲၤကျဲၣ်ခိၣ်စဲၤယူၣ်စဲၤယဲၤ  
စဲၤကျဲၣ်လၢစဲၤယူၣ်စဲၤယဲၤ  
စဲၤစဲၤမုၢ်တိယဝဲၤကျဲၣ်  
ယကဒီက့ၤလၢယဝဲ
၈. ယသျှန်ဘဉ်တုလုတက့  
ယသးဘဉ်တုလုတက့  
ယသျှန်ဘဉ်ဖျဲၤယဆ့  
ယသးဘဉ်ဖျဲၤယဆ့  
အမိၢ်မုၢ်ကိးထီၣ်တက့ၤ  
ဖျဲၤယဆ့ယလၢက့ၤ

၉. ယသျှန်ဘဉ်အဲသျှန်ဘဉ်အဲ  
ယသးဘဉ်အဲသးဘဉ်အဲ  
အဲအမိၢ်တအဲၣ်အိၣ်အဲ  
အဲအပၢ်တအဲၣ်အိၣ်အဲ  
ခွံယခိၣ်တးယကွၢ်အဲ  
အဲကဲလၢဆၢကဲလၢပျဲၤ
၁၀. ယသျှန်ဘဉ်တြးသျှန်ဘဉ်တြး  
ယသးဘဉ်တြးသးဘဉ်တြး  
တြးအမိၢ်တအဲၣ်အိၣ်တြး  
တြးအပၢ်တအဲၣ်အိၣ်တြး  
ခွံယခိၣ်တးယကွၢ်တြး  
တြးမုၢ်ဒုၣ်မုၢ်ယဒုၣ်ထံ
၁၁. ယသျှန်ဘဉ်တလီၤတီၢ်စု  
ယသးဘဉ်တလီၤတီၢ်စု  
သျှန်ဘဉ်ယဖျဲၤယဆ့  
သးဘဉ်ယဖျဲၤယဆ့  
တလီၤတီၢ်စုမုၢ်ဟံးက့ၤ  
ယဟီၣ်ယနဲၤထီၣ်တသ့
၁၂. သျှန်ဘဉ်ဒုတရိဝဲၣ်ဘီ  
သးဘဉ်ဒုတရိဝဲၣ်ဘီ  
တရိဝဲၣ်ဘီကၢၣ်တံၣ်တီၤ  
ဝဲၣ်ဘီတရိကၢၣ်တံၣ်တီၤ  
ကဟံးမုၢ်ဆိုးယာ်မုၢ်ဖိ  
ပျီဒုၣ်ယၤတဂ့ၤဇီၣ်ဖိ



၁၃. သူၣ်ဘၣ်ဒူတရီဝၣ်ဝါ  
သးဘၣ်ဒူတရီဝၣ်ဝါ  
တရီဝၣ်ဝါကံၣ်တဲာ်ကံၣ်  
ဝၣ်ဝါတရီကံၣ်တဲာ်ကံၣ်  
ကဟံမ့ၢ်ဖိယာ်မ့ၢ်ဘး  
ပှ်ဒၣ်ယၢတဂ့ၤဖီၣ်ခါ

၁၄. ယသူၣ်ဘၣ်ပူထီတၢ်ယံး  
ယသးဘၣ်ဖိထီတၢ်ယံး  
သူၣ်ဘၣ်ယမၤတန့ၢ်ဒီး  
သးဘၣ်ယမၤတန့ၢ်ဒီး  
အခိၣ်သၣ်တီသဟံတံ  
အထးခိၣ်အူဒီးတယံး

အစၢ -

၁. ဝၣ်ဘီၣ်ဆွဲဆိဆွဲလံာ်လၢာ်  
အိၣ်လၢယၢခါၤခါၤ  
၂. ဖီၣ်ခိၣ်ကလၢကလဲ  
စီကလၢကလၢယဝဲ  
ကယဝဲဖူလဲးသွဲးသွဲး  
လဲးဟးလၢတရျၢအဒု  
ထီၣ်လွံၢ်ပူၤလီၤသံသူၣ်လု  
မၤကလၢဖိသးတဂ့ၤ

ထီတယုၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဟံး  
န့ၢ်က့ၤအီၤလၢ ကညီလူၤသီခိၣ်လၢာ်  
လၢထူသန့ ထီတၢ်က့ၤဒီးထီဆၢ  
ထီပျဲတဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ထီဖျိၣ်  
ဒီးကွဲးအီၤလၢလူၤသီခိၣ်သန့ဆဲး  
လၢကရူၢ်န့ၢ်လီၤ. ■

## ထီခံက

သူလုၤကီၤစ့ၤ

၁. ခံကမ့ၢ်ဘုတခိၣ်ယီ  
ပျီၣ်ထီၣ်ကွံၢ်လီၤဘၣ်တၢ်ယီ  
ခံကမ့ၢ်ဘုမုၢ်လၢခး  
ပျီၣ်ထီၣ်ကွံၢ်လီၤတၢ်ယီမုၢ်

၂. ခံကမ့ၢ်မိၤဂ့ၢ်တဘီ  
ဂီၤပျီၣ်ဘီကလုၣ်ဒီဘီ  
ခံကမ့ၢ်မိၤဂ့ၢ်တဒါ  
ဂီၤပျီၣ်ဘီကလုၣ်ဒီခါ

၃. ခံကမ့ၢ်တယုၢ်လၢပျီ  
အိၣ်ပဆၣ်လၢမုၢ်ယံာ်ဘီ  
ခံကမ့ၢ်တယုၢ်ပျီသး  
အိၣ်ပဆၣ်လၢမုၢ်ယံာ်ဝါ

၄. တဘီကိာ်ဒီးလံၣ်ခံဒု  
လံၣ်ဒီးတဘီကိာ်ခံဒု  
စံၣ်လၢသ့ၣ်ဒုခိၣ်စံၣ်ယုာ်  
စံၣ်လၢသ့ၣ်ဒုလၢစံၣ်ယုာ်  
ပျီၣ်တီၢ်ခးပျီၣ်ဝၣ်သုး  
ခံဒုစံၣ်ဖးအိၣ်တမုာ်

၅. ခူတခါခံဘၣ်န့ၤအဲ  
လီၤမံၤခါခံဘၣ်န့ၤအဲ  
မုၢ်ထူထီၣ်ထူထီၣ်ကတြၢ  
မုၢ်ဒါလီၤဒါလီၤကတြၢ  
ပျီၣ်မုၢ်သါထုးဆွဲဆွဲ  
ထုးယုထုးယီၤဒၣ်ပဝဲ

၆. ခံကမ့ၢ်တဘၣ်အိၣ်မုာ်  
ပျီၣ်မိာ်ဖးအဲၣ်တဂ့ၤ  
ခံကအိၣ်လီၤမုၢ်တန့ၤ  
မိာ်ဖျိၣ်ဒုပိသ့ၣ်ဒီးထံး  
ခံကအိၣ်လီၤမုၢ်တဂီ  
မိာ်လုာ်ထံးကျိးတဘၣ်ယီ

၇. ခံကအိၣ်လီၤဘၣ်ဝုၢ်လူ  
မိာ်ယုာ်ပမံၤထီၣ်ဆုးဆုး  
ခံကအိၣ်လီၤဘၣ်ဝုၢ်လဲ  
မိာ်ယုာ်ပမံၤထီၣ်ကတြၢ

၈. ခံဂတမူအဲဒ်ခံဒု  
ဘုဉ်ယုဉ်သိဉ်ဘါယုဉ်မိလု  
ခံဂတမူအဲဒ်ခံဖိ  
ဘုဉ်ယုဉ်သိဉ်ဘါယုဉ်လုမိ

၉. ခံဂမုဉ်တယုဉ်ခံဒု  
အိဉ်ပဆဉ်လမုဉ်ဆဲးကျု  
ခံဂမုဉ်တယုဉ်လပျီ  
အိဉ်ပဆဉ်လမုဉ်ယဲာ်ဘီ

၁၀. ခံဂမုဉ်တယုဉ်ပျီသး  
အိဉ်ပဆဉ်လမုဉ်ယဲာ်ဝါ  
ခံဂမတကဒုကဒု  
ဒ်ထိဉ်ဆိဖါထိဉ်လီဂု  
ပုဂမုဉ်ဘိးလါဒီးသူ  
ဝဲခံဂမဆဉ်အိဉ်မု

၁၁. ခံဂခံဂကကသါ  
ဒ်အဲလဲခိးချုဉ်လပျါ  
ခံဂခံဂလါဇိလု  
နီဉ်ပကွစီမုဉ်ဘံဉ်ဘု

၁၂. လါဇိလုဝဲဒ်ခံဂ  
နီဉ်ဘံဉ်ဘုစီမုဉ်ပကွ  
ခံဂခံဂလါလါတြု  
ဒ်ထိဉ်အုတုကိဉ်မုဉ်ယု

၁၃. လါလါတြုဝဲဒ်ခံဂ  
ဒ်ထိဉ်အုတုကိဉ်မုဉ်ဟး  
ခံဂမုဉ်မိလုဉ်တဆိ  
လဲာ်တီအိဉ်ဘုစံဉ်လယါ

၁၄. ကလုဉ်ခံဂတဖြဉ်ဇိ  
ဒ်ဇိပုဉ်ဆဲးထဉ်ခိဉ်ဘိ  
ကလုဉ်ခံဂတဖြဉ်ယီ  
ဒ်ဇိပုဉ်ဆဲးထဉ်ခိဉ်ယီ

၁၅. ခံဂမုဉ်တဘံဉ်အိဉ်မု  
ပုမုဉ်စိဉ်ဖးအဲဉ်တဂု  
ခံဂမုဉ်ပုတံဉ်တဒါ  
လီပုခိဉ်လယါဉ်လိဉ်သး

၁၆. ခံဂမုဉ်ပုတံဉ်တဘိ  
လီပုခိဉ်လယါဉ်လိဉ်ကျိ  
ပုဂမုဉ်ဟးပုဉ်သဉ်စု  
ဝဲခံဂဘိးလါဒီးသူ  
ပုဂမုဉ်ဟးပုဉ်သဉ်ထု  
ခံဂထာဉ်ထံလီဉ်ကီဉ်ပု

၁၇. ပုမုဉ်ကိဉ်ကးကျိဉ်ဒီးစု  
ဝဲခံဂမဆဉ်အိဉ်မု  
ကျိဉ်ဒီးစုပုမုဉ်ကိဉ်ကး  
မဆဉ်အိဉ်မုဝဲခံဂ  
ခံဂတမူအဲဒ်ခံဒု  
ဖးထိဉ်ဆုဉ်ဆူးမိဉ်ကွာ်ဂု  
ခံဂတမူအဲဒ်ခံဖိ  
ဖးထိဉ်ဆုဉ်ဆူးမိဉ်သးလီ

၁၈. ခံဂလီခိးချုဉ်စိကွါ  
ထံသါလုဉ်တမုဉ်ဟဲထီ  
ခံဂလီခိးချုဉ်စိကွါ  
ထံသါလုဉ်တမုဉ်ဟဲရံး  
ဝဲခံဂတုတုမိမိ  
ဒ်ထိဉ်လွံဉ်ဟဟံဉ်ဒုလီ

၁၉. ဝဲခံဂမိမိတုတု  
ဒ်ထိဉ်လွံဉ်ဟဟံဉ်ကိဉ်ဒု  
ခံဂခံဂဝီဉ်ဝီဉ်ဝံး  
ဒ်အုဉ်ဂီလီစုဉ်လထံ  
ဝီဉ်ဝီဉ်ဝံးဝဲဒ်ခံဂ  
ဒ်အုဉ်ဂီလီစုဉ်ထံကျါ

အစု-နီဉ်ပယါဝဲလထံခံ  
ဟဲကွာ်မုဉ်နတံဉ်ဝံ  
ကုစိဉ်အါလနလီမံ

အဖိဉ်-ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးရဲဉ်သုဉ်ဒု  
စဲလီနဒုဂုလုဉ်ဂု  
မံတခါဉ်လီနစုဒု  
ဖိခိဉ်စီဖုလဲးဘျု ဘျု

ထါတယုဉ်အံဉ်ဘဉ်တံဉ်ဟံး  
နုဉ်ကုအီလါ ကညီလုသီခိဉ်လု  
လါထုသနု ထါတံဉ်ကုဒီးထါဆါ  
ထါပဲတဖဉ်လါအဘဉ်တံဉ်ထာဖိဉ်  
ဒီးကွဲးအီလါလုသီခိဉ်သနုဆဲး  
လါကရုဉ်နုဉ်လီ. ■



# မလိကလီ

တၢ်ယိထံဃုသ့ညါလံာ်န့ၣ်ကျဲတဘျီအံၤဟံပနီၣ်ဝဲဒၣ် လီၤဆီဒၣ်တၢ် တၢ်ယိထံဃုသ့ညါလၢအဟံးန့ၣ်ခိၣ်တယၢ်လၢလီၤကဝီၤပှၤတတၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ပညိၣ်ဒီးခးပနီၣ်အီၤလၢခွဲၣ်လီၤကဝီၤပှၤမၤတၢ်ဖိဒီးပှၤမၤမုၢ်သးကလီၤတၢ်သ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လံာ်န့ၣ်ကျဲတဘျီမ့ၢ်လံာ်လၢအဟံၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါက့ၤခွဲၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိဒီးပှၤမၤမုၢ်သးကလီၤတၢ်သ့တဖၣ် လၢကထံၣ်ဒီးဟံပနီၣ်လီၤက့ၤအသးဒ်အမ့ၢ်ပှၤယိထံဃုသ့ညါတၢ်ဖိလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ညါန့ၢ်ဟံလၢအလုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးလီၤကဝီၤပှၤတတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးသကိးတပူၤယိလၢအပူၤ, ဒီးတကတီၢ်ယိမ့ၢ်လံာ်န့ၣ်ကျဲတဘျီလၢအဒုးသ့ညါတၢ်ပီးတၢ်လီၤဒီးတၢ်မၤကျိၤကျဲသ့တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်က့ၤတၢ်ယိထံဃုသ့ညါလၢကအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤတကလၢလၢမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးမလိဒီးမၤန့ၢ်ဟံအါထီၣ်သးလၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤန့ၣ်မလိကလီသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.







ပဝဲပျာထူလံးဖိမဲသီသံဉ်တီအူပျာထူလံးဖိကရားသုဉ်တဖဉ် ပတအိဉ်ခိးကလီလးဖဲဉ်ရေဉ်ခိဉ်  
မိဉ်ခြဉ်စံဉ် ကဟဲအိဉ်ထီဉ်ဘဉ်. အခိဉ်တလိဉ်ပနီဉ်ကစးဉ်ပဟံးထီဉ်ဖိဉ်ထီဉ်သကိး  
တၢ်မၤအမိဉ်လံးမိဉ်ပျာလၢတၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်က့ၤသီသံဉ်တီအူပျာထူလံးဖိကရားန့ဉ်လီၤ.  
ဒီးမ့ၢ်ကရားတဖျာဉ်လၢအပာ်ပနီဉ်ဒီးစိဉ်ကဖိထီဉ်က့ၤပျာထူလံးဖိတၢ်ပၤဆုၤရဲဉ်ကျဲၤဟီဉ်ခိဉ်ကပံဉ်ကျဲ  
သန့. ဒီးတကတီၢ်ယီၤ ဂဲၤလိဉ်ထီဉ်ဖိဉ်ရိဉ်ဖိဉ်က့ၤလီၢ်ကဝီၤပျာတဝဲ, ခုဉ်အဲဉ်ယုဉ်-ကညီဒီကလုဉ်  
စၢ်ဖိဉ်ကရၢ, ကညီဂံဉ်ခိဉ်ထံးကရၢကရၢခဉ်စးသုဉ်တဖဉ်ပဝဲသီသံဉ်တီအူပျာထူလံးဖိကရား  
တၢ်ပၤတၢ်ပြးအက့ၢ်အဂီၢ်တခါယီၤအပူၤ လၢတၢ်ဒုးန့ဉ်ဖျါထီဉ်ကီၢ်စဲဉ်စၢ်ဖိဉ်  
ကီၢ်စၢ်ဖိဉ်သန့အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ်အသးသုဉ်ပဟီဉ်ကဝီၤ  
(သီသံဉ်တီအူပျာထူလံးဖိကရား) အံၤ ဒီးကတီၢ်ခဲအံၤန့ဉ်လီၤ.”

နီဉ်စလဲ-သီသံဉ်တီအူပျာထူလံးဖိကရားအနဲဉ်ရွဲဉ်